

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Historie – Evropská studia

Bakalářská práce

Oto Mestek

**Zahraniční politika krále Theodoricha Velikého: Prezentace jeho
moci a sňatková politika**

Foreign policy of king Theoderic the Great: Presentation of his power and
marriage policy

Praha 2019

Vedoucí práce: doc. PhDr. Václav Drška Ph.D.

Poděkování:

Zde bych rád poděkoval vedoucímu své práce panu docentu Václavu Drškovi za jeho rady, doporučení a ochotu, ale především i za čas, který mi věnoval. Bez jeho rad, na které témata se má tato práce zaměřit, by tato práce nedošla ke své současné podobě. Dále je nutné poděkovat panu doktoru Jánů Bakytovi za jeho pomoc při hledání odborné literatury věnující se období pozdní antiky či jeho radám ohledně práce s dobovými prameny. A nakonec bych chtěl poděkovat i svým rodičům za jejich podporu a pomoc při psaní této bakalářské práce i během celého studia.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla předložena jako splnění studijní povinnosti v rámci jiného studia nebo předložena k obhajobě v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 22. července 2019

.....

Oto Mestek

Abstrakt:

Ostrogótský král Theodorich Veliký se po letech zápolení s ostatními gótskými skupinami a východořímským císařem Zenonem na území Balkánu vypravil roku 488 se svým kmenem na západ. Zde porazil krále Odovakera a obsadil Itálii, kde založil vlatní ostrogótské království a okamžitě se zapojil do komplikovaných vztahů mezi jednotlivými barbarskými vládci v západní Evropě. Musel se zde střetávat s Vandaly, Franky, Burgundy a Vizigóty. Theodorich využil své ženské příbuzné, aby s okolními králi uzavřel sňatkové aliance a zabezpečil tak svoji pozici na mezinárodní scéně. S pomocí dobových „barbarských zákoníků“ a oficiální ostrogótské státní korespondence, jejímž autorem byl Cassiodorus Senator se zaměříme právě na jednotlivé sňatky, které Theodorich zorganizoval, a na to, jak tyto sňatky a další Theodorichovy kroky pomáhaly vytvářet jeho postavení mezi ostatními barbarskými králi.

Abstract:

The Ostrogothic king Theodoric the Great, after years of struggle with other Gothic groups and Eastern Roman emperor Zeno in the Balkans, set out in 488 with his tribe to the west. There he defeated King Odoacer and became ruler of Italy, where he founded the Ostrogothic kingdom and immediately became involved in the complicated relations between individual barbarian rulers of Western Europe. He had to clash with Vandals, Franks, Burgundians and Visigoths. Theodoric used his female relatives to make marriage alliances with neighboring kings to secure his position on the international scene. With the help of the "laws of the barbarians" and the official Ostrogothic correspondence written by Cassiodorus Senator we will focus on the various marriages organized by Theodoric and how these marriages and other Theodoric's steps helped him to create his position among the other barbarian rulers.

Klíčová slova:

Ostrogóti, Theodorich, stěhování národů, sňatková politika, Germáni, Frankové, Vizigóti

Key words:

Ostrogoths, Theoderic, Migration period, marriage policy, Franks, Visigoths, Germanic peoples, Germanic kingship

Obsah

Seznam zkratk:	6
1 Úvod	7
2 Prameny a literatura	11
2.1 Prameny	11
2.2 Literatura	15
3 Život krále Theodoricha	18
3.1 Theodorichovo působení na Balkáně	18
3.2 Dobytí Itálie	22
3.3 Theodorichova vláda v Itálii	24
3.4 Konec vlády, nástupnictví a spory se senátem	30
4 Manželství a rodina v germánském světě	34
4.1 Prameny pro germánskou rodovou společnost	34
4.2 Uzavírání manželství	35
4.3 Práva žen	36
4.4 Příbuzenstvo a pomsta	39
4.5 Dědictví a rodinné vztahy	43
4.6 <i>Adoptio per arma</i> a germánské hostiny	45
5 Theodorichova sňatková politika	48
5.1 Otázka rugijské královny Giso	48
5.2 Theodorichova sňatková politika ze začátku jeho vlády	50
5.3 Sňatek Amalafridy a Thrasamunda	55
5.4 Události vedoucí k bitvě u Vouillé	58
5.5 Amalaberga a Amalasuintha	63
6 Prezentace moci krále Theodoricha	68
6.1 Theodorichova královská titulatura	68
6.2 Theodorichova galská politika po roce 508	69
6.3 Povaha gótsko-vandalských vztahů	75
6.4 Theodorichovo vystupování v Cassiodorových <i>Variae</i>	80
6.5 Jednání s Warny a Hesty	82
7 Závěr	85
Seznam použitých pramenů a literatury:	91

Seznam zkratk:

CCL	Corpus Christianorum, Series Latina
CEur	<i>Codex Euricianum</i>
LC	<i>Liber constitutionem</i>
LSax	<i>Leges Saxonum</i>
MGH	Monumenta Germaniae Historica
PCL	<i>Pactus Legis Salicae</i>
Ro	<i>Edictum Rothari</i>
ČČH	Český časopis historický

1 Úvod

Ostrogótský král Theodorich Veliký nepochybně byl jednou z nejvýraznějších postav přelomu 5. a 6. století. Theodorichovi se podařilo sjednotit gótské kmeny v ostrogótský kmenový svaz, podařilo se mu rovněž bojovat s východořímským císařem Zenonem, kterého donutil, aby mu prokázal takové pocty, jaké Římané do té doby žádnému cizímu vládci neprokázali. Rovněž přivedl svůj kmen do Itálie, kde založil nové ostrogótské království jako jeden z nástupnických států západořímské říše.

Theodorich provdal své ženské příbuzné, tři dcery, sestru a neteř a manžely jeho příbuzných se stali králové germánských kmenů ze západní Evropy. Dokonce i sám Theodorich se oženil se sestrou franckého krále Chlodvíka. Díky těmto sňatkům se podařilo Theodorichovi uzavřít spojenectví s ostatními barbarskými královstvími. Cílem práce bude popsat jednotlivé sňatky Theodorichových ženských příbuzných a v pramenech hledat jejich politický kontext. Zvláštností Theodorichovy sňatkové politiky je to, že na první pohled se může zdát jako dobře promyšlený a fungující koncept, jakýsi Theodorichův pokus nahradit zaniklou západořímskou říši novým systémem příbuzenských svazků mezi králi nově vzniklých germánských království. Takovýto stav mezi germánskými panovníky by bylo možné nazvat *pax Ostrogothica*. Ovšem tento stav se tak jeví pouze z prvního pohledu. Theodorichova sňatková politika může kromě teorie, že šlo o Theodorichův pokus o vytvoření nového politického uspořádání v Evropě, mít i jiná vysvětlení. Mohlo jít o obvyklou praxi germánských králů, kdy byly uzavírány sňatky napříč královskými rody, aby se posilnily vazby mezi jednotlivými vládci a povznesla prestiž rodů. Dále Theodorichova sňatková politika mohla představovat rychlá a účinná *ad hoc* řešení konkrétních aktuálních problémů v zahraniční či domácí politice.

Na otázku prezentace Theodorichovy královské moci bude pohlíženo z hlediska zahraniční politiky a Theodorichových vztahů s ostatními králi. Theodorich se vždy snažil udržovat kladné vztahy s Konstantinopolí a formálně uznával nadřazenost východořímského císaře. Navzdory tomu však několikrát s východořímskou říší vedl války, které však vždy zakončil mírovou dohodou. Germánští králové, kteří se skrze sňatek nestali Theodorichovými příbuznými, se i tak stali jeho spojenci. Víme, že král kmene Herulů byl Theodorichem adoptován skrze germánský obřad *adoptio per arma*. Rovněž s dalšími králi byla uzavřena spojenectví, jak se dozvídáme z korespondence Cassiodora Senatora, významého Theodorichova dvořana římského původu. Otázka prezentace Theodorichovy moci v zahraniční politice se dá sledovat z Theodorichovy vlastní rétoriky a z její reálné odezvy, která se však jen obtížně dá vysledovat v pramenech. Theodorich se totiž snažil vystupovat jako

hegemon germánských kmenů a považoval se za nadřazeného ostatním germánským králům. Nevíme, co ho k tomu vedlo. Zda pověření východořímského císaře, či držba Říma nebo to byl důsledek ostrogótských představ o výjimečnosti královského rodu Amalů, ke kterému Theodorich náležel.

Události v germánském světě 5. století byly výrazně ovlivněny vpádem kočovných Hunů z východu, kterým se ve 40. letech 5. století podařilo pod vedením Attily vytvořit velikou říši a podmanit si většinu germánských kmenů, které žily za římskými hranicemi. I když se hunská říše po smrti Attily v roce 453 rozpadla a poměrně rychle pak Hunové vymizeli z dějin, důsledky jejich činnosti byly nesmírné. Germánské kmeny se daly do pohybu a začaly se usazovat na území římského státu. Z nich první byl kmen Vizigótů. Předchůdci Ostrogótů kvůli tomu, že byli ze všech germánských kmenů usídleni nejvýchodněji, byli podmaněni Huny a začleněni do jejich kmenové svazu. Důsledkem toho se nezúčastnili prvotního pronikání barbarských kmenů na území Říma v rámci stěhování národů. V 5. století na římském území postupně vznikla nová království založená migrujícími germánskými kmeny. Vznikla takto království Vizigótů v Akvitánii, Suebů v Hispánii, Vandalů v Africe a Burgundů v Saupadii. Po pádu Attilovy hunské říše se také objevilo království germánského kmene Rugiů na území římské provincie *Noricum* (přibližně dnešní Rakousko). Rovněž docházelo k odpadání okrajových římských provincií od centrální císařské vlády, jednalo se především o oblast severní Galie, kde se k moci dostal římský správce Aegidius a později jeho syn Syagrius, a dále o oblast Dalmácie ovládanou správcem Marcellinem. Rovněž východořímský trůn na konci 5. století musel čelit několika povstáním či pokusům o převrat. V roce 454, rok po smrti hunského vládce Attily, došlo k významné bitvě na řece Nedao. V této bitvě germánské kmeny podmaněné Huny, z nichž nejvýraznější byl kmen Gepidů, porazily Attilovy syny a odstranily tak hunskou nadvládu. Po této bitvě si germánské kmeny Gepidů, Skirů a Suebů na levém břehu Dunaje založily svá vlastní království. Účast Ostrogótů v bitvě na řece Nedao je sporná. Neví se, jestli bojovali na straně povstálých germánských kmenů či na straně Hunů, či jestli se bitvy vůbec zúčastnili. Každopádně po této bitvě se Ostrogóti pod vedením tří královských bratrů Valamira, Thiudimira a Vidimira usadili na území bývalých římských provincií *Pannonia I* a *Pannonia Valeria*, které předtím patřily Hunům.

Ve střední Evropě se rovněž po pádu Hunů začala formovat království kmenů Duryнкů a Herulů, která však nebyla bezprostředními sousedy římské říše. Z toho důvodu o nich příliš nevíme. Nastal však úpadek dříve mocného kmenového svazu Alemanů, sídlících mezi horním Rýnem a horním Dunajem. Alemani v 5. století již představovali pouhý stín mocných barbarů, kteří v 3. a 4. století ohrožovali Řím. V průběhu 60. let 5. století museli západořímscí císařové,

jejichž hlavní snahou byla obnova císařské moci v Galii, soupeřit se svým příliš mocným velitel vojsk Ricimerem. Z tohoto boje o moc však vítězně vyšel vojevůdce Ricimer, který přežil tři císaře. Ve stejné době nastal stejně dynamický vývoj událostí na středním Dunaji, kdy v průběhu bojů vymizely kmeny Skirů a dunajských Suebů a Ostrogóti následně opustili území Pannonie a odešli hlouběji na území východořímské říše. I pozůstatky římského panství v Galii byly ohroženy. Vizigótské králové Theodorich II. a Eurich začali s expanzí svého království na úkor Římanů, pro které do té doby představovali hlavní spojence. Též porýnské kmeny Franků začaly ve spolupráci s římskými správci pronikat přes Rýn do římské provincie *Belgica II*.

V roce 476 v době kdy, již Theodorich Veliký byl králem Ostrogótů a se svým vojskem putoval po Balkánu, byl sesazen poslední západořímský císař Romulus Augustulus. Došlo totiž k povstání germánských vojsk v Itálii. A ta jmenovala skirského vojevůdce Odovakera svým králem. V následných bojích padl císařův otec Orestes a strýc Paulus. Mladičský císař byl Odovakerem sesazen a internován v jižní Itálii. Tímto aktem oficiálně zanikla západořímská říše a byla nahrazena Odovakerovým královstvím. Romulus Augustulus však nebyl Konstantinopolí uznáván jako legitimní západní císař, tím byl pro východořímskou říši Iulius Nepos, který žil až do roku 480 v Dalmácii.

Co se týče metody práce, kromě standardního srovnávání pramenů narativní povahy budou použity normativní prameny a dochovaná korespondence z přelomu 5. a 6. století. Normativní prameny, čímž jsou myšleny barbarské zákoníky, se použijí pro popis povahy manželství a rodiny v germánském světě raného středověku. Germánské zákoníky nás informují o právních a zvykových náležitostech manželství, které pak můžeme konfrontovat s narativními prameny. Problémem otázky sňatkové politiky raného středověku je povaha narativních pramenů. Ty jsou převážně církevního původu a o ženách se zmiňují minimálně, a to pouze z moralistického hlediska, zda šlo o zbožné nebo hříšné ženy. V práci budou použity ty nejranější germánské zákoníky, které nejvíce reflektují původní germánské zvykové právo. Zároveň pro charakteristiku manželství či rodinných vztahů u Germánů jsou stejně užitečné jako germánské zákoníky i informace z Tacitova spisu *Germania*. Narativní prameny mají vypovídající hodnoty pouze pro popis politických událostí, a jak již bylo zmíněno dříve, roli žen, konkrétně královen, v historii příliš nereflektují. Ovšem jejich srovnáním můžeme nalézt dobový kontext a politické pozadí sňatků, které Theodorich zprostředkoval.

Nedostatkem dochované korespondence 5. a 6. století je to, že jde většinou o zdvořilostní dopisy, které postrádají jakékoliv konkrétní informace. Opakem toho je korespondence sestavená Cassidororem Senátorem, který zastával na Theodorichově dvoře

post *questora* a *magistra officiorum*. Jeho korespondence představuje oficiální pokyny Theodorichova dvora, ať už jde o vnitřní správu království nebo zahraniční diplomacii. Právě z Cassiodorových dopisů se můžeme dovědět, jaká byla Theodorichova politická rétorika a program jeho vlády. Dopisy adresované ostatním germánským králům jsou naším primárním pramenem pro Theodorichovu zahraniční politiku. Právě z nich vyčteme bližší informace o vztazích mezi jednotlivými panovníky té doby. Teprve srovnáním narativních pramenů, germánských zákoníků a Cassiodorových dopisů můžeme vytvářet nějaké závěry týkající se Theodorichovy sňatkové politiky.

Obsah práce byl již trochu naznačen. Nejprve je však třeba se věnovat osobě samotného krále Theodoricha a událostem jeho vlády. Pro toto jednoduché shrnutí jeho vlády se bude vycházet primárně z narativních pramenů. Zároveň nebude třeba zacházet do přílišných podrobností, je však třeba si připomenout hlavní události Theodorichovy vlády a stanovit si jeho spojence a nepřátele. Následně předtím, než bude věnována pozornost samotné Theodorichově sňatkové politice, je třeba se věnovat samotnému manželství a rodinným vztahům v germánské společnosti. Na základě studia Tacitovy *Germanie* a barbarských zákoníků si určíme, co vlastně o těchto tématech víme. Samozřejmě jsme značně limitováni tím, co dané prameny obsahují. Nemůžeme se totiž dostat do roviny fabulací a čistě teoretických předpokladů, které nemají podklady v pramenech. Následně bude probrána samotná Theodorichova sňatková politika, její důsledky a Theodorichovo vystupování před ostatními germánskými králi. Pozornost bude věnována i možným vlivům germánského zvykového práva, které je zaznamenáno v barbarských zákonících, na politické události. Přelom 5. a 6. století je totiž období, kdy vznikly první barbarské zákoníky, tedy kdy germánské zvykové právo bylo sepsáno.

2 Prameny a literatura

2.1 Prameny

Patrně nejvýznamnějším pramenem pro dějiny Gótů je pro nás dílo gótského historika Jordana *De origine actibusque Getarum*, obvykle nazývané zkráceně jen *Getica*. Toto dílo vzniklo kolem roku 550 a sám Jordanes tvrdí, že šlo především o zkrácené přepsání dnes již ztraceného díla o dějinách Gótů od Cassiodora Senatora. Přesto však dílo obsahuje pasáže, které jsou Jordanovým vlastním výtvozem nezávislým na Cassiodorovi. Jordanes sám byl úředník *notarius*, patrně gótského původu, jenž žil buď v provincii *Scythia Minor* nebo *Moesia II*. Pro své dílo používal pozdní latinu. Důležité je si uvědomit, že Jordanovo dílo nebylo oslavou Gótů samotných, ale císaře Justiniána a vojevůdce Belisaria. Jordanes totiž, jak nás informuje v závěru *Geticy*, chtěl skrze připomenutí velkých činů národa Gótů oslavit Justiniána a Belisaria, kteří jsou ještě slavnější právě díky tomu, že porazili Góty. Jordanes na začátku svého díla popisuje legendární mýtické počátky Gótů, kde Góty ztotožňuje s thráckým kmenem Getů a zasazuje je do různých událostí starověkého světa. Tato část je cílem častých kritik, neboť neobsahuje prakticky žádné skutečné historické informace. Následuje vyprávění o putování Vizigótů a činech Hunů, z čehož jsou pro nás podstatné Jordanovy informace o Attilovi a bitvě na Katalaunských polích. Pak se Jordanes konečně dostává k událostem vážícím se ke kmeni Ostrogótů. Zmiňuje vládu tří královských bratrů Valamira, Thiudimira a Vidimira. Poté se dostává konečně k samotnému Theodorichovi. Bohužel pro nás, snad s ohledem na to, že primárně mělo jít o přepis podrobnějšího Cassiodorova díla, je Jordanův popis Theodorichovy vlády velmi stručný. Zmiňuje pouze Theodorichovo dobytí Itálie, jeho sňatkovou politiku, válku proti Gepidům z roku 504, boje proti Frankům a řešení problémů s nástupnictvím krátce před Theodorichovou smrtí. Jordanes se vůbec nezmiňuje o Theodorichových činech během jeho působení na Balkáně mezi lety 475 a 488, kdy byl Theodorich střídavě spojencem a nepřítelem východořímského císaře Zenona. Také nám nedává žádné informace o průběhu Theodorichovy vlády na území Itálie.

Dalším stejně významným pramenem je text nazvaný *Anonymus Valesianus Pars posterior*, zvaný též *Excerptum Valesianum*. Jde o anonymní text poprvé vydaný francouzským humanistou Henrim de Valois v roce 1636. *Anonymus Valesianus* je krátký text, který vznikl jako excerpta neznámého rozsáhlejšího pramene. Text vznikl někdy krátce po Theodorichově smrti, patrně před rokem 550. Toto dílo nám dává daleko více informací o Theodorichově vládě v Itálii než Jordanes. Poměrně zajímavá je kompozice díla. Dílo začíná zmínkami o vládě předchozích východořímských císařů a germánského krále Odovakera. Následuje prostřední

část věnovaná králi Theodorichovi, jeho dobytí Itálie a počátkům jeho vlády v Itálii. Tato část má rysy panegyriku a je Theodorichovi značně nakloněna. Zato poslední část textu, věnující se závěru Theodorichovy vlády, ho líčí jako heretika a tyрана. Zde jsou zmíněny jeho rozpory s Konstantinopolí, poprava filozofa Boethia a jeho kroky proti papeži Janu I. Předpokládá se, že text vznikl na území Itálie. Prvotní pramen nepochybně vznikl krátce po Theodorichově smrti. Původ textu *Anonymus Valesianus* se však většinou datuje rovněž do 6. století, ale existují i teorie, že tato excerpta vznikla až později v 9. století.

Pramenem východním provenience, který se zmiňuje o Theodorichově vládě, je proslulý východořímský historik Prokopios z Kaisareie. Ten ve svých Knihách o válkách, řecky *Hyper ton polemon logoi*, či občas nazýváno latinsky *De bellis*, oslavuje činy významného Justiniánova vojevůdce Flavia Belisaria. Své dílo napsal kolem roku 550 v Konstantinopoli. Prokopios se účastnil Belisariova tažení proti Vandalům a počátečního tažení proti Gótům. To znamená, že Prokopios měl informace o Gótech a Vandalech z první ruky. Jeho svědectví o dějinách království Vandalů a Ostrogótů jsou pro nás poměrně cenná. Naproti tomu jeho informace o barbarech, kteří žili na sever od Alp, tedy o Francích a Burgundech, jsou nepřesné a často zkreslené. Jeho úvod dějinám války s Góty nám dává informace o vládě krále Theodoricha a zmiňuje i jeho sňatkovou politiku. Zároveň občas zmiňuje i některé další germánské kmeny, které žily za římskými hranicemi, jako byli Herulové, Duryňkové a Warnové. Přináší nám celou řadu zpráv, které odjinud neznáme, ale kvůli jeho neznalosti zaalpského prostoru je důvěryhodnost těchto zpráv často pochybná.

Z konce 5. a začátku 6. století se nám dochovala celá řada dopisů, jejichž autory byly především církevní osoby. Bohužel, jak již bylo řečeno výše, pozdně antické dopisy jsou převážně zdvořilostního charakteru a mají nízkou vypovídací hodnotu, co se týče politických událostí. Jedním z autorů dochované korespondence byl galorománský biskup Ruricius z Lemovices (dnešní město Limoges). Tento biskup, který zemřel v roce 510, měl řadu kontaktů na významné osobnosti v Galii i v Itálii. Jeho působení na biskupském stolci v Limoges patří do stejného období, kdy byli Vizigóti vyhnáni z Galie. Dalším autorem dochované korespondence byl katolický biskup Avitus z Vienne, které se nacházelo na území království Burgundů. Avitus byl blízko burgundským králům Gundobadovi a Sigismundovi a své dopisy poslal i jiným významným osobnostem své doby. Avitus zemřel někdy kolem roku 518 a během svého života byl svědkem několika důležitých politických událostí v burgundském království. Ve větším počtu se dochovaly dopisy i od biskupa Ennodia. Ten se narodil stejně jako Ruricius a Avitus v Galii, ale odešel z Galie do Itálie, kde se v roce 515 stal biskupem v Ticinu (dnešní Pavie). Předtím, než se zde stal biskupem, působil v Pavii jako jáhen. Jeho dopisy jsou

adresovány především dalším církevním osobám, ale Ennodius byl i jinak literárně činný. Mezi jeho díla patří životopis svatého Epiphania, jenž byl v letech 466 až 499 biskupem v Pavii. Pro téma prezentace královské moci je pro nás důležité, že Ennodius sepsal oslavný panegyrik na krále Theodoricha. Ten však nese celou řadu problémů jako panegyriky na pozdně antické římské císaře. Informace v něm jsou totiž často zkreslené, zveličené a kvůli oslavnému tónu občas značně nekonkrétní.

Jako pramen pro Theodorichovu zahraniční politiku má pro nás velký význam Flavius Magnus Aurelius Cassiodorus Senator. Jeho dílo reflektuje Theodorichovu vládu i následné události po Theodorichově smrti. Cassiodorus byl dvořan a významný úředník na Theodorichově dvoře v Ravenně. V letech 507 až 511 zastával úřad *questora sacri palatii*, na závěru Theodorichovy vlády v letech 523 až 527 byl *magistrem officio* a za vlády Athalaricha a Theudata byl dokonce *praefectem praetorio* pro Itálii. Zároveň v roce 514 byl jmenován konzulem. Cassiodorus byl autorem rozsáhlého spisu o gótských dějin o 12 knihách. Toto jeho dílo se nám do dnešních dob nedochovalo, ale bylo hlavním pramenem pro Jordana při tvorbě jeho díla *Getica*. Z jeho dlouhé a významné kariéry se dochovala řada úředních dopisů. Tyto dopisy sám Cassiodorus vybral a zveřejnil jako *Variae* (Různosti). Tuto sbírku publikoval patrně v roce 537 nebo 538 v době, kdy se již blížila porážka gótského krále Vitigy. Je důležité upozornit, že ve sbírce dopisů jsou obsaženy pouze vybrané dopisy a celková korespondence Cassiodorovy kanceláře byla mnohem rozsáhlejší. Z dopisů získáváme informace o Theodorichových stycích se senátem, správou provincií či řešení různých problémů lokálního charakteru. Do dopisů však náleží i diplomacie a styky s ostatními barbarskými králi a východořímskými císaři. Právě na základě Cassiodorových dopisů máme informace o Theodorichově zahraniční politice. Jedná se o dopisy adresované králům Vizigótů, Burgundů, Franků a Duryнкů. Dopisy byly Cassiodorem do formy, ve které byly vydány, značně upraveny. Chybí na nich datace a jména vyslanců, kteří měli dopisy doručit, byla odstraněna a nahrazena zájmenem *ille*. Přesto se předpokládá, že rozřazení dopisů do 12 knih je chronologické. Cassiodorovou motivací ke zveřejnění oficiálních dopisů ostrogótských králů byla patrně snaha římskému světu dokázat, že i barbarští králové dokáží civilizovaně vládnout a představují tak vhodnou alternativu pro západní svět vůči císařské vládě v Konstantinopoli. Tento názor představuje S. Barnish ve svém úvodu k Cassiodorovým *Variae*. Dopisy byly očividně Cassiodorem pečlivě vybrány, aby ukázaly gótskou vládu v nejlepším možném světle. Chybí zde jakékoliv zmínky o popravě Boëthia, zavraždění Amalasuinthy či řešení jakýchkoliv neúspěchů gótských králů. Rovněž se v dopisech vůbec nevyskytuje zmínka o významném římském senátoru Petru Marcellinovi Liberiovi, který v době Cassiodorovy *questury* zastával

úřad *praefecta praetorio* pro Galii. Tudiž mezi nimi musela nějaké korespondence probíhat. Cassiodorus je rovněž autorem *Chronicy*, spisu o dějinách světa v letopisecké formě podle římských konzulů. Cassiodorova *Chronica* vznikla během Theodorichovy vlády a Cassiodorus ji ukončil rokem 519 konzulátem Theodorichova zetě Eutharicha. Právě díky tomu, že tato kronika vznikla během Theodorichovy vlády, můžeme ji považovat za jakési oficiální vyjádření k historii Theodorichova režimu. Minimálně v tom smyslu, že kronika nám sděluje ty události, které byly Theodorichovým režimem považovány za klíčové pro jeho vládu. Cassiodorus byl kromě toho autorem několika křesťanských církevních textů.

Prameny pro zkoumání germánské společnosti doby stěhování národů jsou tzv. barbarské zákoníky. Šlo o soupisy germánského kmenového práva částečně ovlivněné římským právem. Pro účely této práce se však hodí pouze rané zákoníky. A to z toho důvodu, že postupem času se germánské zákoníky měnily pod vlivem římského práva, církve a rostoucí královské moci. Za jeden z nejstarších germánských zákoníků je považován vizigótský *Codex Euricanus*. Ten vznikl někdy kolem roku 480 na popud vizigótského krále Euricha. Bohužel se nám dochoval pouze fragmentárně ve formě palimpsestu. Naštěstí pro nás mezi fragmenty se nacházejí i hlavy týkající se dědického práva. Sice nejsou kompletní, ale informují nás o této tématice z prostředí Vizigótů, která se dá vztáhnout i na Ostrogóty. Následně vznikl i burgundský zákoník krále Gundobada nazývaný *Liber Constitutionum*, či *Lex Gundobada* nebo *Lex Burgundionum*. Jeho vznik se datuje přibližně do roku 500. Tento zákoník se nám dochoval již celý a reflektuje i problémy jako uzavírání sňatků, dědění a postavení žen. Proto se tento zákoník dá využít pro téma manželství v germánském světě. O něco později, patrně někdy mezi lety 507 až 511, vznikl zákoník Salských Franků *Pactus Legis Salicae*. Dle prologu k tomuto zákoníku za jeho vznikem nestála královská iniciativa, ale aktivita franckých lidových sněmů *mallus*. Z germánských zákoníků působí ten francký nejprimitivnějším dojmem, a to právě kvůli nízké úrovni použité latiny a častému využívání germanismů tzv. malbergské glosy. Z hlediska našeho tématu se však *Pactus Legis Salicae* nevěnuje otázce manželství či postavení žen ve společnosti. Jeho hlavním přínosem pro tuto práci jsou zmínky o významu příbuzenských vazeb v germánské společnosti. Posledním germánským zákoníkem využitým v této práci bude langobardský *Edictum Rothari*. Ten sice vznikl daleko později než předchozí zákoníky, a to v roce 643. Avšak kvůli tomu, že Langobardi se dostali na římská území později než ostatní kmeny, je jejich první zákoník ovlivněn římským právem jen minimálně. Též v prologu tohoto ediktu stojí, že jde o sepsání prastarého zvykového práva podle stařešinů kmene. V otázce manželství a rodiny v germánském světě má tento zákoník poměrně velkou vypovídací hodnotu, neboť se věnuje jak tématům jako uzavírání manželství a dědění, ale

i právům vdov a zákonné ochraně žen. Pozornost však nebude věnována kontroverznímu textu *Edictum Theodorici*. Neboť i přes otázku jeho původu, je připisován jak ostrogótskému králi Theodorichovi Velikému, tak i vizigótskému králi Theodorichovi II., je tento edikt silně romanizovaný a neodpovídá germánskému zvykovému právu.

2.2 Literatura

Jedním z prvních moderních vědců, kteří se věnovali problému Gótů, byl britský jazykovědec Henry Bradley. Ten v roce 1879 vydal první anglicky psanou monografii na téma Gótů s názvem *The Story of the Goths: From the earliest times to the end of the Gothic dominion in Spain*. V polovině 20. století se přímo tématu ostrogótského krále Theodoricha věnoval německý historik Wilhelm Ensslin. Ten v roce 1959 vydal svoji biografii tohoto krále s názvem *Theoderich der Grosse*. Kromě toho publikoval celou řadu článků v různých periodikách na téma Gótů.

Existuje pak celá řada prací věnovaná tématu Gótů. Kromě prací věnujících se Gótům celkově, byly vydány práce, které se věnují jen určitým tématům. Z nich převažují témata jako gótsko-římské války v době od 3. století do roku 410, Vizigóti v Galii a v Hispánii a také téma Ostrogótů v Itálii. Rovněž toho bylo napsáno i velké množství prací z oboru archeologie. To jak na téma raných gótských archeologických kultur, jako byla kultura černjachovská a wielbarkská kultura, tak i na archeologické nálezy Gótů z území Itálie, Francie a Španělska. Z těchto knih můžeme zmínit *A History of the Ostrogoths* od Thomase Burnse z roku 1984, či *Theodoric in Italy* od Johna Moorheada z roku 1992 či *Visigothic Spain: New Approaches* od Edwarda Jamese z roku 1980. Za větší pozornost stojí také práce *Theodoric, the Goths, and the Restoration of Roman Empire*, jejímž autorem je americký historik Jonathan Arnold. Jeho práce se věnuje především politickým a ideologickým vztahům mezi Theodorichem a východořímskou říší. Řeší otázku Theodoricha jakožto nástupce a obnovitele Říma či jeho pseudoimperiální vystupování. Neřeší však postavení Theodoricha v germánském světě a jeho vztahy s ostatními barbarskými vládci. Pro historiky je rovněž nesmírně zajímavá práce z roku 2008 od německého historika Andrease Goltze s názvem *Barbar – König – Tyrann: Das Bild Theoderichs des Großen in der Überlieferung des 5. bis 9. Jahrhunderts*. Tato kniha důkladně rozebírá prameny zmiňující ostrogótského krále Theodoricha a jeho postavení v nich. Práce pracuje s prameny řeckého i latinského původu a všímá si různých názorů na Theodoricha, které se v těchto pramenech objevují.

Velký význam pro nás má i práce *The Goths* od britského historika Petera Heathera z roku 1996. Heather se ve své práci snaží pracovat s písemnými i archeologickými prameny,

aby vykreslil historii kmene Gótů. Ve své práci se rozsáhle věnuje i Ostrogótům a králi Theodorichovi, přičemž stejný význam klade na Theodorichovo působení na Balkáně i na jeho pozdější vládu v Itálii. Heather však ve své práci částečně trpí určitým nedostatkem, a to jeho přílišnou snahou přicházet s novými či příliš radikálními teoriemi. Ohledně vlády krále Theodoricha v Itálii je zajímavou i práce Seana Laffertyho. Jeho práce *Law and Society in the Age of Theodoric the Great* vydaná v roce 2013 se věnuje z hlediska historiografie kontroverznímu textu *Edictum Theodorici*. Laffertyho snahou je dokázat, že původ tohoto textu leží v ostrogótské Itálii a také probírá vliv a důležitost tohoto textu pro Theodorichovo království.

Patrně nejvýznamnějším současným badatelem, který se vyjadřuje k tématu Gótů, je rakouský historik a nyní již bývalý profesor Vídeňské univerzity Herwig Wolfram. Dějinám raného středověku a Gótům se Wolfram věnuje již od konce 60. let. Je autorem studie *Geschichte der Goten*, která poprvé vyšla v roce 1979. Dále napsal rozsáhlou publikaci věnující se otázce germánských kmenů v pozdní antice *Das Reich und die Germanen: Zwischen Antike und Mittelalter*, vydanou v roce 1990. Toto dílo bylo znovu vydáno v roce 2018 a to pod názvem *Das Römerreich und seine Germanen*. K jeho dílům věnujícím se Gótům patří i monografie *Gotische Studien: Volk und Herrschaft im Frühen Mittelalter* z roku 2005 a populárně-naučná kniha *Die Goten und ihre Geschichte*, která představuje stručné shrnutí Wolframových předchozích děl. Wolfram se věnuje především formování gótských skupin a etnogenezi jejich kmene, dále se zaměřuje na vliv Římanů právě na formování germánských kmenů. Nemůžeme vynechat ani jeho teorii charakterizující germánské kmeny z období stěhování národů jako vojsko „*exercitus*“ na pochodu. Wolfram se Theodorichově sňatkové politice věnuje v rámci Theodorichovy kmenové politiky „*gentile Politik*“, přičemž Wolfram Theodorichovu sňatkovou politiku chápe jako způsob, kterým Theodorich zabezpečil svoje pozice v Itálii.

Nejnovější literaturou dostupnou na téma krále Theodoricha je Theodorichova biografie z pera německého historika Hanse-Ulricha Wiemera. Jeho publikace s názvem *Theoderich der Grosse: König der Goten – Herrscher der Römer* byla vydána v roce 2018. Wiemer se primárně věnuje jak pozdní antice, tak i období helénismu, proto jeho práce skvěle využívá prameny. V Theodorichově biografii se Wiemer věnuje Theodorichově dobytí Itálie, správě ostrogótského království v Itálii, a hlavně Theodorichově pronikání do Galie a Hispánie. Toto pronikání Wiemer chápe jako nejen jako Theodorichovu expanzi, ale i jako integraci Vizigótů a Ostrogótů.

Existuje se velké množství prací věnující se období pozdní antiky, a to především z římského úhlu pohledu. Jsou však i práce reflektující tuto dobu z germánského úhlu pohledu z kontextu stěhování národů. Stačí si však pouze vyjmenovat ty nejvýznamnější autory, kteří publikují na toto téma. Jsou to Alexander Demandt, Arnold Jones, Guy Halsall, Michael Kulikowski, Patrick Geary, Peter Brown či Ralph Mathisen. Mezi autory věnující se jednotlivým germánským kmenům a období stěhování národů patří Eugen Ewig, Ian Wood, Walter Goffart a Walter Pohl.

V českém prostředí v poslední době vyšly publikace na toto období od Jarmily Bednařikové a Václava Dršky. Zatímco Václav Drška se z tohoto období specializuje na kmeny Franků a Burgundů, Jarmila Bednařiková se věnuje tomuto období celkově, především svým dílem *Stěhování národů* z roku 2003. Z pole archeologie se na toto téma vyjádřil hlavně Eduard Droberjar. Jeho publikace *Věk barbarů* z roku 2005 reflektuje právě období přelomu 5. a 6. století a zaměřuje se na germánské kmeny žijící v té době na českém území, které leželo v přímém sousedství s Theodorichovou říší.

3 Život krále Theodoricha

3.1 Theodorichovo působení na Balkáně

Zakladatelem a patrně nejvýznamnějším králem ostrogótské říše na území dnešní Itálie byl král Theodorich. Narodil se s největší pravděpodobností v rozmezí let 451–455¹ na území bývalé římské provincie *Pannonia I* v blízkosti jezera Pelsois², kde se nacházelo území ovládané jeho otcem. Jeho otcem byl ostrogótský král Thiudimir a jeho matkou Thiudimirova konkubína Eriuleva³, i když některé zdroje tvrdí, že jeho otcem byl ostrogótský král Valamir⁴. Víme, že Theodorich vyznával ariánské křesťanství, ale nijak se nevymezoval proti ortodoxní víře, především díky tomu, že jeho matka byla katolické víry a on sám od svých osm let trávil čas jako rukojmí na dvoře východořímského císaře Leona v Konstantinopoli⁵, kde nepochybně přišel do styku s římskou kulturou a ortodoxním vyznáním. Jako rukojmí do Konstantinopole přišel na základě mírových jednání z roku 459 či 460 mezi Góty a východořímskou říší kvůli gótským nájezdům na území provincie *Illyricum* za vlády krále Valamira.

V Konstantinopoli strávil Theodorich 10 let a vrátil se odtud ke svému otci s bohatými dary od císaře Leona⁶. Kromě nic neříkající zprávy od Jordana, že „...*Leoni principi, et, quia puerulos elegans erat, meruit gratiam imperialem habere.*“⁷, nemáme o Theodorichově činnosti v Konstantinopoli žádné zprávy. Herwig Wolfram soudí, že Theodorich byl v Konstantinopoli vzdělán v klasických římských studiích a že se naučil číst, psát a počítat a také omezené základy rétoriky a správy státu⁸. V době smrti svého strýce Valamira v roce 469, jenž byl hlavním gótským králem⁹, a na počátku vlády svého otce Thiudimira se Theodorich vrátil do Pannonie. Nástup jeho otce jakožto hlavního krále panonských Gótů,

¹ BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila, *Stěhování národů*, s. 117.

WIEMER, Hans-Ulrich, *Theoderich der Grosse: König der Goten – Herrscher der Römer*, s. 125.

Wiemer nabízí přesnější rozmezí roku narození Theodericha, a to do roků 453 a 454.

² *Lacus Pelsois* je dnešním jezerem Balaton na území Maďarska.

³ JORDANES, *Getica*, LII.

⁴ *Anonymus Valesianus*, 12.

⁵ WOLFRAM, Herwig, *Das Reich und die Germanen*, s. 279.

⁶ JORDANES, *Getica*, LV.

⁷ Tamtéž, LII.

⁸ WOLFRAM, Herwig, *Das Reich und die Germanen*, s. 280.

Na tomto místě Wolfram silně nesouhlasí s autorem *Anonymus Valesianus II*, který krále Theodoricha popisuje dvakrát jako *illiteratus* a jednou jako *obtus* (*Anonymus Valesiani* 12 a 14) a uvádí zde, že Theodorich při podepisování listin pouze obkresloval šablonu. Wolfram tvrdí, že jde pouze o římskou snahu zachránit reputaci císaře Justina, původem rolníka z Illyrie, aby nevypadal vedle gramotného germánského krále nevzdělaně. Argument z Prokopie, kde se gótské předáky stavěli proti vzdělání mladičského krále Athalaricha, nám nijak nepomůže, neboť se jedná o pozdější a jinou situaci, komplikovanou tím, že se rozhodovala, zda rozhodujícího vlivu na mladého krále dosáhne buď římská, nebo gótská strana.

⁹ Gótům v té době vládli 3 králové – bratři Valamir, Thiudimir a Vidimir. Z Jordanových *Getik* vyplývá, že Valamir měl mezi svými bratry čelní místo a mohl by být považován za hlavního krále těchto gótských skupin. Po jeho smrti získal jeho díl jeho bratr Thiudimir, který tak opravdu ovládal většinu ostrogótského kmene.

dlouho očekávaný návrat královského dědice z Konstantinopole a pravděpodobně velký počet cenných darů, které si Theodorich přivezl s sebou od císaře Leona, způsobily, že si Theodorich velmi rychle vybudoval kolem sebe družinu válečníků v počtu 6 000 mužů. Tyto muže pravděpodobně odloudil svému otci¹⁰. S nimi se Theodorich, údajně bez vědomí svého otce, obrátil na východ Ostrogóty kontrolovaného teritoria a napadl sarmatské kmene, kterým vládl král Babai. Tento skupina, pravděpodobně ne sarmatská, šlo spíše o nějaký pozůstatek hunského kmenového svazu, se zmocnila významného města Singidunum (dnešní Bělehrad) na Dunaji a podnikala nájezdy na římské území. Theodorich se svými muži město dobyl, zabil sarmatského krále a zmocnil se jeho rodiny a bohatství¹¹. Můžeme v tom vidět důsledek nějakého jednání mezi Theodorichem a císařem Leonem z doby Theodorichova pobytu v Konstantinopoli¹², kdy se Theodorich po svém návratu k panonským Gótům obrátil proti nepřátelům římské říše, zároveň v tom můžeme spatřit již první počátky nedůvěry Římanů k Theodorichovi, neboť Theodorich město Singidunum zařadil pod svou vládu¹³. Zpráva, kterou nám zanechal Jordanes, totiž říká, že si Theodorich město ponechal pod svou vládu a zdůrazňuje, že ho Římanům nevrátil. Toto zdůraznění patrně značí existenci nějaké nám již neznámé dohody mezi Theodorichem a Leonem. Na základě této dohody patrně Theodorich měl zaútočit na východořímské nepřátele a dobytá území předat zpět císařské správě. Je zřejmé, že císař Leon si od Theodorichova propuštění zpět k jeho kmeni sliboval určité politické změny.

Roku 473 se Gótové pod nadvládou Amalů¹⁴ rozdělili a opustili Pannonii. Menší část kmene pod vládou Thiudimirova mladšího bratra Vidimira se odebrala do Itálie¹⁵ a většina kmene v čele s Thiudimirem a Theodorichem se dala na pochod směrem na východ proti východořímské říši. Dle Jordana obsadili Thiudimirovi Gótové města Naissus, Ulpiana, Castrum Herculis, Stobi, Herculeia a Larissa. Gótové sledovali jihovýchodní směr do nitra východořímských provincií směrem do Řecka, důvody pro jejich tažení bylo získat nový zdroj finančních příjmů od východořímské říše, neboť Amalové nepochybně věděli, že další skupina Gótů pod vládou Theodoricha Strabóna sídlící v provincii *Thracia* a *Haemimontus* je ve službách východořímského císaře a dostává od něj výrazně vyšší dávky než ostatní

---

¹⁰ JORDANES, *Getica*, LV.

¹¹ Tamtéž.

¹² WOLFRAM, Herwig, *Das Reich und die Germanen*, s. 282.

¹³ JORDANES, *Getica*, LV. „*Singidunum dehinc civitatem, quam ipsi Sarmatae occupassent, invadens, non Romanis reddidit, sed suae subdidit ditioni.*“

¹⁴ Kmeni Ostrogótů vládla dynastie Amalů. Jejím členy byli již zmínění bratři Valamir, Thiudimir a Vidimir. Dynastie pak pokračovala skrze Thiudimirova syna Theodoricha. V Jordanově *Getice* je dokonce zmíněno několik předcházejících generací mýtických předků této dynastie.

¹⁵ JORDANES, *Getica*, LVI. Vidimir se odešel do Itálie a dal se do služeb západořímského císaře Glyceria a zakrátko nato zemřel.

germánské skupiny¹⁶. Žádné prameny nezmiňují, odkud se tato germánská skupina dostala na území východořímské říše. Dle všech indicií thráctí Gótové byli jednou ze skupin, které se odtrhly od Hunů po bitvě na řece Nedao¹⁷ a začaly pronikat na římské území. Právě privilegované postavení Gótů Theodoricha Strabóna mezi římskými spojenci a jeho aktivní zasahování do východořímských záležitostí spojené s usídlením Gótů pod jeho velením v blízkosti Konstantinopole mohlo vzbuzovat závist u ostatních skupin barbarů. V době, kdy Thiudimir se svým lidem vpadl na východořímské území, probíhala právě vzpoura thráckých Gótů proti císaři Zenonovi, což umožnilo Thiudimirovi a jeho lidem proniknout hluboko na římské území. Situace na východě byla značně vyhrocená od zavraždění předního generála Aspara v roce 471, po jehož smrti docházelo k bojům o moc mezi germánskými a isaurskými důstojníky v římské armádě¹⁸, v nichž právě Theodorich Strabón představoval vůdce germánské protiisaurské strany. Císař Leon ve snaze situaci s Góty uklidnit ustanovil panonské Góty za *foederaty* a dal jim k usídlení provincii *Macedonia I*, kde v roce 474 zemřel Thiudimir¹⁹. Krátce po Thiudimirově smrti zemřel i císař Leon a jeho nástupcem se stal jeho stejnojmenný vnuk se svým otcem Zenonem, jenž byl isaurského původu. Když však po několika měsících své vlády mladistvý císař Leon II. zemřel, vládl již jeho otec Zenon²⁰ sám. V roce 475 proti němu vypuklo v Konstantinopoli povstání vedené manželkou Leona I. císařovnou Verinou a jejím bratrem Basiliskem a Zenon se svými stoupenci musel opustit hlavní město a uprchnout do Isaurie. Na Basiliskovu stranu se postavil Theodorich Strabon, který se patrně cítil ohrožen vzrůstem moci isaurských důstojníků²¹. Mezi lety 474 až 476 se nový král panonských Gótů Theodorich se svým lidem přesunul do římské provincie *Moesia II*, kterou obsadil a učinil svým sídlem město Novae (dnešní Svišťov v severním Bulharsku)²². Herwig Wolfram přichází z teorií, že Theodorich Amal se do Moesie odebral na žádost Theodoricha Strabóna, který chtěl získat jeho podporu v nadcházejících bojích²³, to je ovšem nepravděpodobné, neboť by si tím Theodorich Strabón přisunul potenciálního nepřítele do svých zad, zatímco by bojoval před Konstantinopolí. Daleko pravděpodobnější se jeví

---

¹⁶ HEATHER, Peter, *Gótové*, s. 161 a WOLFRAM, Herwig, *Das Reich und die Germanen*, s. 282.

¹⁷ WIEMER, Hans-Ulrich, *Theoderich der Grosse: König der Goten – Herrscher der Römer*, s. 121–123.

¹⁸ WOLFRAM, Herwig, *Geschichte der Goten*, s. 200–201.

¹⁹ JORDANES, *Getica*, LVI.

²⁰ Císař Zenon (latinsky označován Flavius Zeno, v řečtinu se však vyskytuje forma jména Zenon) vládl v letech 474 až 491. Byl isaurského původu a jeho původní jméno znělo Tarasikodissa, stal se důstojníkem ve východořímské armádě a manželem Ariadne, dcery císaře Leona I.

²¹ WOLFRAM, Herwig, *Das Reich und die Germanen*, s. 284.

²² Bohužel se neví, kdy přesně Theodorich toto město obsadil, nicméně během jeho balkánského působení toto město figurovalo jako jeho hlavní základna.

²³ WOLFRAM, Herwig, *Das Reich und die Germanen*, s. 284.

možnost, že sem přišel Theodorich Veliký z vlastní prozíravosti, aby získal oblast, odkud mohl snáze zasahovat do římských poměrů a ohrožovat thrácké Góty a zároveň ovládat území, které by bylo více chráněno přírodními podmínkami provincie *Macedonia I*. Jisté je to, že sem nepřišel na římskou žádost, neboť spojenectví mezi císařem Zenonem a Theodorichem Velikým bylo uzavřeno teprve v roce 476, když se již Amal nacházel v městě Novae a Zenon konsolidoval své síly v Isaurii²⁴. Následující léta probíhala ve znamení vzájemných bojů mezi Theodorichem Strabónem a Theodorichem Velikým a mezi Góty a Římany. Nastávaly časté změny aliancí a všechny strany střídaly úspěchy i neúspěchy²⁵. Theodorich Veliký dokonce hledal podporu u ostatních menších skupin Gótů, když se v roce 479 spojil s gótským vůdce Sidimundem, jenž snad byl sám členem rodu Amalů²⁶. Sidimund ovládal původně s římským posvěcením oblast kolem města Epidamnos (dnešní Drač) v provincii *Epirus Nova*. Theodorichovy snahy ovládnout tuto oblast ovšem vyšly vniveč, protože byl odsud vytlačen římským vojskem vedeným Sabinianem Maghem. Situace se začala vyjasňovat v roce 481, když Theodorich Strabón se svými thráckými Góty nemohl dosáhnout úspěchu před branami Konstantinopole a přesunul se svým vojskem do Řecka, kde zemřel nešťastnou náhodou při pádu z koně²⁷. Vládu nad thráckými Góty převzal syn Theodoricha Strabóna Rekitach a jeho strýcové²⁸, jejich postavení však nebylo již tak pevné jako samotného Theodoricha Strabóna. Konstantinopolský dvůr se kvůli tomu začal více poohlížet po Theodorichu Velikém. Ten, aby zvýšil svoji prestiž a význam, po celý rok plnil provincie *Macedonia I*, *Macedonia II* a *Thessalia* a dokonce se zmocnil města Larissa v Thesálii²⁹, zároveň se Theodorichu Amalovi podařilo nechat zavraždit Rekitacha a převzít pod své velení většinu thráckých Gótů, čímž se jeho vojenská síla téměř zdvojnásobila a on zůstal jediným gótským vládcem, se kterým mohla Konstantinopol jednat. Následující rok 483 císař Zenon, aby si zajistil mír, kromě četných finančních darů jmenoval Theodoricha Velikého *magistrem militum praesentalis*, tedy do jedné z nejvyšších vojenských funkcí, kterou předtím zastával i Theodorich Strabón, svěřil mu do správy provincii *Moesia II* a část provincie *Dacia ripensis* a zároveň povolil usazení Gótů na území těchto provincií. Zenon dokonce určil Theodoricha konzulem na příští rok³⁰. Jordanes, který neuvádí souvislosti Theodorichova jmenování konzulem, k této události píše, že císař Zenón ještě přijal Theodoricha za svého syna skrze germánský obřad *adoptio*

---

²⁴ *Anonymus Valesianus*, 42.

²⁵ Více o průběhu událostí mezi léty 476 až 481 v Heather 160–169, pramenem jsou fragmenty od Malchuse.

²⁶ WOLFRAM, Herwig, *Geschichte der Goten*, s. 205–206.

²⁷ MARCELLINUS COMES, *Chronicon*, 481.1.

²⁸ HEATHER, Peter, *Gótové*, s. 169.

²⁹ MARCELLINUS COMES, *Chronicon*, 482.

³⁰ Tamtéž, 483.

*per arma*³¹ a nechal mu vztyčit v Konstantinopoli jezdeckou sochu. Jordanes rovněž uvádí, že dobu po svém jmenování konzulem trávil Theodorich na východořímském dvoře v Konstantinopoli³².

Prameny západního původu spojené s ostrogótským dvorem³³ mlčí o událostech mezi Theodorichovým konzulátem a jeho odchodem do Itálie. Stejně tak především Jordanova *Getica* a v menší míře Ennodius tvrdí, že odchod Gótů do Itálie proti Odovakerovi byl plánem Theodoricha, který on sám navrhl císaři Zenonovi³⁴, zatímco prameny východořímské provenience, z nichž se na toto téma zaměřuje především Ioannes z Antiochie, uvádějí, že se na Balkáně vyostřovalo napětí mezi císařem Zenonem a Theodorichem, které císař Zenón vyřešil uzavřením nové dohody s Theodorichem a jeho odesláním na západ³⁵. Šlo nejspíše o vzájemný konsensus obou stran, neboť velké uskupení Gótů pod vládou jediného muže Theodoricha Amala nemohlo uvnitř východořímské říše koexistovat v míru. Žádné konkrétní znění dohody se nám nezachovalo a prameny se o ní různí. Faktem zůstává, že král Theodorich se svým lidem odešel na konci roku 488 ze svých sídel v Moesii do Itálie bojovat proti místnímu králi Odovakerovi.

3.2 Dobyť Itálie

Germánský velitel Odovaker se po pádu posledního západořímského císaře v roce 476 prohlásil králem Itálie³⁶ a jeho moc byla založena na multietnickém foederátním vojsku, v němž byli zastoupení příslušníci kmene Skirů, Herulů, Rugiů a dle pramenů i Gótů a Alanů a pravděpodobně i Hunů³⁷. Tím se Odovaker odlišoval od ostatních germánských králů své doby. Určitou roli při Theodorichově tažení do Itálie hrála i otázka legitimacy, protože Theodorich i přes své nájezdy a plnění východořímského území byl bývalým konzulem a pověřencem císaře Zenóna pro dobytí Itálie, zatímco Odovaker bývá reprezentován jakožto uzurpátor a tyran³⁸, ačkoliv se musí zdůraznit, že on sám sesadil pouze jiného uzurpátora, neboť

---

³¹ *Adoptio per arma* byl germánský rituál, kdy skrze předání zbraní došlo k adopci. Patrně původně takto probíhala osvojení cizích dětí za vlastní, ale v průběhu 5. a 6. století byl tento rituál využíván Římany i některými germánskými vládci jakožto potvrzení spojeneckých svazků.

³² JORDANES, *Getica*, LVII.

³³ Jordanova *Getica*, Cassiodorova *Chronica*, Ennodiův *Panegyrik* a *Anonymus Valesianus*

³⁴ JORDANES, *Getica*, LVII. a ENNODIUS, *Panegyricus Theodorico regi dictus*, 12.

³⁵ HEATHER, Peter, *Gótové*, s. 221–223.

³⁶ Odovaker v pramenech disponuje hlavně tituly *patricius* a *rex*. Protože vládl vojsku a ne žádné etnický jednotnému kmeni nemůže být označován titulem typu *rex gentium*, a proto je dnešními historiky označován jako král Itálie. Přesto se toto označení *rex Italiae* nachází v díle afrického biskupa Victora z Vity, kde je takto Odovaker označen (VICTOR VITENSIS, *Historia persecutionis Africanae provinciae*, I. 14.)

³⁷ WIEMER, Hans-Ulrich, *Theoderich der Grosse: König der Goten – Herrscher der Römer*, s. 166–169.

³⁸ ARNOLD, Jonathan, *Theoderic, the Goths, and the Restoration of Roman Empire*, s. 52–54.

Romulus Augustulus nebyl Konstantinopolí nikdy uznán. To však neznamená, že by Theodorich okamžitě po svém příchodu do Itálie získal podporu místní římské obyvatelstva a senátorů, některé oblasti totiž v průběhu bojů zůstaly neutrální a senátoři se na Theodorichovu stranu přidávali až při obléhání Ravenny. Theodorichův kmen do Itálie cestoval kolem Dunaje, kde se dočasně zmocnil města Sirmium³⁹, které obsadili Gepidové po gótském odchodu do Makedonie, poté Theodorich sledoval tok řeky Sávy. Cestou se ke gótskému vojsku přidaly zbytky kmene Rugiů pod velením Fredericha⁴⁰, syna posledního krále Rugiů Felethea, který byl poražen a zabit Odovakerem, čímž se rozrostl počet Theodorichových vojáků. V létě 489 vstoupilo gótsko-rugijské vojsko do Itálie. Prameny uvádějí shodně tři velké bitvy, které spolu Odovaker a Theodorich v Itálii svedli. První bitva nastala v srpnu 489 na mostě přes řeku Isontium v blízkosti města Aquileje, kde se podařilo Theodorichovi odrazit první protiútok Odovakerových jednotek, v témže roce došlo k druhé velké bitvě u Verony, která rovněž skončila Theodorichovým vítězstvím. Na konci roku obsadil Theodorich Mediolanum (dnešní Milán), které se stalo jeho hlavním štábem v následujících bojích, a zároveň na Theodorichovu stranu přešel Odovakerův velitel Tufa se svými muži, které vyslal Theodorich k Ravenně stíhat ustupujícího Odovakera⁴¹. U Ravenny však Tufa zradil Theodoricha a vrátil se na stranu Odovakera, kterému vydal gótské důstojníky, kteří ho doprovázeli. V roce 490 vytáhl Odovaker se svým vojskem z Ravenny směrem na Mediolanum, ale v bitvě u řeky Adduy ho Theodorich za pomoci vizigótských posil⁴² porazil a zahnal na útek. Následoval gótský postup k Ravenně a její slavné tříleté obklíčení. Boje samozřejmě probíhaly i v ostatních částech Itálie, ale hlavní síly Theodoricha i Odovakera se soustředily na boj o Ravennu. Ve stejné době rugijský princ Frederich porazil jednotky věrolomného vojevůdce Tufy, ale sám se dostal do sporů s ostrogótským králem, načež byl v boji zabit, čímž se Theodorichovi vyřešil problém polosamostatného tělesa Rugiů v jeho vojsku⁴³. V roce 491 provedl Odovaker z Ravenny urputný noční výpad⁴⁴ svých herulských jednotek. Během něj zaznamenaly obě strany těžké ztráty, ale Odovaker byl nucen stáhnout se zpět za hradby Ravenny. Následovalo dlouhé obléhání města, během kterého již nebyly zaznamenány žádné významnější akce. V roce 493 po vyjednávání mezi oběma stranami došlo

---

³⁹ JORDANES, *Getica*, LVII.

⁴⁰ EUGIPPIUS, *Vita sancti Severini*, XLIV.

⁴¹ Věrolomnost Odovakera generála Tufy je zmíněna v *Anonymus Valesianus*, 51–52.

⁴² Příchod vizigótských oddílů na pomoc Theodorichovi zmiňuje akorát *Anonymus Valesianus*, 53.

⁴³ WOLFRAM, Herwig, *Geschichte der Goten*, s. 213.

⁴⁴ Cassiodorus ve své kronice uvádí, že výpad se uskutečnil u Candidianského mostu (*Chronica* 1326), *Anonymus Valesianus* dává k nočnímu útoku nejvíce informací a umísťuje ho k řece Bedentum (*Anonymus Valesianus*, 54.) a Jordanes noční útok jenom zmiňuje, ale neuvádí žádné podrobnosti (JORDANES, *Getica*, LVII.).

k vyřešení situace, kdy byla v Itálii ustanovena diarchie a oba germánští králové měli vládnout společně. Theodorich však Odovakera po několika dnech zabil a spolu s ním i jeho nejbližší. Odovakerovu synu Thelovi se podařilo uprchnout do Galie na vizigótské území, ale později se pokusil o návrat do Itálie, při kterém byl však zavražděn⁴⁵. Tím Theodorich završil vyhlazení celé Odovakerovy rodiny, aby v budoucnu již nečinila problémy.

3.3 Theodorichova vláda v Itálii

Theodorichova vláda v Itálii se nedá tak snadno rekonstruovat, neboť z pramenů známe jen několik událostí a nemáme k dispozici žádné detailní souvislé vyprávění. Díky zmínkám však můžeme alespoň vytyčit cíle Theodorichovy politiky a víme, jak on sám prezentoval svou vládu. Sídlem Theodorichovy vlády byla opevněná Ravenna, nacházející se v bažinaté oblasti na jih od ústí Pádu, v tomto městě se Theodorich usadil ihned po porážce Odovakera. V době, když již bezpečně ovládal severní Itálii, ještě před úplnou porážkou Odovakera, vypravil k císaři Zenónovi poselství, které s ním mělo jednat, jak konkrétně bude vypadat gótská vláda v Itálii⁴⁶. Peter Heather datuje toto poselství do roku 491⁴⁷. Bohužel nemáme žádné zprávy o tom, co gótsko-římská jednání přinesla. Někdy krátce před Odovakerovou smrtí bylo do Konstantinopole vysláno další poselství v čele s Faustem Nigrem⁴⁸, které bylo směřováno k císaři Zenonovi. Během pobytu poselstva Konstantinopoli Theodorich zabil Odovakera, zmocnil se Ravenny a zároveň do Itálie dorazily zprávy o smrti císaře. Následně nato vojsko svolalo Theodoricha králem⁴⁹. Opět nemáme žádné informace o přesném průběhu poselstva, ale víme, že ničeho nedosáhlo⁵⁰, neboť císař Anastasius uznal Theodoricha až v roce 498. Právě do roku 498 či 497 je datováno poslední třetí velké Theodorichovo poselstvo do Konstantinopole ze začátku jeho vlády. *Anonymus Valesianus* uvádí, že Theodorich vyslal k císaři Anastasiovi poselstvo vedené Festem, který již dříve jednal s císařem Zenonem. Toto poselství na rozdíl od předchozí dosáhlo údajně značného úspěchu, neboť Anastasius poslal

---

⁴⁵ WOLFRAM, Herwig, *Das Reich und die Germanen*, s. 304.

⁴⁶ *Anonymus Valesianus*, 53.

Cílem poselství bylo, aby Zenón prohlásil Theodoricha za krále Itálie ...*ab eodem sperans vestem se induere regiam*. V čele poselství byl senátor Festus, dle *PLRE* Rufius Postumius Festus, konzul z roku 472 a hlava senátu, *PLRE* však Festovo poselství datuje do roku 490.

⁴⁷ HEATHER, Peter, *Góty*, s. 223.

⁴⁸ Dle *PLRE* jde Anicia Proba Fausta iuniora, zvaného Faustus Niger, tento muž byl konzulem roku 490 byl rovněž příbuzným a patronem biskupa Ennodia, za Theodorichovy vlády rovněž zastával post *quaestor palatii* v letech 503–506.

⁴⁹ *Anonymus Valesianus*, 57.

⁵⁰ HEATHER, Peter, *Góty*, s. 223.

Heather datuje toto poselství do roku 492, krátce po nástupu Anastasia na trůn a rovněž naznačuje, že Theodorich toto poselstvo vyslal již k Anastasiovi, neboť o Zenónově smrti na jaře 491 musel vědět.

Theodorichovi vladařské odznaky, které do Konstantinopole vrátil Odovaker po sesazení Romula Augustula⁵¹. To se jeví nanejvýš podivným, neboť tím by prakticky Anastasius uznával Theodoricha jako západního císaře. Anastasius nepochybně Theodoricha uznal jako krále Gótů a správce Itálie s určitými podmínkami, které neznáme, ale při snaze o rekonstrukci těchto jednání je P. Heather přirovnává k podmínkám, které byly v roce 536 nabídnuty Theodahadovi⁵². Latinsky psané narativní prameny shodně při vládě Theodoricha uvádějí jeho sňatkovou politiku⁵³, která však bude rozebrána níže. Své ženské příbuzné neprovdal král Theodorich náraz, jak naznačuje Jordanes, ale vždy s rozmyslem a v souvislosti s událostmi v mezinárodní politice.

Z událostí zahraniční politiky většina pramenů uvádí Theodorichovu válku na východě v letech 504 až 505. Ennodius uvádí⁵⁴, že Gepidové pod vládou krále Trasaricha obsadili město Sirmium⁵⁵ na Dunaji. Theodorich, protože chápal Sirmium jakožto součást italského panství, proti Gepidům vypravil armádu. O Gepidech nemáme žádné konkrétnější zprávy, ale patrně v té době obývali oblast za Dunajem kolem řeky Tisy a nežili pod vládou jednoho krále. Vzhledem k tomuto umístění se předpokládá, že město Sirmium bylo jejich nejzápadnější výspou a největším průnikem na staré římské území. Wiemer však hovoří o tom, že gepidský král Trasarich kromě města Sirmium ovládal celou provincii *Pannonia II*⁵⁶. To je odvážné tvrzení, protože prameny hovoří o gepidské přítomnosti pouze v Sirmiu a ani archeologicky to není doloženo. Navíc tuto oblast Theodorich obsadil v roce 488 a patrně by Trasarichova gepidská skupina nemohla obsadit celou provincii. Gótské výpravě velel *comes* Pitzias⁵⁷, jeden z předních Theodorichových Gótů, a v Cassiodorově kronice je tato výprava datována do konzulátu Cethega v roce 504⁵⁸. Dle Ennodia výprava proběhla velmi úspěšně, protože Trasarich se svými Gepidy Sirmium před příchodem Gótů vyklidil a ustoupil dále na východ. Jordanes k tomu dodává, že Pitziovy se ještě navíc podařilo zajmout Trasarichovu matku. Kromě toho, že byla zabezpečena východní hranice a obsazeno nové území, Wolfram dodává,

---

⁵¹ *Anonymus Valesianus*, 12 a 64.

⁵² HEATHER, Peter, *Gótové*, s. 225.

⁵³ JORDANES, *Getica*, LVIII. a *Anonymus Valesianus*, 63, 68 a 70.

⁵⁴ ENNODIUS, *Panegyricus*, 12, 60.

⁵⁵ Gepidové museli obsadit Sirmium podruhé po roce 488, kdy přes něj procházel Theodorich při své cestě do Itálie, před rokem 488 Sirmium patřilo pravděpodobně také Gepidům, protože na cestě do Itálie s nimi Theodorich bojoval v této oblasti. Ennodius hovoří o bojích na řece Ulce, dnešní Vuka.

⁵⁶ WIEMER, Hans-Ulrich, *Theoderich der Grosse: König der Goten – Herrscher der Römer*, s. 348. Wiemer toto zdůrazňuje i na své mapě č. 8 na straně 176.

⁵⁷ JORDANES, *Getica*, LVIII. Ennodius ve svém panegyriku uvádí, že výpravě kromě Pitziy velel též Herduikus (ENNODIUS, *Pan.*, 12, 62.)

⁵⁸ CASSIODORUS, *Chronica*, 504.

že Pitziova výprava měla ještě velký propagandistický aspekt⁵⁹, kterým Theodorich, ačkoliv sám byl germánský král, dokazoval, že zachraňuje římské obyvatelstvo před barbarskými nájezdy, že tedy ochraňuje samotné impérium. Pitzias se svou armádou zůstal v Ilýrii ještě příští rok, kdy se postavil na stranu místního vládce Mundona, který napadal římské území. Mundo byl hunský náčelník, v pramenech popisován jako *abactor* a *latro*⁶⁰, tedy zloděj dobytka a lupič, a zároveň jako *foedoratus*⁶¹ - spojenec krále Theodoricha. Mundo byl dle Jordana jeden z potomků Attily, ale to může zároveň znamenat, že patřil jenom do kmene Hunů. Císař Anastasius proti němu vyslal vojsko, kterému velel *ductor militiae* Sabinianus, který si na tuto výpravu přivedl 10 000 mužů a rozsáhlý zásobovací trén⁶². Ennodius rovněž uvádí, že ve východořímském vojsku bojovali ve velké míře bulharští žoldnéři⁶³, což potvrzuje i Cassiodorus. Římské vojsko se již chystalo Mundona napadnout, když mu přišel na pomoc Pitzias se svými muži a společně pak Sabinianovo vojsko zničili v bitvě u Horreum Margi⁶⁴. Dle Marcellina Comita byla polovina římského vojska pobita v bitvě a druhá polovina se utopila v řece Margus a Ennodius konec bitvy popisuje jako *Quid strages militum revolvam et Sabiniani ducis abitionem turpissimam...*⁶⁵. Jordanes toto tažení ukončuje tvrzením, že tím bylo upevněno Theodorichovo postavení na východní hranici a Mundo zůstal vlivným spojencem a obráncem východní hranice⁶⁶ a římské zdroje jako Marcellinus Comes hodnotí tuto bitvu jako tu nejžalostnější válku, po které římské naděje v Ilýrii uhasly⁶⁷.

Pro nás je plna nejasností válka mezi Góty a Franky z let 507 a 508, ačkoliv šlo o velmi významnou událost začátku 6. století. Zmínky v pramenech o tomto konfliktu jsou stručné a obsahují různá úskalí. Pro tuto válku je pro nás důležité, že Cassiodorus Senator se krátce před ní buď v roce 506 či 507 stal Theodorichovým *quaestorem palatii* a vyřizoval královskou korespondenci, která se zachovala. Počátek nepřátelství mezi Ostrogóty a Franky se může počítat do začátku 6. století, ještě před rokem 506. Tehdy na ostrogótské území v provincii *Raetia* přicházeli příslušníci kmene Alemanů jako uprchlíci před franckou expanzí⁶⁸. Dle Cassiodorových dopisů to vypadá, že spor ohledně kmene Alemanů byl uklidněn a vztahy mezi Chlodvíkem a Theodorichem se zhoršily jen nepatrně. Situace se nenávratně změnila

---

⁵⁹ WOLFRAM, Herwig, *Geschichte der Goten*, s. 242.

⁶⁰ JORDANES, *Getica*, LVIII.

⁶¹ ENNODIUS, *Panegyricus*, 12, 63.

⁶² MARCELLINUS COMES, 505.

⁶³ ENNODIUS, *Panegyricus*, 12, 63. a CASSIODORUS, *Chronica*, 504.

⁶⁴ MARCELLINUS COMES, *Chronicon*, 505.

⁶⁵ ENNODIUS, *Panegyricus*, 12, 68.

⁶⁶ JORDANES, *Getica*, LVIII.

⁶⁷ MARCELLINUS COMES, *Chronicon*, 505.

⁶⁸ WOLFRAM, Herwig, *Das Reich und die Germanen*, s. 310.

právě při této válce, když se v průběhu roku 507 vyhrocovala situace kolem řeky Liger (dnešní Loire), která tvořila hranici mezi vizigótským tolosánským královstvím a územím Sálských Franků krále Chlodvíka. V jednom z dopisů⁶⁹ Theodorich nabádá vizigótského krále Alaricha k mírovému jednání s Chlodvíkem a k zastavení bojů. Tyto dopisy však vůbec nic nevyřešily. V roce 507 vytáhlo francké vojsko na jih směrem na Pictavium (dnešní Poitiers) a v bitvě u Vouillé Chlodvík porazil vizigótskou armádu a zároveň v této bitvě padl král Alarich⁷⁰. Theodorich se svým vojskem v té době do událostí v Galii nezasáhl, neboť se musel zabývat přítomností východořímského námořnictva u italských břehů⁷¹. Dle jedné teorie P. Heathera Theodorich do hlavního střetu mezi Vizigóty a Franky nezasáhl záměrně, aby se obě strany navzájem oslabil a on pak následně mohl zasáhnout a získat všechny výhody na svou stranu⁷².

Východořímský zásah do ostrogótských záležitostí byl reakcí na výrazně se zhoršující vztahy mezi Theodorichem a konstantinopolským dvorem. Navíc přišel v době, kdy nastala francká ofenziva na jih a Theodorich a jeho spojenci byli plně zaměstnáni. Kronika Marcellina Comita pro rok 508 uvádí přítomnost 200 vojenských lodí a 8 000 mužů u pobřeží Itálie⁷³, kde se tato flotila zaměřovala pouze na plenění apulijského pobřeží, ale neodhodlala se k větším akcím. To mohlo zdržet Theodoricha od účasti na akcích v Gallii, ale Jordanes zmiňuje ostrogótskou armádu *comity* Ibbase, který v Gallii pobil 30 000 Franků⁷⁴. Cassiodorus pro rok 508 rovněž uvádí, že Gallie byla podřízena Theodorichově vládě⁷⁵. Francký kronikář Řehoř z Tours po bitvě u Vouillé uvádí, že Chlodvíkův syn Theuderich byl svým otcem poslán, aby obsadil města Albi, Rutina a Arvernus, zatímco Chlodvík sám obsadil Tolosu, kde se zmocnil vizigótského královského pokladu⁷⁶. Zajímavé je však, že Řehoř o přítomnosti ostrogótského vojska mlčí. Snad některé informace nám přináší Isidor ze Sevilly, dle jehož výkladu se útoku proti Vizigótům kromě Franků účastnili i jim podřízení Burgundové, kteří pronikli až k městu Narbo, kde sídlil vizigótský princ Gesalich, syn Alaricha II., a toto město vyplnili. Přesto Isidor uvádí, že do Gallie po porážce a smrti Alaricha II. přišel se svou armádou Theodorich a obnovil zde gótskou moc⁷⁷. V pramenech není nikde nic řečeno o rozsahu oblastí Galie, které Theodorich podřídil svojí moci. Jedná se o oblast dnešní Provence, což není zrovna veliká

---

⁶⁹ CASSIODORUS, *Variae*, III, 1.

⁷⁰ GREGORIUS TURONENSIS, *Libri historiarum* X, 2, 37.

⁷¹ BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila, *Stěhování národů*, s. 124.

⁷² HEATHER, Peter, *Góty*, s. 237.

⁷³ MARCELLINUS COMES, *Chronicon*, 508.

⁷⁴ JORDANES, *Getica*, LVIII.

⁷⁵ CASSIODORUS, *Chronica*, 508.

⁷⁶ GREGORIUS TURONENSIS, *Libri historiarum* X, 2, 37.

⁷⁷ ISIDORUS, *Historia Gothorum, Wandalorum, Sueborum*, 36–37.

oblast ve srovnání s tím, co obsadili Frankové. Theodorich to přesto prezentoval jako své velké vítězství, dokonce obnovil úřad *praefecta praetorio Galliarum* a do tohoto úřadu byl dosazen významný římský senátor Petrus Marcellinus Felix Liberius⁷⁸. Liberiovým sídlem se stalo Arles⁷⁹. I když k Itálii bylo připojeno jen malé území, Theodorich to prezentoval jako připojení nové provincie k říši. Po bitvě u Campus Vogladensis se stal novým králem Vizigótů Alarichův nemanželský syn Gesalich, Theodorich ho ze začátku podporoval⁸⁰, pravděpodobně proto, že jeho vlastní vnuk a Alarichův druhý syn Amalarich nedosahoval ještě dostatečného věku. Na vizigótském území se pohybovali ostrogótská válečníci a moc krále Gesalicha byla značně oslabena. Nakonec ho král Theodorich donutil k útěku ze své říše k Vandalům do Afriky, zde však kvůli ostrogótskému vlivu nezůstal příliš dlouho. Vrátil se na vizigótská území v Akvitánii a pokusil se opětovně získat moc, ale před Barcinou (dnešní Barcelona) byl poražen v roce 513 ostrogótským vojákem pod velením vojevůdce Ebby⁸¹ a následně popraven⁸². Tímto se mohl stát Theodorichův mladičský vnuk Amalarich vizigótským králem, zatímco Theodorich vládl jako regent⁸³. Ve skutečnosti vykonával vládu v Hispánii Theodorichův *armiger* Theudis⁸⁴, jehož hlavním cílem byla obrana Hispanie před franckými nájezdy. Ovšem někteří autoři tvrdí, že po vypuzení Gesalicha z Hispanie převzal Theodorich přímo vládu nad Vizigóty a sám se prohlásil králem Vizigótů⁸⁵, patrně kvůli Amalarichově nízkému věku. Konflikt s východořímskou říší byl vyřešen již v roce 510 po několika letech vzájemných bojů s velkými přestávkami. Značně rozsáhlé byly boje z roku 505 v oblasti Dunaje a pak následovala až římská námořní výprava k břehům Itálie z roku 508. Po této akci se situace mezi Konstantinopolí a Ravennou uklidnila, ale k vyjednání míru nedošlo ihned, ale až v roce 510, kdy říše uzavřela s Theodorichem mír a byla vytvořena nová přirozenější hranice mezi oběma státy. Císaři Anastasiovi připadl východní výběžek provincie *Pannonia II* s centrem v městu Bassiana⁸⁶, ačkoliv toto území bylo náročné na kontrolu kvůli přítomnosti kmene Gepidů.

Podíváme-li se na Theodorichovu domácí politiku během jeho vlády v Itálii, měli bychom začít rokem 500, kdy Theodorich slavnostně vstoupil do Říma, pozdravil se římským

---

⁷⁸ CASSIODORUS, *Variae*, VIII, 6. a ENNODIUS, *Epistolae*, IX, 23.

⁷⁹ WOLFRAM, Herwig, *Geschichte der Goten*, s. 222.

⁸⁰ HEATHER, Peter, *Gótové*, s. 237

⁸¹ Isidorův *dux Ebba* je ztotožňován s Jordanovým *comes Ibbas*, zvláště když Cassiodorus uvádí ve svém dopisu, že vojevůdce Ibbas má obnovit pořádek v Narbo. CASSIODORUS, *Variae*, IV, 17.

⁸² ISIDORUS, *Historia Gothorum, Wandalorum, Sueborum*, 38.

⁸³ PROKOPIOS, *Belli*, V, 12.

⁸⁴ JORDANES, *Getica*, LVIII.

⁸⁵ WIEMER, Hans-Ulrich, *Theoderich der Grosse: König der Goten – Herrscher der Römer*, s. 360.

⁸⁶ WOLFRAM, Herwig, *Geschichte der Goten*, s. 243.

senátem a klérem a v Římě uspořádal velkolepé hry spojené s rozdáváním darů lidu⁸⁷. Každoroční hry v římském amfiteátru jsou spojovány s nástupem konzulů do úřadu, ale královské hry (Theodorichovy hry z roku 500 a Eutharichovy z roku 519) musely být nepochybně honosnější⁸⁸. Svou říší spravoval díky velkému a fungujícímu byrokratickému aparátu⁸⁹, do kterého angažoval místní římské elity, z nichž je nejznámější právě Cassiodorus Senator. Kancelář propojená s dvorem v Ravenně si udržovala určitý politický vliv, ale byla kontrolována králem. Regionální správou byli pověřeni *comites*, jak gótského, tak i římského původu, a *saiones*, gótské královské zplnomocněnci pověřeni králem k vykonávání konkrétních aktuálních úkolů. Programem Theodorichovy politiky byla *romanitas*, římanství⁹⁰, tedy podpora Římanů a všeho římského. Theodorich opravoval staré římské stavby a budoval nové. Významnou se stala oprava starého císařského paláce v Ravenně a stavba nových ve Veroně a v Pavii, dále postavení několika nových budov v Ravenně a opravy v Římě⁹¹. Za podstatný Theodorichův čin považoval Cassiodorus i opravu akvaduktu v Ravenně, postaveného císařem Traianem⁹². Nechal rovněž razit vlastní mince obdobné těm císařským, se symbolem bohyně *Victorie*⁹³. Tyto mince byly vydávány jménem císaře, ale byl na nich Theodorichův monogram, tudíž v nich dokázal spojit římanství s prezentací své vlastní osoby. Na otázku, proč germánský král tak potřeboval dokazovat svoje římanství, se dá odpověď vcelku snadno. Peter Heather označuje Theodorichovu *romanitas* za „vědomě přijatou pózu“, jejímž cílem je stabilizace království a snaha přimět lokální římské politické elity ke spolupráci s novým gótským režimem a zároveň za snahu předčít ostatní germánské krále⁹⁴. Na důkaz Theodorichovy podpory všeho římského můžeme uvést i jeho podporu římskému kléru i přesto, že sám byl ariánského vyznání⁹⁵, a to, že Theodorich a ani jeho Gótové nezapomínali římskou půdu, nýbrž odebrali půdu *sortes Herulorum*, tedy půdy, kterou zabral již předtím Odovaker⁹⁶, aby zabránil animozitě mezi Góty a Římany. Šlo o snahu zdůraznit, že z gótských nájezdníků, kteří před 20 lety plenili balkánská území východořímské říše, se stali obránci Itálie a obnovitelé říše⁹⁷. I když tato proměna nebyla cizí ani ostatním germánským králům, ale

---

⁸⁷ CASSIODORUS, *Chronica*, 500.

⁸⁸ BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila, *Stěhování národů*, s. 125.

⁸⁹ WIEMER, Hans-Ulrich, *Theoderich der Grosse: König der Goten – Herrscher der Römer*, s. 280.

⁹⁰ HEATHER, Peter, *Gótové*, s. 227.

⁹¹ Tamtéž, s. 228.

⁹² CASSIODORUS, *Chronica*, 502.

Opravu ravennského akvaduktu a Theodorichův zájem o stavitelství zmiňuje i *Anonymus Valesiani*, 12, 71.

⁹³ WOLFRAM, Herwig, *Geschichte der Goten*, s. 218.

⁹⁴ HEATHER, Peter, *Gótové*, s. 227–235.

⁹⁵ *Anonymus Valesianus*, 12 a 60.

⁹⁶ BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila, *Stěhování národů*, s. 122.

⁹⁷ ARNOLD, Jonathan, *Theoderic, the Goths, and the Restoration of Roman Empire*, s. 112.

u Theodoricha dosahovalo jeho římanství nevídaných rozměrů. Do programu *romanitas* může zapadat i to, že na rozdíl od ostatních germánských králů své doby nevytvořil Theodorich žádný ostrogótský zákoník, ale upřednostňoval římské právo, které bylo Theodorichem respektováno, a vydávání ediktů⁹⁸.

3.4 Konec vlády, nástupnictví a spory se senátem

Pro finální období Theodorichovy vlády se prameny zaměřují především na otázku řešení Theodorichova nástupnictví. Theodorich sám měl tři dcery a na možnost získat mužského potomka již kolem roku 515 rezignoval. Našel proto mezi Góty v Hispánii manžela pro svoji dceru Amalasuinthu⁹⁹. Tím se stal Eutharich Cilliga. V roce 515 slavili svoji svatbu¹⁰⁰ a Theodorich se od té doby významně snažil, aby byl jeho zeť všeobecně uznán jako jeho nástupce. Cassiodorus a Jordanes při popisu jeho osobnosti nešetří chválou, zato však pozdější autor *Anonymus Valesianus* ho popisuje jako člověka příliš krutého a nepřátelského vůči katolické víře¹⁰¹. Eutharich se jevil pro Theodoricha jako kvalitní nástupce nejen pro ostrogótské království v Itálii, ale Theodorich mohl uvažovat vzhledem k jeho původu i jeho vládě na Vizigóty v Hispánii, tudíž se ho všemožně snažil představovat jakožto ideálního gótského muže. Vyžádal si i jeho uznání jakožto svého nástupce i od východního císaře Justina I., který jej prohlásil za svého syna ve zbrani¹⁰². Stejně tak totiž uznal císař krále Theodoricha předtím, než odešel na západ do Itálie. Dá se tedy předpokládat, že východořímscí císařové takto uznávali legitimitu germánských vládců Itálie. Theodorich dokonce dosáhl i jeho jmenování konzulem na rok 519 a Eutharichovým kolegou v úřadě nebyl nikdo jiný než císař Justinus. Dle pramenů byl Eutharichův konzulát spojen s nebývale velkými oslavami nejen v Římě, ale i v Ravenně¹⁰³. Zároveň s Eutharichovým konzulátem symbolicky končí i Cassiodorova kronika. Adopce Eutharicha od císaře Justina byla zároveň velkým aktem sblížení mezi Ravennou a Konstantinopolí, kdy se nový císař rozhodl uznat ostrogótskou nadvládu nad Itálií¹⁰⁴, zároveň šlo i o vyvrcholení východořímské přízně vůči Ostrogótům, neboť od té doby se vztahy mezi oběma státy začaly zhoršovat. Eutharichova neočekávaná smrt datovaná mezi rok 522 a 523¹⁰⁵ znamenala nesmírnou ránu pro samotné Theodoricha. Musel

---

⁹⁸ HEATHER, Peter, *Gótové*, s. 231. Otázka původu textu *Edictum Theoderici* je problematická.

⁹⁹ JORDANES, *Getica*, LVIII.

¹⁰⁰ CASSIODORUS, *Chronica*, 515.

¹⁰¹ *Anonymus Valesianus*, 14 a 80.

¹⁰² CASSIODORUS, *Variae*, VIII, 1, 3.

¹⁰³ CASSIODORUS, *Chronica*, 519. a *Anonymus Valesianus*, 14 a 80.

¹⁰⁴ WOLFRAM, Herwig, *Geschichte der Goten*, s. 248.

¹⁰⁵ HEATHER, Peter, *Gótové*, s. 257.

totiž vybrat nového následníka. Těmi se stali jeho dva vnuci, Athalarich, syn Eutharicha, pro Itálii a Amalarich, syn Alaricha, pro Hispánii. Kvůli nízkému věku obou vnuků měl Theodorich problémy s jejich prosazením a vskutku, když oba jeho vnuci začali vládnout, byli oba pouhými loutkami v rukou jiných. Za Athalaricha vládla v Itálii jeho matka Amalasuintha a za Amalaricha vládl jeho opatrovník Theudis. Problém se objevil také proto, že východořímský císař za Theodorichova života a ani po něm neadoptoval jeho vnuka Athalaricha, a tudíž ho neuznal za Theodorichova následníka. Nevíme ani, jak přesně byl uznán Athalarich jakožto nástupce svého děda mezi Ostrogóty v samotné Itálii. Jordanes uvádí, že ve stáří těsně před svou smrtí Theodorich svolal gótské *comity* a přední muže a určil jim svého vnuka Athalaricha za krále¹⁰⁶. To nemusí být nutně pravda, neboť Theodorich musel následnictví ve své říši řešit už okamžitě po smrti svého zetě. Vcelku jasným pretendentem trůnu po smrti Eutharicha byl Theodahad, syn Theodorichovy sestry Amalafridy. Ten byl totiž kromě Theodoricha v té době jediným nám známým dospělým členem rodiny Amalů a nepochybně měl mezi Góty své podporovatele. Jako další možný претендент trůnu je uváděn Tuluin, jeden z předních gótských velmožů¹⁰⁷. Tuluin byl blízký Theodorichově dvoru, vedl gótské jednotky na území Galie v boji proti Frankům a Burgundům a byl dokonce skrze manželku, jejíž totožnost neznáme, spojen s rodem Amalů¹⁰⁸. Tuluin měl po Eutharichově smrti nepochybně na gótskou politiku velký vliv a rovněž disponoval vlastními straníky. Proto i když sám nebyl členem rodu Amalů, mohl být připočítáván mezi potencionální následníky trůnu. Faktem zůstává, že Theodorich určil za svého nástupce svého vnuka v poručnictví své dcery, kdy tak patrně dal přednost dynastickým principům před politickými. Do kontextu tohoto finálního období vlády krále Theodoricha patří i poprava předních římských senátorů Boëthia a jeho tchána Symmachu. Nebyli to žádní apolitici intelektuálové, ale představitelé tradičních římských elit spolupracujících s Góty, kteří si našli své místo uvnitř Theodorichovy administrativy. Oba dva byli politicky činní a Boëthius zastával pro rok 510 konzulát a na začátku 20. let dokonce zastával úřad *magister officiorum* a oba jeho synové byli Theodorichem dosazeni za konzuly pro rok 522, což dokazuje, že Boëthius disponoval rozsáhlým politickým vlivem a důvěrou krále Theodoricha¹⁰⁹. Právě důvody, proč se Theodorich rozhodl odstranit Boëthia a Symmachu se již dnes asi nedovíme, ale teorie se pohybují od spojení mezi některými římskými aristokraty a východořímským dvorem,

---

¹⁰⁶ JORDANES, *Getica*, LIX. „... convocans Gothos comites gentisque suae primates Athalaricum infantulum adhuc vix decennem, filium filiae suae Amalasuenthae, qui Eutharico patre orbatus erat, regem constituit...”

¹⁰⁷ HEATHER, Peter, *Gótové*, s. 259.

¹⁰⁸ CASSIODORUS, *Variae*, VIII, 9, 7.

¹⁰⁹ HEATHER, Peter, *Gótové*, s. 255.

kdy někteří římscí senátoři vyžadovali aktivnější zásahy Konstantinopole do vnitřních událostí ostrogótského království a Theodorich, který se právě snažil o co nejmenší možný vliv východořímského císaře na události v Itálii, nechal popravit senátory Albina, Boëthia a Symmachu, právě za jejich kontakt s Konstantinopolí¹¹⁰. Další možnou teorií, kterou uvádí P. Heather, je, že se Boëthius a Symmachus zapletli do nejasného boje o ostrogótské nástupnictví, přičemž se nerozhodli podporovat Theodorichova vnuka, ale spíše jeho synovce Theudahada¹¹¹ a důvodem pro jejich popravu byla nejspíše Theodorichova snaha podpořit Athalarichovy nároky na trůn tím, že by oslabil Theodahadovu mocenskou základnu popravou jeho politických spojenců. Ovšem často se vynechává možnost, kterou naznačoval sám Boëthius, tedy možnost vnitropolitického boje mezi dvěma frakcemi na Theodorichově dvoře. Sám Boëthius se zmiňuje o svém osobním nepřátelství s gótskými dvořany Konigastem a Triguilou a o tom, že byl odsouzen kvůli nenávisti Cypriana a sporům s Gaudentiem a Opilionem¹¹². To naznačuje, že jedné frakci římských senátorů a gótských předáků se podařilo získat převahu na druhou frakci a s pomocí krále zlikvidovat své oponenty. Pro toto může svědčit i to, že Opilio byl Theodorichem dosazen jako konzul na rok 524¹¹³. Ostatně i Wolfram přichází s podobnou teorií, že na konci Theodorichovy vlády se rozhořel boje mezi dvěma politickými frakcemi a dokonce je i konkretizuje na skupinu ravennských dvořanů, složenou z gótských velmožů a římských úředníků, soupeřících s římskými senátory¹¹⁴, ve kterém se právě skupině sídlící v Ravenně pomocí častějšího osobního kontaktu s králem podařilo odstranit své oponenty. Z posledních let Theodorichovy vlády nemáme moc zpráv. Pravděpodobně se pokračoval ve snaze získat uznání nástupnictví svého vnuka a upevnit moc rodu Amalů nad Góty.

Z hlediska náboženské politiky nemůžeme vynechat akakiánské schizma, které probíhalo v letech 482 až 518. Východ římské říše měl problémy s monofyzity¹¹⁵, kteří se rozcházeli s učením Chalkedonského koncilu. Císař Zenon se snažil dosáhnout kompromisu, a proto nařídil konstantinopolskému patriarchovi Akakiovi, aby vypracoval kompromisní vyznání víry zvané *Henotikon*. Tato sjednocovací snaha však narazila na prudký odpor papeže

---

¹¹⁰ BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila, *Stěhování národů*, s. 128.

¹¹¹ HEATHER, Peter, *Góty*, s. 259.

¹¹² BOËTHIUS, *Consolatio*, I, 8.

¹¹³ Venantius Opilio zastával v roce 524 spolu s císařem Justinem II. a hrál i důležitou roli přenesení moci z Theodoricha na Athalaricha v roce 526 (Cassiodorus, *Variae*, VIII, 16.), ale *PLRE* tvrdí, že konzul Venantius Opilio není totožná osobnost s Opilionem, který figuroval v procesu s Boëthiem.

¹¹⁴ WOLFRAM, Herwig, *Geschichte der Goten*, s. 249.

¹¹⁵ Monofyzité byli skupina křesťanů, kteří zastávali názor, že Ježíš Kristus měl pouze jedinou podstatu a to božskou. Nesouhlasili tak se závěry Chalkedonského koncilu z roku 451. Zastánci tohoto názoru žili převážně na asijských územích východořímské říše.

Felixe II. Ten spor dohnal dokonce do té míry, že nechal patriarchu Akakia exkomunikovat. Kvůli tomu, že území Itálie již nepodléhalo římským císařům, nemohl císař Zenon a později Anastasios ovlivnit papeže ke změně jejich postoje. Papežové v Římě navíc v té době byli politicky odkázáni na krále Theodoricha. Nový císař Justinus I. konečně schizma v roce 518 ukončil¹¹⁶. Společně s novým konstantinopolským patriarchou Janem z Kappadokie dosáhl obnovení církevní jednoty s papežem Hormisdem. Papež Hormisdas měl plnou podporu krále Theodoricha Velikého. V roce 519 byla přijata tzv. Hormisdova formule. Nemůže zůstat nepovšimnuto, že císař Justinos v době svého nástupu na trůn činil vše, aby dosáhl zlepšení vztahů se západem. Kromě obnovení církevní jednoty skrze dohodu s papežem Hormisdem ve stejné době také Justinos uznal nástupnictví Theodorichova zetě Eutharicha, a tím uznal celou ostrogótskou nadvládu nad Itálií.

Věhlasný ostrogótský král zemřel roku 526 a byl pohřben ve svém mauzoleu v Ravenně. V době jeho smrti, za předpokladu, že se narodil v roce 451, což je nejstarší předpokládaný rok jeho narození, my bylo 75 let, což je na germánského krále z období stěhování národů úctyhodný věk.

---

¹¹⁶ DRŠKA, Václav, SUCHÁNEK, Drahomír, *Církevní dějiny: Antika a středověk*, s. 174.

4 Manželství a rodina v germánském světě

4.1 Prameny pro germánskou rodovou společnost

Informace o manželství ve světě Germánů doby stěhování národů jsou pro nás značně nejasné a celkový obrázek o povaze manželství si musíme vytvořit z existujících pramenů, které se však povaze manželství přímo nevěnují. Při studiu manželství u Germánů se můžeme opřít o první části Tacitovy *De Origine et situ Germanorum*, které jsou sice nepochybně moralizujícími zprávami pro Tacitovy dekadentní římské spoluobčany stvořené z pera elitářského římského senátora, ovšem musí se nepochybně zakládat na určitých reáliích a pravdivých zprávách, které se k Tacitovy dostaly od římských obchodníků a vojáků skrze Plinia staršího. Některé jeho informace odpovídají informacím o barbarských kmenech od středověkých autorů¹¹⁷, což by mohlo dokazovat důvěryhodnost jeho zpráv o germánské kmenové společnosti. Dalším zdrojem našeho poznání jsou germánské zákoníky vzniklé v 5. až 7. století. Problémem pro naše studium je, že v ostrogótské Itálii nevznikl za Theodorichovy vlády a ani po ní žádný germánský zákoník reflektující staré kmenové právo. Můžeme tedy využít franckou *Lex Salica*, vizigótský *Codex Euricianus*, burgundskou *Lex Gundobada* a pozdější langobardský *Edictus Rothari*. Možným problémem je zde zevšeobecnování jednotlivých konkrétních kmenových zákoníků pro celou germánskou společnost, ale zákoníky jsou si poměrně podobny a kulturní a společenské zvyklosti jednotlivých germánských kmenů se od sebe příliš nelišily. Z hlediska kulturní blízkosti a kmenového původu však můžeme považovat zákoníky Burgundů a Vizigótů za lépe odpovídající pro ostrogótskou společnost. Ostrogóti a Vizigóti sice pocházejí ze stejného kmenového základu černomořských Gótů 3. století, ale od roku 376 se základ pozdějšího kmene Vizigótů pohyboval na území římské říše a přišel do styku s římskou civilizací daleko více než Ostrogóti, kteří stejný čas trávili v blízkosti hunských kmenů. Což znamená, že přes očividnou blízkost a společný původ mezi Vizigóty a Ostrogóty existovaly kulturní rozdíly. Třetím typem pramenů jsou pro nás latinští historici, kteří ve svých dílech zmínili germánské ženy a jejich osudy, i když konkrétní germánské ženy jsou v pramenech zmiňovány zřídka a neposkytují informace, na kterých by šlo generalizovat manželství v germánském světě.

---

¹¹⁷ MODZELEWSKI, *Barbarská Evropa*, s. 18–39.

4.2 Uzavírání manželství

Tacitus označuje germánská manželství za přísná a hodna největší chvály¹¹⁸, což je patrně jenom narážka na římskou společnost 2. století, ale vzápětí uvádí, že na rozdíl od ostatních barbarů – cizinců praktikují Germáni monogamii a jen ve výjimečných případech kvůli vznešenosti má Germán více manželek¹¹⁹. To však, pokud se to konfrontujeme záznamy z období stěhování národů, nemusí být nutně pravda a Tacitus zde zaměnil zvyk germánských králů vydržovat si kromě manželky i konkubíny s mnohoženstvím, tedy, že by urození Germáni tvořili výjimku společnosti a měli více legitimních manželek. Dále nás informuje, že mezi germánskými kmeny nepřináší věno *dos* nevěsta svému nastávajícímu, ale přináší ho muž, a to ne své ženě, ale její rodině. Žena přináší muži do manželství zbraň od své rodiny, ale tato zbraň není určena pro jejího muže, ale do dědictví jejich dětí. Zde dle Modzelewského Tacitus zaměnil tři různé germánské svatební úkony do jednoho, který nazval *dos*¹²⁰. Germáni při svatbách prováděli tři různé akce. Ještě před svatbou muž odkoupil od nevěstina otce či opatrovníka její *mund*, této platbě se říkalo různě: u Langobardů *meta* a u Burgundů *wittimon*, dále před sňatkem proběhlo *faderfio* (otcovský dar), což představuje Tacitův meč, který žena přinášela svému muži, ale jedná se o jakousi výbavu, kterou si žena přinášela do manželství ze svého otcovského domu, a třetí úkon se nazýval *morgengab* (jitřní dar) a šlo o dar, který dával muž své manželce ráno po svatbě¹²¹. V germánských zákonících je částečný rozpor s Tacitovou zprávou o tom, že žena má své dary předat neporušené svým synům, protože v langobardském ediktu krále Rothariho je uvedeno, že pokud něčí manželka ovdoví, tak *morgengab* a *faderfio* zůstávají majetkem vdovy a dědic ženina zemřelého manžela na ně nemá právo¹²², i když se stává držitelem jejího *mundu*, a pokud se chce vdova znovu vdát, je *meta*, tedy cena za její *mund*, placena dědicům jeho zesnulého manžela. Pokud však manželovi dědicové nechtějí dovolit ženě se znovu provdat, má žena právo vrátit se ke své rodině s tím, že *meta* od jejího druhého manžela bude zaplacená její rodině.

Je třeba ještě popsat, co představuje germánský pojem *mund*. Jde o termín, se kterým se setkáváme v langobardských zákonech, ale jistě nebyl cizí i ostatním germánským kmenům. Zosobňuje poručnictví nad nesvéprávnou osobou, tedy právní zastoupení, spravování majetku ale i povinnost ochraňovat či pomstít osobu pod *mundem*. Osobami, které se u Langobardů

---

¹¹⁸ TACITUS, *Germania*, 18.

¹¹⁹ Tamtéž. „*Nam prope soli barbarorum singulis uxoribus contenti sunt, exceptis admodum paucis, qui non libidine, sed ob nobilitatem plurimis nuptiis ambiuntur.*“

¹²⁰ MODZELEWSKI, *Barbarská Evropa*, s. 35.

¹²¹ MODZELEWSKI, *Barbarská Evropa*, s. 129.

¹²² Ro, 182.

vyskytovaly pod *mundem*, byly nezletilé děti, neprovdané dcery a sestry, manželky a propuštění otroci¹²³. Právě u Langobardů se propuštění otroci rozdělovali na dvě kategorie, a to *fulcfree*, tedy osoby osobně svobodné, ale pod *mundem* svobodného Langobarda, který byl povinnován jejich zákonnou ochranou a také byl jejich dědicem v případě, že *fulcfree* zemřel bezdětný, a *amund*, což byla osoba, která byla plně svobodná, a nebyla pod ničím *mundem* a vůči svému předchozímu pánovi byl *amund* již *extreneum*, tedy cizím člověkem, a pokud *amund* zemřel bezdětný, dědila po něm královská pokladna¹²⁴. U Burgundů není termín *mund* zmíněn. Vyskytuje se u nich latinský termín obdobného významu, a to *tutela*, opatrovnictví. Nepřítomnost slova *mund* u Burgundů se dá vysvětlit povahou autora tohoto zákoníku, který se snažil nahrazovat germánské termíny latinskými překlady, pokud mu to jeho znalost latiny dovozovala, neboť v *Lex Gundobada* jsou germánská slova používána jen v malé míře. V zákoně se termín *tutela* objevuje u ustanovení týkající se sirotek, kdy v případě smrti jejich otce má matka přednostní právo ostatními příbuznými na *tutelu* svých dětí¹²⁵. Je zde patrný rozdíl mezi Langobardy a Burgundy v tom, že langobardská žena je vždy předmětem *mundu*, zatímco burgundská žena se může chopit *tutely* na jinou osobou. Podobný rozdíl se u obou kmenů vyskytuje i v placení ceny za nevěstu, langobardská *meta* a burgundský *wittimon*. U Langobardů se *meta*, tedy cena za *mund*, vždy celá platí držiteli *mundu* nadcházející manželky, tedy jejímu otci, bratru či opatrovníku a žena nemá jakýkoliv nárok na tuto částku, zatímco z burgundského zákoníku nepřímo vyplývá, že nevěsta měla nárok na třetinu z *wittimonu*¹²⁶, ale pouze v případě, že byla pod dozorem opatrovníka a nikoliv otce nebo bratra.

4.3 Práva žen

Z majetkové strany pro manželství v germánském světě je nejdůležitější narození dětí, neboť sice manželský obřad je uzavřen předáním přes ruku *traditio per manus* a ženichovým odkoupením ženina *mundu* od jejích příbuzných¹²⁷, ale pro germánskou společnost je podstatné, aby z manželského svazku vzešli legitimní potomci, tedy spíše synové. To dokládá jak právo

---

¹²³ DREW, Katherine, *The Lombard Laws*, s. 29.

¹²⁴ Ro, 224. Co se týče *mundu* u Langobardů, otrok sice mohl dosáhnout, že nebyl pod ničím *mundem*, ale toho svobodná langobardská žena dosáhnout nemohla, neboť Rothariho edikt přikazoval, že žádná žena nemůže být pod vlastním *mundem* tedy *selmundia*, ale musí být vždy pod dozorem (*potestas*) nějakého muže. Ro, 204.

¹²⁵ LC, LXXXV, 1.

¹²⁶ Tamtéž, LXVI.

„(1.) *Puella, quae marito traditur, patrem et fratres non habens nisi patrum et sorores, de wittimo tertiam partem patrum accipiat, et alteram tertiam sorores sibi noverint vindicandum.*

(2.) *Si vero puella sine patre maritum accepit, fratres non habens, placuit, ut de wittimo tertiam partem mater accipiat et alteram tertiam proximiores parentes.*“

¹²⁷ MODZELEWSKI, *Barbarská Evropa*, s. 127.

Vizigótů, ve kterém je jasně doloženo, že manželé si sobě navzájem nejsou hlavními dědici. V případě manželčiny smrti je její manžel pouze správcem jejího majetku a disponuje nad majetkem své zesnulé ženy uživatelským právem *ius usufructum*. Tedy manžel měl právo na zisky plynoucí z manželčina dědictví, ale nemohl tento majetek prodat, darovat, převést na jinou osobu či poškodit a polovinu tohoto majetku musel předat svým dětem, když dosáhli 20 let, nebo když se oženili, a druhou polovinu si mohl ponechat ve své správě, ale po jeho smrti musela být tato polovina majetku nepoškozená předána jeho dětem¹²⁸. Tento zákon velmi připomíná Tacitovo tvrzení, že manželské dary má germánská manželka předat neporušené svým synům. Následující zákon v kodexu to zmiňuje i obráceně, že vdova má uživatelské právo na majetek svého manžela, ale musí tento majetek neporušený předat jejich společným dětem¹²⁹. Podobné zákony jsou obsaženy i v burgundském Gundobadově zákoníku, kde v pojednání o ženách vstupujících do druhého nebo třetího manželství stojí, že zasnubní dar *donatio nuptiale* (s největší pravděpodobností jde o manželův dar manželce nazývaný *morgingab*) je majetkem manželky, která ho má v uživatelském právu, ale po její smrti musí být předán neporušený jejím synům, které má s manželem, který jí tento dar daroval¹³⁰. Podobně také Gundobadův zákoník tvrdí, že v případě bezdětného manželství po smrti manžela drží jeho vdova jednu třetinu jeho majetku ve svém uživatelském právu, ale po její smrti musí tento majetek neporušený přejít k manželovým příbuzným-dědicům¹³¹, ale to pouze v případě, že se žena podruhé neprovdá. Tyto informace nám ještě jednou potvrzuje vizigótský *Codex Euricianus* v němž stojí: „Manžel a manželky nastupují v právu dědičném tehdy, až když se nikdo až do sedmého stupně příbuzenství z obou stran rodin neobjeví.“¹³² Manželé tedy představují až poslední možný stupeň dědiců a u Vizigótů v případě bezdětného manželství se majetek manželů po jejich smrti vrací k jejich rodným rodinám. Můžeme se tedy odvážit závěru, že něco, co bychom dnes nazvali společný majetek manželů, vzniká až po jejich smrt, když se jejich majetek spojí u jejich dětí resp. synů, neboť manželé stále vůči sobě představují členy dvou různých rodin. Nemůžeme si však na druhou stranu představovat, že germánská žena měla v manželství nějakou volnost a mohla jakkoliv disponovat svým majetkem, neboť její manžel se stal držitelem jejího *mundu*, tedy stal se jejím zákonným opatrovníkem

---

¹²⁸ CEur, CCCXXI.

¹²⁹ Tamtéž, CCCXXII.

¹³⁰ LC, XXIV, 1.

¹³¹ Tamtéž, XLI, 1.

¹³² CEur, CCCXXXIII. : „*Maritus et uxor tunc hereditario iure succedant, quando nullus usque ad septimum gradum de propinquis aut quibuscumque parentibus invenitur.*“

a nad manželčíným majetkem měl dohled a mohl jím jakkoliv disponovat, což dokládá i jeden ze zákonů z burgundského *Lex Gundobada*, kde stojí, že manžel drží rozhodovací pravomoc nad svou ženou i nad veškerým jejím majetkem¹³³.

Na stejné úrovni důležitosti pro nás je i jedna informace z langobardského Rothariho ediktu. Ve většině germánských zákoníků je manželská nevěra ze strany ženy trestána smrtí. Jak v Rothariho ediktu tak i v burgundském Gundobadově zákoníku má manžel v případě nevěry právo beztrestně zabít svou ženu a i jejího milence¹³⁴, *Pactus Legis Salicae* o tomto přímo nehovoří, ale v hlavě XV stojí, že pokud se někdo stýká s cizí manželkou za života jejího manžela, tak jeho trestem je zaplacení částky rovné *wergeldu* svobodného Franka, tedy 200 solidů¹³⁵. Pro nás však je důležitý ten zákon z Rothariho ediktu, který říká, že pokud manžel svoji manželku zabije neoprávněně, tedy že se jeho žena nedopustila nevěry nebo se nepokusila svého manžela zabít, a on ji přesto zabil, bude se manžel zodpovídat rodině své ženy, a to zaplacením vysokého *wergildu* 1 200 solidů¹³⁶. To znamená, že žena, i když již byla provdaná, nadále zůstávala součástí svého rodu¹³⁷, který ji měl ochraňovat, podporovat a v případě smrti manžela přijmout zpět do rodinné domu. Život žen byl v germánských zákoníků chráněn vyšším *wergoldem* než život mužů a to *wergoldem* 600 solidů u Franků a 1 200 solidů u Langobardů, které se dále dělí na polovinu pro rodinu zavražděné ženy a na polovinu pro královskou pokladnu. Burgundský zákoník *Lex Gundoba* se o vraždách žen nijak konkrétně nevyjadřuje, ale co všechny tři zákoníky spojuje, jsou postihy vůči znásilněním a únosům dívek a dospělých žen. Ve společnosti, kde peněžní pokuty placené rodině oběti nahrazovaly krevní mstu, totiž představoval útok na ženu, která nebyla schopna se bránit či sama pomstít, útok na celý její rod. Můžeme se, proto domnívat, že i po uzavření manželství, kdy manžel již držel *mund* (opatrovnictví) nad svojí ženou, ženin rod stále dohlížel na její život a věnoval se její ochraně.

Ostrogótské ženy nebyly žádné ženské bojovnice, byly patrně naprosto podřízeny svým otcům a manželům, ale v několika zaznamenaných případech se dostaly do těsné blízkosti bitevní vřavy, a to v roce 479 během tažení v Epiru a v roce 488 při pochodu do Itálie. Jak je ale vidět, jedná se o situace, kdy celý kmen migroval, a tudíž ženská přítomnost nedaleko bojiště byla nevyhnutelná. Zajímavé je, že dle etymologie ostrogótská ženská jména mají

---

¹³³ LC, C. „*Quaecumque mulier Burgundia vel Romana voluntate sua ad maritum ambulaverit, iubemus, ut maritus ipse facultatem ipsius mulieris, sicut in ea habet potestatem, ita et de omnes res suas habet*“

¹³⁴ Ro, 212. a LC, LXVIII, 1.

¹³⁵ PLS, XV, 1.

¹³⁶ Ro, 200. V Rothariho ediktu stojí, že muž, který zavraždil svoji ženu, musí zaplatit 1200 solidů z toho polovinu rodině své ženy a druhou polovinu královskému dvoru.

¹³⁷ MODZELEWSKI, *Barbarská Evropa*, s. 132.

válečné konotace¹³⁸, což dokazuje, že i ženy byly spjaty s germánskou válečnickou komunitou. Toto spojení žen a germánské válečnické kultury se však v době 5. a 6. století neprojevovalo nijak v praxi. Můžeme však vzpomenout na Caesarův boj s Germány¹³⁹, kdy germánské ženy stojící za bitevní linií podporovaly své muže křikem. To značí zapojení germánských žen do bitevní věry, které se ale v průběhu času vytratilo.

4.4 Příbuzenstvo a pomsta

Pro Germána zaujímal jeho široká rodina pevný bod v tehdejším nejistém světě. Zajišťovala mu bezpečí, mohl se o ni opřít v případě nouze, rodina pomáhala se zaplacením společenských plateb (odkoupení manželky či finanční tresty) a v případě vraždy měla rodina i povinnost pomstít smrt svého člena. V otázce rodiny v germánském světě pozdní antiky a raného středověku je ještě plno bílých míst a nejasností a rekonstrukce dobové reality je extrémně obtížná. Velký význam rodiny pro člověka zdůrazňuje Tacitus tvrzením, že čím více příbuzných člověk má, tím má lepší život ve stáří, a že bezdětnost nemá žádnou výhodnost¹⁴⁰. Tím, že bezdětnost nepřináší žádný užitek, Tacitus patrně mířil na své římské spoluobčany, než aby obecně charakterizoval germánskou společnost, když víme, že římské elity v období raného císařství trpěly nízkou mírou porodnosti, až vznikly v Římě pověstné *Ius trium liberorum*, dávající určitá privilegia otcům tří dětí. V germánských zákonících je pro rodinu či rodinný klan používán neobvyklý latinský termín *parentilla* místo obvyklých latinských slov *familia* a *gens*. Slovo *parentilla* znamenající spíše příbuzenstvo než rodina se vyskytuje dvakrát v *Pactus legis Salicae* a to v hlavě XLIV při popisu příjemců poplatku *reipus*, který dostávali rodní příbuzní vdovy od jejího druhého manžela¹⁴¹, kde *parentilla* představuje okruh lidí příbuzných do šestého kolene, kteří jsou v pořadí na příjem *reipu*, a dále v hlavě LX hovořící o vymanění z příbuzenských vazeb, kde je popsán archaický rituál¹⁴², který svobodný Frank, a pokud se chtěl vymanit z příbuzenstva, musel provést před sněmem a pak byl zbaven všech vazeb se svou rodin, tedy dědění a povinností pomsty. Pouze jedinkrát

---

¹³⁸ WIEMER, Hans-Ulrich, *Theoderich der Grosse: König der Goten – Herrscher der Römer*, s. 220–223.

¹³⁹ CAESAR, *De bello Gallico*, I, 51.

¹⁴⁰ TACITUS, *Germania*, 20. „*Quanto plus propinquorum, quanto maior adfinium numerus, tanto gratiosior senectus; nec ulla orbitatis pretia.*“

¹⁴¹ PLS, XLIV, 11. „*Et si nec ipse frater fuerit, tunc qui proximior fuerit extra superiores nominatos, qui singillatim secundum parentilla dicti sunt, usque ad sextum geniculum, si in hereditatem illius mariti defuncti non accedat, ipse reipus illos accipiat.*“

¹⁴² Tamtéž, XL, 1. „*(Si quis de parentilla tollere se uolerit,) in mallo (autem) ante thunginum aut centenarium ambulare debet et ibidem quatuor fustes alminos super caput suum frangere debet, et illos in quatuor partes per quatuor angulos in (ipso) mallo iactare debet et ibi dicere (debet), quod (se de) iuramento et de hereditate et (de) tota ratione illorum tollat.*“

se toto slovo, a to v podobě *parentela* vyskytuje v burgundském *Lex Gundobada*, a to v již zmíněné pasáži týkající sirotků¹⁴³, kde stojí, že poručenství nad nimi získává přednostně jejich matka před zbylou *parentelou*. Rovněž jednou je tento termín použit v Rothariho ediktu v kapitole 153 zabývající děděním¹⁴⁴, kde stojí, že dědění probíhá dle stupňů příbuznosti až do sedmého kolene, ale pokud nějaký příbuzný chce dědit, musí vyjmenovat své společné předky se zemřelým, aby dokázal svoji příbuznost. Fragmentární vizigótský *Codex Euricianus* sice termín *parentilla* nepoužívá, ale ustanovuje, aby dědění probíhala dle stupňů příbuznosti až do sedmého kolene *ad septimum gradum de propinquis*¹⁴⁵. Modzelewski z informací obsažených v *Pactus Legis Salicae* a v Rothariho ediktu vyvozuje, že termín *parentilla* nepředstavuje slovo pro jakýkoliv libovolný příbuzenský vztah, ale jde o termín pro přesně daný okruh lidí s příbuzenskými vazbami, ať už šlo o šest či sedm příbuzenských kolen, s určitou rolí ve společnosti¹⁴⁶. Modzelewski rovněž připisuje rodinnému klanu i sakrální roli, přičemž podkladem pro tuto tezi mu jsou ritualizované úkony v Salském právu. Problémem všech těchto zákoníků je, že na místě, kde se objevuje termín *parentilla*, nikde nejsou vyjmenováni jednotliví příbuzní, jak jsou řazeni dle příbuzenských stupňů po sobě. Ve svých závěrech Murray však navrhuje existenci něčeho jako je pevně daný patrilinéární klan, který by byl tvořen svobodnými muži odvozujícími původ od stejného společného předka, nezavrhuje však význam příbuzenských vazeb, který je nezpochybnitelný, ale tvrdí, že význam hrála kognátní bileterální příbuzenství¹⁴⁷, a že se nepočítalo s klanovou strukturou společnosti, ale vždy s okruhem příbuzných kolem daného člověka. Vlastně jedinými doklady něčeho jako je patrilinéární klan jsou germánské královské rodokmeny například Jordanův rodokmen dynastie Amalů či Prolog do Rothariho ediktu.

Už Tacitus přišel s tvrzením, že pro germánský rod byla jedním jeho nejdůležitějších činností pomsta, když ve své *Germanii* psal: „Přejímat nepřátelství i přátelství jak po otci, tak i po příbuzných je povinnost; není však nesmířitelné: i vrah může být očištěn jistým počtem

---

¹⁴³ LC, LXXXV, 1.

¹⁴⁴ Ro, 153. „*Omnis parentilla usque in septimum geniculum nomeretur, ut parens parenti per gradum et parentillam heres succedat; si tamen ut ille qui succedere vult, nominatim unicuique nomina parentum antecessorum suorum dicat. Et si intentio fuerit contra curtis regis, tunc ille, qui querit, preveat sacramentum cum legitimus sacramentales suos; dicat per ordinem: quod parentilla nostra sic fuit, et illis sic nobis fuerunt parentes, quomodo nos dicimus.*“

¹⁴⁵ CEur, CCCXXXIII.

¹⁴⁶ MODZELEWSKI, *Barbarská Evropa*, s. 117.

¹⁴⁷ MURRAY, Alexander, *Germanic Kinship Structure*, s. 115 a 218.

hovězího a skopového dobytka a zadostiučinění přijímá celý rod, ...¹⁴⁸, tím Tacitus vlastně popsal *wergeld* z pozdějších germánských zákoníků. *Wergeld* částka placená vrahem rodině zavražděné však nebyla pokuta nebo odškodné, ale vrahovo výkupné vlastního života z krevní msty ze strany pozůstalých¹⁴⁹. Při tématu *wergeldu* se obvykle řeší sociální diferenciaci germánské společnosti na základě hodnot *wergeldu* u jednotlivých osob, při zkoumání významu příbuzenských vazeb je však u *wergeldu* podstatné, kdo a komu ho platil. Zde jsou pro nás klíčové informace ze Salského zákoníku to z hlavy LVIII, pojmenované *De chrenecruda*, kde vrah, který již dal veškerý svůj majetek na *wergeld* pomocí rituálních úkonů žádá své příbuzné o zaplacení zbývajících sumy. Nejprve se obrací kvůli přispění na *wergeld* na nejbližší příbuzné (tedy otce a bratry) a potom tři příbuzné z matčina rodu a tři příbuzné z otcova rodu¹⁵⁰. Pokud ani od svých příbuzných nezíská dostatečnou částku na vykoupení, musí dorazit na čtyři po sobě následující sněmy a tam požadovat půjčky na vyplacení, a teprve po čtyřech sněmech, pokud vrah nedoplatil celý *wergeld*, mají příbuzní oběti právo vraha zabít. Podstatné je, že když žádá tři příbuzné z matčina a z otcova rodu, nejde o šest osob, ale o tři příbuzenské okruhy¹⁵¹, což je patrný rozdíl mezi šesti koleny francké *parentilly*. Můžeme tedy spekulovat, že rodinný klan byl rozdělen na užší a širší kruh, když užší kruh aktivněji vystupoval při rodinných záležitostech. Zároveň by nás to zavedlo do představy, že germánské rodové klany nejsou fixní a pevně dané, ale proměnlivé. Každý člověk představoval v rodové společnosti bod a jeho příbuzní soustředné kružnice kolem něj. Ke stejnému závěru se dopracovává i Murray, když popisuje právě hlavu *chrenecruda*, dochází k závěru, že germánské příbuzenstvo můžeme rozdělit na tři části, a to na nukleární rodinu (rodiče, děti a sourozenci) a dvě skupiny širšího příbuzenstva, a to z matčiny a otcovy strany¹⁵². V *Pactus legis Salicae* v hlavě LXII, věnující se přijímání *wergeldu* pozůstalými, stojí, že polovinu částky získávají synové zavražděného a druhou polovinu si rozdělí mezi sebe příbuzní z matčiny a otcovy strany¹⁵³. Tento text je však nešťastně

---

¹⁴⁸ TACITUS, *Germania*, 21. „*Suscipere tam inimicitias seu patris seu propinqui quam amicitias necesse est; nec implacabiles durant: luitur enim etiam homicidium certo armentorum ac pecorum numero recipitque satisfactionem universa domus...*“

¹⁴⁹ MODZELEWSKI, *Barbarská Evropa*, s. 97.

¹⁵⁰ PLS, LVIII, 3. „*Quod si iam pro illo et pater et fratres solserunt, tunc super sororem matris aut super suos filios debet de illa terra iacatare. (Quod si ille non fuerit, debet illa terra iactare), id est super tres de generatione matris (et super tres de generatione patris), qui proximiores sunt.*“

¹⁵¹ MODZELEWSKI, *Barbarská Evropa*, s. 106.

¹⁵² MURRAY, Alexander, *Germanic Kinship Structure*, s. 149.

¹⁵³ PLS, LXII, 1. „*Si (quis) cuiuscumque pater occisus fuerit, medietatem compositionis filii collegant et aliam medietatem parentes, qui proximiores sunt tam de patre quam (et) de matre, (ad se recolligant uel) inter se diuidant.*“

napsaný, neboť začíná *cuiuscumque pater*, tudíž není jasné, jestli *proximiores de patre et de matre* se vztahují k zavražděnému či k jeho synům. Je ovšem nepravděpodobné, že by se část *wergeldu* dostala k příbuzným manželky oběti, neboť ti nepředstavují členy rodu zavražděného, zatímco příbuzní matky ano¹⁵⁴. V kapitolách doplněných k Salskému zákoníku v hlavě LXVIII, které doplňují toto téma, stojí, že polovinu *wergeldu* má dostat syn, čtvrtinu matka a čtvrtinu si mají v určitých poměrech rozdělit tři příbuzní z rodu otce a tři příbuzní z rodu matky¹⁵⁵. Opět není jasné, zda matkou, která má dostat čtvrtinový podíl z *wergeldu* je matka nebo manželka zavražděného, ale teorie se kloní k manželce, protože v kapituláři je výrazný posun ve sféře rodové společnosti, kdy polovinu toho, co se předtím mělo rozdělit mezi užší kruh klanu, nyní získala vdova po zemřelém¹⁵⁶. Nezávisle na tom, zda jde o vdovu či matku, se zde opět objevují tři stupně příbuzných, tedy užší okruh *parentilly*. Zajímavou součástí germánské pomsty je také to, na koho je soustředěna. Tedy kdo v případě nezaplacení *wergeldu* či pokud příbuzní odmítnou přijmout *wergeld* a vydají se cestou krevní msty, je předmětem pomsty rodiny zavražděného. V prostředí, kde rodinná příslušnost je nesmírně důležitá, totiž vystupuje na povrch povědomí společné viny a společné cti, tudíž původně předmětem pomsty mohl být jakýkoliv členy vrahovy rodiny¹⁵⁷, neboť i vrah je členem svého rodu. Napovídá tomu hlava LVIII *De Chrenecruda* z *Pactus Legis Salicae*, kde na *wergild* vraha přispívají odstupňovaně členové jeho rodu, tudíž můžeme spekulovat, že i oni se vykupují ze msty jako sám vrah. Samozřejmě vzrůstající královská moc se snažila zabránit tomu, aby pomsta byla cílena na veškeré členy rodu, což dokládá poslední doplňující odstavec k pasáži týkající se vražd z burgundského *Lex Gundobada*, který upozorňuje, že příbuznými oběti nemá být pronásledován nikdo jiný kromě vraha¹⁵⁸. Členové vrahovi rodiny, kteří jsou v textu nazváni *innocentes*, jsou nevinní, to znamená, že již nepřebírají vinu svého příbuzného. Trochu jinou informaci nám přináší pozdější Saský zákoník z doby Karla Velikého. Při popisu trestu za zákeřnou vraždu v něm stojí „... *et ille eac filii eius soli sint faidosi*.“¹⁵⁹, tedy že předmětem pomsty (*faida*) je pouze pachatel a jeho synové. Patrně se také jedná o omezení okruhu lidí, na které byla cílena pomsta, ale na rozdíl od Burgundů jsou u Sasů legitimní oběti pomsty synové vraha, kteří jsou právě jeho nejbližší příbuzní. Z těchto informací se dá vyvodit, že v tradičním pojetí germánské společnosti rodina přejímala odpovědnost za své členy.

¹⁵⁴ MODZELEWSKI, *Barbarská Evropa*, s. 104–105.

¹⁵⁵ PLS, LXVIII.

¹⁵⁶ MURRAY, Alexander, *Germanic Kinship Structure*, s. 141.

¹⁵⁷ MODZELEWSKI, *Barbarská Evropa*, s. 123–124.

¹⁵⁸ LC, II, 7.

¹⁵⁹ MODZELEWSKI, *Barbarská Evropa*, s. 111. a LSax, XIX.

4.5 Dědictví a rodinné vztahy

Jednou z nejpodstatnějších součástí germánského práva je dědické právo, které je porůznu zpracováno v germánských zákonících. Primárním dědicem v germánských zákonících je vždy syn a v zákonech se právě řeší, co dělat za nepřítomnosti syna. Langobardské právo se spokojilo s uvedením, že se dědí dle stupňů příbuzenství až do sedmého kolene¹⁶⁰, přičemž patrně složení jednotlivých příbuzenských stupňů a dělení majetku mezi ně bylo mezi Langobardy všeobecně známo. Posloupnost v dědění bychom mohli zjistit z Eurichova zákoníku, kdyby se ovšem dochoval v celku, neboť z dochovaných částí je patrné, že zde veškeré nejasnosti ohledně posloupnosti v dědění byly zaznamenány a patrně i dobře vysvětleny včetně všech eventualit¹⁶¹. Nejasná je otázka týkající se dědění dcer, která je pověstná z franckých zákonů, kde dle práva nesmí být sálská půda v držení žen, ale je určena pouze pro mužské dědice¹⁶². To se ovšem již podařilo překonat Burgundům, kteří v téže době uznávají dědění skrze dcery, ale pouze v případě, že chybí synové¹⁶³. Další kategorii dědiců však v burgundském právu představují nespecifikovaní blízcí příbuzní, *propinquos parentes*. Pro Germány raného středověku bylo také podstatné, že dědění se zúčastňovali i nemanželští potomci. O tom podrobně hovoří Rothariho edikt, podle něhož probíhá dělení majetku mezi legitimní (manželské) a nemanželské syny, kde podle předem daných poměrů získávají nemanželští synové vždy menší podíl než legitimní synové (výpočet poměrů záleží na počtu legitimních synů). V případě absence legitimních synů však ti nemanželští nezískávají celé dědictví, jak by to bylo v případě, že by existovali pouze legitimní synové, ale musí se o ně dělit s příbuzenstvem z boční linie. Rovněž nemanželští synové v langobardském právu mají právo na podíl z *wergeldu* a z *mety* (platba za jejich plnorodé i polorodé sestry)¹⁶⁴. Proto se v germánském prostředí této doby nehodí označení pro nemanželské syny nelegitimní synové, neboť právo je uznávalo za plnohodnotné členy rodiny, i když si nebyli zcela rovni se syny zrozenými z manželského svazku.

Tacitus uvádí, že velký význam pro germánské muže mají i děti jejich sester a vztah mezi strýcem z matčiny strany a synovcem má stejnou váhu jako vztah mezi synem a otcem. Někteří Germáni dokonce považují toto pokrevní pouto za *sanctior artiorque* a při brání rukojmí Germáni vyžadují spíše synovce, neboť tím je zavázán celý rodinný klan¹⁶⁵. Toto může

---

¹⁶⁰ Ro, 153.

¹⁶¹ CEur, CCCXXVII, CCCXXVIII, CCCXXVIII a CCCXXXI.

¹⁶² PLS, LIX, 6.

¹⁶³ LC, XIV, 1.

¹⁶⁴ Ro, 154–162.

¹⁶⁵ TACITUS, *Germania*, 20.

být doložena přímo na králi Theodorichovi, neboť Jordanes uvádí, že když Theodorich ve svých osmi letech vydán jako rukojmí do Konstantinopole na znamení nového míru mezi panonskými Góty a východořímskou říší, nechal ho poslat do Konstantinopole i přes váhání jeho otce jeho strýc Valamir, aby tím nový mír byl ještě více upevněn¹⁶⁶. To se dá mimo jiné vysvětlit tím, že Valamir buď vlastní děti neměl, nebo je odmítl vydat jako rukojmí, a proto za rukojmí nabídl svého synovce, ale může jít i o jakousi germánskou tradici, že když je za rukojmího nabídnut synovec, je tím zavázán celý klan. Murray považuje Tacitovy zprávy o významu vztahů mezi synovcem a jeho strýcem z matčiny strany za podstatné a také za jedny z nejhodnotnějších Tacitových zpráv a pokouší se najít nějaký praktický význam tohoto vztahu, mimo vydávání rukojmí. Proto přichází s možností, že strýc *avunculus* z matčiny strany mohl mít pro germánského chlapce nějaký sakrální či kultovní význam spojený s určitými rituály. Strýc *avunculus* v případě smrti otce mohl poskytovat svému synovci a jeho matce podporu a ochranu před strýcem z otcovy strany¹⁶⁷. O určitém významu synovců hovoří *Pactus legis Salicae*, kde v hlavě XLIV hovoří o poplatku *reipus*. Když žena vstupuje do druhého manželství, platí její nový manžel tento poplatek někomu z jejích příbuzných¹⁶⁸ (platba za ženin *mund*, tedy odkoupení manželky, se v tomto případě dávala dědici zemřelého prvního manžela) a na seznamu těch, kteří měli tento poplatek obdržet je jako první uveden synovec, syn ženiny sestry¹⁶⁹. Je otázka, proč primárním příjemcem *reipu* má být ženin synovec, a ne její otec či bratři. *Reipus* je jedním z hlavních důkazů, že u Germánů hrálo roli i matrilineární příbuzenství¹⁷⁰, tedy příbuzenství přes ženu, neboť první uchazeči o tento poplatek jsou z ženské příbuzenské linie, tudíž že potomci náleželi nejen do otcovského rodu, ale i rodu své matky. Toto nám můžou potvrdit i samotní Ostrogóti, neboť ostrogótský král Theodahad, vládoucí v letech 534–536, Theodorichův synovec a syn jeho sestry Amalafridy¹⁷¹, náležel do rodu Amalů, tedy do rodu své matky, a ani není známo jméno či rod jeho otce

---

¹⁶⁶ JORDANES, *Getica*, LII.

¹⁶⁷ MURRAY, Alexander, *Germanic Kinship Structure*, s. 61–62.

¹⁶⁸ Odpověď na otázku, kterým příbuzným se měl *reipus* platit je složitější a není na to v literatuře jednotná odpověď. Modzelewski tvrdí, že *reipus* náležel pokrevným příbuzným vdovy, v čemž je trochu podivné, proč na prvním místě je synovec (MODZELEWSKI, s. 116.), zatímco Murray tvrdí, že *reipus* náležel vzdálenějším příbuzným zemřelého manžela, což by vysvětlovalo počátek bratrencem (MURRAY, s. 167.)

¹⁶⁹ PLS, XLIV, 6. „*Hoc discernendum est, cui reipi debentur.*

Si (uero) nepus sororis filius fuerit senior, ille (eos) accipiat.

Si (uero) nepus non fuerit, neptis filius senior (si fuerit ille) (reipus illos) accipiat.“

¹⁷⁰ MURRAY, Alexander, *Germanic Kinship Structure*, s. 163.

¹⁷¹ JORDANES, *Getica*, LVIII.

4.6 *Adoptio per arma* a germánské hostiny

Z hlediska germánské rodové společnosti je důležité zmínit obřad *adoptio per arma*. Použití tohoto obřadu je doložena převážně u Gótů, ovšem dá se nalézt i u Langobardů, Herulů, Franků a Suebů. Vychází z germánských válečnických a rodových zvyků¹⁷², které zmínil již Tacitus. Původně takto asi probíhali adopce u Germánů, ale časem, či spíše v prostředí germánských králů, se tento rituál proměnil v politickou událost. Rituálním darováním zbraní došlo k uznání obdarované osoby za syna *filius factus per arma*, v německé literatuře označován jako *Waffensohn*. O těchto rituálech se dočítáme především u Jordana v jeho *Getice*. Zde je takto adoptován král Theodorich Veliký východořímským císařem Zenonem¹⁷³ nebo například suebský náčelník Hunimund Theodorichovým otcem Thiudimirem¹⁷⁴. Tento obřad však dokládá například i francký kronikář Řehoř z Toursu zprávou tom, že král Guntram darováním kopí uznal svého synovce Childeberta jako svého nástupce¹⁷⁵. V případě germánských králů se tento obřad používal při uzavírání spojenečství, válčícími stranami při sjednávání míru či ještě k posílení již existujícího spojenečství¹⁷⁶. Víme také, že tento rituál byl využíván římskými císaři, když jednali s barbarskými králi. Zde je nezpochybnitelné, že císařové rozhodně neplánovali uznat germánské krále za své syny, ale naopak chytře využili tento jejich zvyk k potvrzení spojenečských smluv.

Význam rodinných klanů v politice komentuje Tacitus nepřímo při svém popisu každodenního života Germánů. Zde totiž zmiňuje germánský zvyk častých hostin, kde se řeší společenské záležitosti¹⁷⁷. Tacitus ovšem, považující Germány za necivilizované barbary, pokládá častost hostin za důsledek germánské vášně pro konzumaci alkoholických nápojů. Zároveň uvádí, že germánští muži dokáží strávit pitím nepřetržitě celý den a noc¹⁷⁸ a ještě k tomu v následující kapitole uvádí, že alkoholismus je jedna z jejich největších slabín¹⁷⁹. Toto však spíše odpovídá jednomu z charakteristických rysů stereotypu barbarství, který pochází již

---

¹⁷² KISS, Attila, *Per arma adoptio: Eine gotische Sitte in den frühmittelalterlichen schriftlichen Quellen*, s. 95.

¹⁷³ JORDANES, *Getica*, LVII.

¹⁷⁴ Tamtéž. LIII.

¹⁷⁵ GREGORIUS TURONENSIS, *Libri historiarum* X, 7, 33. „Post haec rex Gunthchramnus, data in manu regis Childeberthi hasta, ait: 'Hoc est indicium, quod tibi omne regnum meum tradedi.'“

¹⁷⁶ KISS, Attila, *Per arma adoptio: Eine gotische Sitte in den frühmittelalterlichen schriftlichen Quellen*, s. 100–102.

¹⁷⁷ TACITUS, *Germania*, 22.

¹⁷⁸ Tamtéž. „*Diem noctemque continuare potando nulli probrum.*“
(Strávit nepřetržitě den i noc pitím není ostudou.)

¹⁷⁹ Tamtéž, 23. „*Adversus sitim non eadem temperantia. Si induleris ebrietati suggerendo quantum concupiscunt, haud minus facile vitiis quam armis vincuntur.*“

(Naproti tomu k pití není taková střídmost. Kdyby se vyhovovalo jejich touze po pití tím, že by se jim dodávalo tolik, kolik touží, budou snadněji poraženi svými slabostmi než zbraněmi.)

z dob klasického Řecka, a to, že barbari nadmíru holdují alkoholu. Tacitus píše, že právě alkohol a atmosféra hostiny rozváže Germánům jazyk a umožní jim otevřeně diskutovat o jejich společenských a politických problémech. Pro nás je důležitá pasáž z této kapitoly. „*Sed et de reconciliandis in vicem inimicis et iungendis adfinitatibus et adsciscendis principibus, de pace denique ac bello plerumque in conviviiis consultant ...*”¹⁸⁰. Tedy, že Germáni na svých hostinách jednají o tématech práva a pomsty, uzavírání sňatků, politice a plánování válečných tažení. Tacitus zdůrazňuje uvolněnost hostiny pro rozvažování nad těmito tématy. My můžeme germánskou hostinu pokládat i za politickou událost, jejíž primárním cílem není oslava či konzumace alkoholu ale to, aby klan dospěl k jednotnému rozhodnutí. Hostiny byly pravděpodobně ritualizované, což Tacitus naznačuje tím, že Germáni se na ně dostavovali ozbrojení a k tomu na nich byla nutná účast patrně většiny mužských členů rodinného klanu. Hostina tedy klanu sloužila, aby všichni členové rodiny byli informováni o rodinných plánech a zájmech a souhlasili s nimi. Samozřejmě témata probíraná na hostině souvisela s postavením konkrétní rodiny. Dohledat nějaké zmínky o politickém významu hostin u Germánů v literárních pramenech je obtížné, zvláště pokud je cílem dokázat předchozí tvrzení. Jedním z nejlepších dokladů je zmínka u Ammiana Marcellina, kde římský císař Valentinianus I. v roce 373 s cílem zlepšit opevnění římského *limitu* na Dunaji nechal budovat novou pevnost na druhém břehu Dunaje na území germánského kmene Kvádů, což samozřejmě vzbudilo nelibost u zmíněného kmene. Aby se situace uklidnila, pozval římský správce provincie *Pannonia Valeria* Marcellianus kvádského krále Gabinia a jeho družiníky na hostinu, kde se měla stavba nové pevnosti prodiskutovat i s Germány¹⁸¹. Můžeme předpokládat, že římscí místodržitelé u *limitu* byli znalí germánských zvyklostí a pozváním krále a celé jeho družiny na hostinu bylo z římské strany gesto dobré vůle. Významnost hostin je doložena i tím, že když ostrogótský velmož Beremund (děd Theodorichova zetě Eutharicha) uprchl ke dvoru vizigótského krále Theodoricha I. do Gallie. Ten jej učinil členem své rady a svým spolustolovníkem¹⁸². Minimálně tato zmínka značí, že účast na královské radě a na královské hostině jsou prestižní pozice, i když je zde rada a hostina oddělena. Ve franckém prostředí byly královské hostiny místem setkávání prominentních lidí a jejich diskuzí, což několikrát zmiňuje Řehoř z Tours u krále Guntrama, který se na hostinách scházel s předními galskými biskupy¹⁸³.

---

¹⁸⁰ TACITUS, *Germania*, 22. Ale i o smířování s nepřáteli, uzavírání sňatků, vybírání náčelníků, a nakonec i o míru a válce se většinou domlouvá na hostinách...

¹⁸¹ AMMIANUS MARCELLINUS, *Res gestae*, XXIX, 5, 5. „*Denique Gabinium regem, ..., ut adsensusur humanitate simulata cum aliis ad convivium conrogavit.*“

¹⁸² JORDANES, *Getica*, XXXIII.

¹⁸³ GREGORIUS TURONENSIS, *Libri historiarum* X, 7, 16; 8, 1; 8,2 a 8,7.

A za velmi významnou politickou událost spojenou s hostinou můžeme zmínit i hostinu pořádanou králem Guntramem pro celé vojsko, během které oznámil, že jeho mladičský synovec Childebert II. se stává jeho dědicem¹⁸⁴.

---

¹⁸⁴ Tamtéž, 7, 40.

5 Theodorichova sňatková politika

5.1 Otázka rugijské královny Giso

Patrně prvním případem ostrogótské sňatkové politiky ještě před vládou krále Theodoricha může být rugijská královna Giso. Teoreticky ještě před ní máme zprávy o Attilově poslední manželce Ildiko, se kterou se oženil těsně před svou smrtí. Jméno Ildiko je germánského původu a ona mohla nepochybně být i Gótka. Nemáme však žádné informace o tom, že by Ildiko byla nějak spjata s ostrogótskými vládnoucími rodinami a ani nemůžeme říct, jestli měl jejich sňatek nějaký politický význam¹⁸⁵. Nyní zpět ke královně Giso. Byla manželkou krále kmene Rugiů Felethea a hlavním pramenem o jejím životě je *Vita sancti Severini*, který se o ní zmiňuje jen útržkovitě a charakterizuje ji jako nebezpečnou a zlou ženu, která měla v plánu překřtít katolíky z provincie *Noricum ripense*¹⁸⁶. To dokazuje, že ona sama byla ariánského vyznání. Wolfram tvrdí, že Giso byla členkou rodiny Amalů a kolem roku 470 byla provdána za Felethea, syna tehdejšího rugijského krále Flaccitheu, aby bylo vytvořeno spojení mezi Rugií a Ostrogóty¹⁸⁷, aniž by však uvedl nějaké pramenné podklady pro svoje tvrzení. Hlavní podkladem pro tuto teorii je pasáž z Ennodiova panegyriku na Theodoricha, ve které stojí, že důvodem Theodorichova tažení do Itálie proti Odovakerovi byla snaha pomstít zavražděné příbuzné¹⁸⁸. Není zde však uvedeno, o jaké příbuzné se jedná a kým byli zavražděni. Předpokládá se tedy, že zavraždění příbuzní jsou právě rugijský král Feletheus a jeho manželka Giso, které Odovaker v roce 487 zajal a nechal popravit. To je samo o sobě slabým argumentem. Pokud předpokládáme, že Giso byla členkou rodu Amalů, je otázkou, co vedlo k jejímu sňatku. Z Jordana víme, že Rugiové v roce 469 stáli na straně suebského náčelníka Hunimunda v jeho boji proti Ostrogótům na řece Bolii, a tuto informaci nám částečně potvrzuje informace od Eugippia, že Feletheův otec král Flacitheus měl na začátku své vlády problémy s Góty z provincie *Pannonia inferior* a svatý Severinus Flaccitheovi radil, aby neusiloval o násilné řešení problému¹⁸⁹. Z toho vyplývá, že Rugiové se zapletli do bojů o moc mezi germánskými kmeny na středním Dunaji, ale po svém neúspěchu se snažili o dosažení kompromisu zvláště kvůli tomu, že cesty z jejich území vedly buď alpskými průsmyky, nebo dále podél proudu

¹⁸⁵ THOMPSON, Edward, *A History of Attila and the Huns*, s. 149.

¹⁸⁶ EUGIPPIUS, *Vita sancti Severini*, VIII.

¹⁸⁷ WOLFRAM, Herwig, *Geschichte der Goten*, s. 199.

¹⁸⁸ ENNODIUS, *Panegyricus*, 6, 25. „*Nata est felicitas inter vos causa discordiae, dum perduelles animos in propinquorum tuorum necem Romana prosperitas invitavit.*“

¹⁸⁹ V Jordanovi stojí, že se Rugiové spolu s Heruly připojili k Hunimundovi v boji proti Gótům, aniž by bylo uvedeno jméno jejich vládce (JORDANES, *Getica*, LIV), zatímco ve *Vita sancti Severini* stojí, že se rugijský král Flaccitheus dostal do nepřátelství s Góty a byl jimi značně ohrožován a jsou zde zmíněni *principes Gothorum*, což by mohl Theodorichův otec Thiudimir se svým bratrem Vidimirem (EUGIPPIUS, *Vita sancti Severini*, V.)

Dunaje a toto území bylo v té době právě pod ostrogótskou kontrolou. Nad Gisinou pozicí v rámci rodiny Amalů můžeme pouze spekulovat. Tvrzení, že Giso byla Theodorichovou sestrou, je příliš nepravděpodobné, neboť by se o tom zmínil alespoň jeden z pramenů, protože Theodorichovy sourozenci jsou v pramenech probíráni. Proto je pravděpodobnější, že Gisiným otcem mohl být jeden z Theodorichových strýců Valamir či Vidimir, ale kvůli nekonkrétnosti latinského termínu *propinqui* je nemožné dělat konkrétní závěry. Zvláště, když jsme si v předchozí kapitole uváděli rozsah příbuzných zapojených do msty, tedy až tři stupně příbuzných, tudíž by Giso klidně mohla být i Theodorichovou vzdálenější příbuznou a on by i tak měl stále povinnost ji pomstít. Pro Gisinu členství v rodu Amalů můžeme najít podporu i v tom, že Gisin syn Frederich po své porážce od Odovakera bratra Hunulfa odjel se svými lidmi z území provincie *Noricum ripense* až do města Novae (dnešní Svišťov) v provincii *Moesia II*¹⁹⁰, kde sídlil Theodorich se svými Góty, což je podél Dunaje vzdálenost skoro 1 200 kilometrů. Když už cestoval jakožto uprchlík se svou družinou takovouto vzdálenost, nepochybně musel mít nějaké jistoty, že bude Theodorichem vyslyšen. Frederich pak se svými Rugii doprovázel Ostrogóty na jejich cestě do Itálie a pomáhal jim v boji proti Odovakerovi. Během Theodorichova obléhání Ravenny byli Rugiové usídleni v oblasti Ticina (dnešní Pavie), kde však páchali násilností a vzbuzovali strach a úzkost u místních¹⁹¹, což samozřejmě vzbuzovalo Theodorichovu nelibost. Následně pak pravděpodobně Frederich se svými muži přešel na stranu Odovakera *magistra militum* Tufy, ale dlouho u něho nevydržel, protože někdy kolem roku 493, když vrcholilo obléhání Ravenny, se v prostoru mezi Veronou a Tridentem sám střetl s Tufou. Ten byl v následné bitvě zabit¹⁹², přičemž však obě vojska byla zničena. Po této bitvě byl s největší pravděpodobností Frederich zabit Theodorichovými oddíly a Theodorich převzal vládu nad jeho Rugii. Ti však zůstali i nadále jakýmsi polosamostatným tělesem a do konce trvání ostrogótského království v Itálii ani nesplynuli s Ostrogóty.

---

¹⁹⁰ EUGIPPIUS, *Vita sancti Severini*, XLIV. „Post audiens idem Odovacar Fredericum ad propria revertisse, statim fratrem suum misit cum multis exercitibus Onoulfum, ante quem denuo fugiens Fredericus ad Theodericum regem, qui tunc apud Novas civitatem provinciae Moesiae morabatur, profectus est.“

¹⁹¹ ENNODIUS, *Vita Epiphani*, 118–119.

¹⁹² *Fasti Vindobonenses priores*, 492. „Eo anno pugna facta est inter Fridericum et Tufanem mag. mil. inter Tridentum et Beronam. Hoc cons. facta est pax inter dm. Theodericum regem et Odoacrem III kl. Martias.“ Ennodius ve svém panegyriku na Theodoricha píše, že Frederich porušil svoji věrnost a připravil triumf nad Theodorichovými nepřáteli i sám nad sebou. (ENNODIUS, *Panegyricus*, 10, 55.)

5.2 Theodorichova sňatková politika ze začátku jeho vlády

Osobou, kterou začíná vlastní Theodorichova sňatková politika, je jeho vlastní žena Audofleda. Hovoří o ní jen tři písemné prameny, a to *Anonymus Valesianus*, Jordanes a Řehoř z Tours¹⁹³. V *Anonymu Valesianus* stojí pouze, že Theodorich se po obsazení Itálie oženil s Augofladou, která pocházela z kmene Franků a Theodorichovy dcery Ostrogotho a Theodegotho nebyly jejími dcerami. Jordanes rovněž uvádí, že ke sňatku došlo po obsazení Itálie a dodává, že Theodorichova manželka, jejíž jméno uvádí jako Audefleda, byla dokonce dcerou krále Franků Chlodvíka a do Itálie ji doprovodili její bratři, Chlodvíkovi synové Celdebert, Heldebert a Thiudibert, aby uzavřeli spojenectví mezi Franky a Góty. A Řehoř z Tours vypráví příběh, který však není nikde jinde doložen. Uvádí, že manželkou Theodoricha byla Chlodvíkova sestra nikoliv dcera a neuvádí její jméno. Navíc píše, že Audofleda svého manžela přežila, ale její dcera Amalasuintha po smrti otce vstoupila do manželského svazku s otrokem, kterého pak Gótové zabili, načež Amalasuintha otráвила svou matku. Kvůli tomuto činu Gótové povolali svým králem Theudahada, který Amalasuinthu nechal zavraždit. To zase způsobilo intervenci franckých králů Chlothara, Childeberta a jejich synovce Theudeberta do italských záležitostí, aby pomstili smrt své sestřenice. Načež jim ostrogótský král Theudahad zaplatil *wergild* 50 000 *aureů*. Toto jsou informace z pramenů, z který by měl být vytvořen ucelený obraz o Audofledě. Vyprávění Řehoře z Tours o Amalasuinthě a událostech po smrti Theodoricha vůbec neodpovídá svědectvím o této době z ostatních pramenů, jako jsou Jordanes a Prokopios, kteří byli o ostrogótských vladařích více informovaní. A spíše vzbuzuje dojem jakési francké legendy či dezinformace, která by opravňovala francké krále k výpadům do Itálie. Nicméně je uznáváno jeho tvrzení o tom, že Audofleda byla Chlodvíkovou sestrou¹⁹⁴ a zpráva o tom, že Audofleda přežila svého muže, nemá vzhledem k jeho popisu událostí po roce 526 příliš velkou důvěryhodnost. Zpráva o tom, že králové Chlothar, Childebert a Theudebert požadovali *wergild* za Amalasuinthu nám může pomoci identifikovat tři Chlodvíkovy syny zmíněné Jordanem. Nejspíše Jordanes píšící na začátku 50. let¹⁹⁵ ani jiné francké krále asi neznal vzhledem k jejich zásahům na území gótské Itálie¹⁹⁶, a proto uvádí zkomolené verze jejich jmen tedy Celdebert místo Chlothara, Heldebert místo Childeberta

¹⁹³ *Anonymus Valesianus*, 12, 63 a JORDANES, *Getica*, LVII a GREGORIUS TURONENSIS, *Libri historiarum* X, 3, 31.

¹⁹⁴ Audofledu za Chlodvíkovu sestru uznává Ian Wood, (WOOD, Ian, *The Merovingian Kingdoms 450–751*, s. 42.) i Herwig Wolfram (WOLFRAM, Herwig, *Geschichte der Goten*, s. 236.)

¹⁹⁵ GOFFART, Walter, *Barbarian Tides*, s. 60–69. Goffart uvádí, že Jordanovo dílo vzniklo na začátku 50. let 6. století, a i když Jordanes primárně přebíral informace ze ztraceného díla o gótských dějinách od Cassiodora, některé informace jsou i jeho originálním dílem. V kapitole věnující se Jordanovi se Goffart snaží omezit věrohodnost jeho informací, i když se mu jedná především o rané gótské dějiny.

¹⁹⁶ GREGORIUS TURONENSIS, *Libri historiarum* X, 3, 31–32.

a Thiudibert místo Theudeberta¹⁹⁷, aby poskytl více informací o Theodorichově sňatku. Vzhledem k tomu, že s největší pravděpodobností se ani jeden ze zmíněných franckých králů v době sňatku Audofledy a Theodoricha ještě ani nenarodil, jde o Jordanovu fabulaci. Co se týče data tohoto sňatku, dle pramenů sňatek následoval téměř okamžitě po porážce Odovakera a historici ho datují do roku 493 či 494¹⁹⁸ s tím, že je dosti pravděpodobné, že jednání mezi Franky a Góty o sňatku mezi Theodorichem a Audofledou probíhala už asi během obléhání Ravenny. Důvodům tohoto sňatku se věnuje Hans-Ulrich Wiemer a hledá je v době bojů mezi Theodorichem a Odovakerem. V té době severozápadní Itálie byla ohrožena nájezdy burgundského krále Gundobada a Theodorich potřeboval odvést Gundobadovu pozornost jinam, načež došlo ke spojení mezi Franky a Góty. Tím se přesunul Gundobadův zájem na sever kvůli franckému ohrožení a Theodorich byl ze severu zabezpečen a mohl se plně věnovat Odovakerovi¹⁹⁹. Toto by charakterizovalo sňatek mezi Audofledou a Theodorichem jako potvrzení spojení proti Burgundům. O tom, že vztahy mezi Burgundy a Góty po gótském příchodu do Itálie nebyly přívětivé, nám svědčí Ennodius. V době vrcholícího obléhání Ravenny burgundský král Gundobad severní Itálii napadal a plnil provincii *Liguria*. Ticinský biskup Epiphanius odešel s doprovodem do Gundobadova sídla v Lugdunu (dnešní Lyon), aby s králem jednal o propuštění zajatců, které Burgundi získali během svých nájezdů na území Itálie²⁰⁰. Vyjednávání byla úspěšná a před nimi patrně proběhl i sňatek s Chlodvíkovou sestrou Audofledou, který alespoň na nejbližší období předznamenal pozitivní vztahy mezi Chlodvíkovými Franky a Theodorichovými Góty.

Krátce po sňatku mezi Theodorichem a Audofledou provdal Theodorich své nemanželské dcery Thiudigotho a Ostrogotho. Dle historiků k tomu došlo pravděpodobně v roce 494²⁰¹. Thiudigotho se provdala za vizigótského krále Alaricha II. z rodu Balthů, čímž se propojily královské rodiny gótských kmenů. Druhá dcera Ostrogotho zvaná též Areagni se provdala za Sigismunda, syna krále Burgundů Gundobada. Oba sňatky byly potvrzením spojení mezi králi Gótů a Burgundů. K prvním potvrzeným stykům mezi Vizigóty a Theodorichovými Ostrogóty došlo v létě roku 490 během bojů proti Odovakerovi. V té době přišlo do Itálie vojsko Vizigótů na pomoc Theodorichovi. Ten s jejich pomocí dosáhl

---

¹⁹⁷ JORDANES, *Gótské dějiny / Římské dějiny*, (ed.) S. DOLEŽEL, s. 236.

¹⁹⁸ WOLFRAM, Herwig, *Das Römerreich und seine Germanen*, s. 322.

¹⁹⁹ WIEMER, Hans-Ulrich, *Theoderich der Grosse: König der Goten – Herrscher der Römer*, s. 338.

²⁰⁰ ENNODIUS, *Vita Epiphani*, 139–171.

²⁰¹ WOLFRAM, Herwig, *Geschichte der Goten*, s. 235. a WIEMER, Hans-Ulrich, *Theoderich der Grosse: König der Goten – Herrscher der Römer*, s. 338.

významného vítězství v bitvě u řeky Adduy nad Odovakerovým vojskem²⁰², které pak bylo nuceno ustoupit do Ravenny a následně Theodorich zahájil její tříleté obléhání. Spolupráce mezi oběma gótskými králi byla pak potvrzena právě sňatkem mezi Thiudigothou a Alarichem. Ke spojení mezi Vizigóty a Theodorichovými Ostrogóty mohl přispět Theodorichův bratranec Vidimir, který v roce 474, když většina Ostrogótů v čele s Theodorichem a jeho otce Thiudimirem odešla na Balkán, se skupinou svého otce odešel z Pannonie do Itálie a pak následně z popudu císaře Glyceria odešel se svými muži do Galie a připojil se k Vizigótům²⁰³. Samozřejmě pouze za předpokladu, že ještě v 90. letech 5. století žil, protože prameny se o něm zmiňují pouze v souvislosti s rokem 474. Existuje totiž možnost, že Vidimir v době Theodorichova dobývání Itálie ještě žil a udržoval si mezi Vizigóty určitý vliv. Vidimir je totiž ztotožňován s vizigótským velmožem Vittamerem²⁰⁴, se kterým si dopisoval biskup Ruricius z Limoges. Tento Vittamer je zmíněn ve dvou dopisech a Ruricius ho oslovuje *sublimitati vestrae*²⁰⁵, ale jde bohužel pouze o zdvořilostní dopisy, které o osobě Vittamera neříkají nic konkrétního. Ruricius tyto dopisy poslal patrně v průběhu 90. let 5. století²⁰⁶, což by za předpokladu, že vizigótský velmož Vittamer je opravdu totožný s ostrogótským princem Vidimirem, znamenalo, že Vidimir ještě žil během Theodorichova dobývání Itálie a mohl sehrát určitou významnější roli při jednání mezi Theodorichem a Alarichem. Pro dataci sňatků Theodorichových dcer máme od Jordana informace, že ke sňatku mezi Theodorichem a Audofledou došlo „*quasi iam Gothorum Romanorumque regnator*“ a jeho první dvě dcery se provdaly „*quas mox in Italiam venit*“, přičemž, jak už bylo zmíněno, současnými historiky je datován sňatek s Audofledou do roku 493 či 494 a provdání nemanželských dcer do roku 494. Když však víme, že k uzavření spojení mezi Alarichem a Theodorichem došlo v roce

---

²⁰² Anonymus Valesianus, 11, 53.

²⁰³ O ostrogótském vládcovi Vidimirovi hovoří akorát Jordanes a to ještě s podstatnými rozdíly. V Getice stojí, že „*Et mox Vidimer Italiae terras intravit, extremum fati munus reddens rebus excessit humanis, successorem relinquens Vidimer filium suumque synonymum. Quem Glycerius imperator muneribus datis de Italia ad Gallias transtulit, quae a diversis circumcirca gentibus praemebantur, asserens vicinos ibi Vesegothas eorum parentes regnare. Quid multum? Vidimer acceptis muneribus simulque mandata a Glycerio imperatore...*“ (JORDANES, *Getica*, LVI, 284.) zatímco v Jordanově Romaně tentýž příběh podán jinak a to „*...Vidimer Italia, Illyrico Theodemir. Relictis filiis decesserunt, quorum Vidimer ab Italis proeliis victus, ad partes Galliae Spaniaeque ommissa Italia tendit;*“ (JORDANES, *Romana*, 347.) Tedy buď Vidimir odešel do Galie na rozkaz císaře Glyceria jako posila pro Vizigóty nebo byl po porážce v boji vytlačen císařským vojskem z Itálie, přičemž se jeví jako velmi nepravděpodobné, že by císař Glycerius usiloval o to, aby jeho nepřítel vizigótský král Eurich dostal od něj posily, proto se objevila i teorie, že Glycerius vyslal Vidimira do Galie proti Eurichovi, aby bránil zbytky římské Galie před vizigótskou expanzí, avšak Vidimirovi Ostrogóti byli začleněni mezi Vizigóty, buď na základě porážky či spojení (HALSALL, Guy, *Barbarian Migrations and the Roman West*, 376-568, s. 279.)

²⁰⁴ PLRE II, „Vittamer“, s. 1178.

²⁰⁵ RURICIUS, *Epistolae*, II, 60 a 62.

²⁰⁶ MATHISEN, Ralph, *The Letters of Ruricius of Limoges*, in: *Society and Culture in Late Antique Gaul*, (ed.) D. SHANZER, R. MATHISEN, s. 110.

490, proč by Alarich na svoji nevěstu čekal čtyři roky, zvláště když po bitvě u Adduy se celá válka mezi Góty a Odovakerem omezila pouze na obléhání Ravenny a Theoderichovo vítězství bylo jen otázkou času. Odovaker držel prakticky nedobytnou Ravennu, ale Theoderich již ovládal většinu území Itálie a konflikt se stejně po tříletém obléhání Ravenny začal řešit mírovým jednáním. Proto je možné posunout datum uzavření manželství mezi Alarichem II. a Thiudigothou o něco dříve, možná již do roku 490, kdy došlo k zásahu Vizigótů do bitvy na řece Addua v Itálii, a tento sňatek by předcházel i sňatku samotného Theodoricha s Audofledou. Je třeba zmínit, že spojení s galskými Vizigóty mělo pro Theodoricha obrovský symbolický i praktický význam. Kromě toho, že šlo o vyjádření spojenectví mezi oběma gótskými kmeny, Vizigótové sídlící v jižní Galii hráli pro Theodoricha i roli nejbližších a nejspolehlivějších spojenců. Jejich pomoc navíc nepochybně převyšovala význam zbytků rugijských bojovníků, kteří se k Theodorichovi připojili dříve.

V případě sňatku mezi burgundským princem Sigismundem a Theoderichovou dcerou Ostrogothou existují podobné nejasnosti. Vzhledem k tomu, že v roce 493 Sigismundův otec Gundobad napadal severní Itálii patřící již Theodorichovi, nemohl být sňatek mezi jejich dětmi uzavřen před rokem 493. Herwig Wolfram proto datuje tento sňatek zhruba do let 494 až 496²⁰⁷ tedy poté, co již Theoderich ovládal celou Itálii. Dá se také hledat souvislost mezi sňatkem Sigismunda a Ostrogothy a Epiphaniovou diplomatickou misí k Burgundům²⁰⁸. Zvláště když kromě samotného jednání s burgundským králem Gundobadem o propuštění zajatců Epiphanius jednal i s předními představiteli burgundského království, jako byli Gundobadův poradce Laconius, biskup Avitus z Vienne a Godigisel, další burgundský král a bratr Gundobada²⁰⁹, což znamená, že jeho mise měla širší diplomatický záměr a pravděpodobně stála za vytvořením burgundsko-gótského spojenectví, které bylo potvrzeno právě manželstvím Sigismunda a Ostrogothy. V dopisu biskupa Avita z Vienne psaném ve jménu prince Sigismunda papeži Symmachovi stojí, že Sigismund nikdy nezapomene na Symmachova dobrodiní, která mu prokázal při jeho návštěvě v Římě, kterou absolvoval kvůli rodinným záležitostem²¹⁰. V tom někteří vidí, že Sigismund navštívil Řím kvůli své svatbě

---

²⁰⁷ WOLFRAM, Herwig, *Geschichte der Goten*, s. 235 a 362.

²⁰⁸ SHANZER, Danuta, WOOD, Ian, *Avitus of Vienne*, s. 18. Zde je opatrně naznačena souvislost mezi Epiphaniovou návštěvou krále Gundobada a sňatkem jeho syna, kdy výsledkem Epiphaniových jednání o uzavření míru a propuštění rukojmích mohla být i spojenectví skrze sňatek dětí obou králů. Dle autorů se Epiphaniova výprava konala právě v rozpětí let 494 až 496.

²⁰⁹ ENNODIUS, *Vita Epiphania*, 168–175. Godigisel, Ennodiem pojmenovaný jako Godigisclus, zde vystupuje pouze jako králův bratr disponující vlastní družinou, zatímco Řehoř z Tours ho má za plnohodnotného krále Burgundů.

²¹⁰ AVITUS, *Epistulae*, 8, 29. „*Crescit quippe beneficiorum recordatione desiderium: nec umquam meis elabi sensibus possunt, quae nobis apud Italiam vestram vel pontificalis benignitas vel civilitas regalis impendit, cum*

s Ostrogothou²¹¹ a Symmachus se staral o princovo ubytování ještě předtím, než se stal v roce 498 papežem. Objevuje se i teorie, že Sigismund navštívil Řím dvakrát, jednou kvůli manželství s Ostrogothou a podruhé při své konverzi ke katolictví²¹². Druhá cesta se může již datovat do doby Symmachova pontifikátu a nemusí s princovou konverzí, o kterou se zasazoval právě biskup Avitus, souviset²¹³. Každopádně informace o tom, že Sigismund navštívil Řím a papeže Symmachu, ať už jedno či dvakrát, se zdá být velmi podstatná, neboť ačkoliv to není zmíněno v pramenech, Sigismund za svého pobytu v Itálii musel nepochybně zavítat i do Ravenny na Theodorichův dvůr, kde mohlo dojít k dalším jednáním mezi ostrogótským a burgundským dvorem. Do stejné doby se datuje i sňatek franckého krále Chlodvíka s burgundskou královskou dcerou Chlotildou. Dle Řehoře z Tours byla Chlotilda dcerou burgundského krále Chilpericha II., bratra krále Gundobada, kterého nechal Gundobad zavraždit a jeho dvě dcery Chlotildu a Cronu pak vyhnal od královského dvora. Chlodvík informovaný od svých vyslanců o situaci u Burgundů žádal krále Gundobada, aby mu svou neteř dal za manželku, a ten, protože se bál vyslance franckého krále odmítnout, vydal Chlotildu Frankům²¹⁴. Sňatek Chlotildy a Chlodvíka se obvykle datuje do let 492 či 493²¹⁵, Řehoř z Tours následně řeší vliv královny Chlotildy na Chlodvíkovo obrácení ke katolické víře, což je však jiné téma. Ian Wood tvrdí, že Chlodvík se právě v této době zapletl do sítě Theodorichových sňatkových aliancí mezi germánskými králi, ale s tím rozdílem, že síť sňatků, kterou budoval Theodorich, měla stabilizovat vztahy mezi germánskými královstvími, zatímco Chlodvík svým sňatkem s Chlotildou plánoval vytvořit neklid v burgundsko-franckých vztazích a umožnit si tak zasahovat do burgundských záležitostí²¹⁶. Nehledě na to, že manželství mezi dvěma panovnickými rody představovala dvousečnou zbraň, jak se ukázalo i v případě Theodorichovy sňatkové politiky, když si dáme Chlodvíkovo manželství s Chlotildou do souvislosti, s již výše zmíněným sňatkem mezi Theodorichem a Chlodvíkovou sestrou Audofledou. Ten se odehrál ve stejné době. Můžeme tedy spekulovat, že nejprve vlivem burgundských nájezdů na severní Itálii došlo k sňatku mezi Theodorichem a Audofledou, jenž měl zabezpečit Theodorichův týl, zatímco bojoval proti Odovakerovi u Ravenny. Když byl v březnu 493 Odovaker zavražděn a Theodorich obsadil

---

post familiaritatem totius munificentiae commodis praeferendam, quia istic liberius laxavit reditu, illic tenacius cinxit affectu.“

²¹¹ SHANZER, Danuta, WOOD, Ian, *Avitus of Vienne*, s. 225.

²¹² Tamtéž.

²¹³ DRŠKA, Václav, *Dějiny Burgundska*, s. 38. Zde je Sigismundova cesta do Říma datována do roku 507 a je odůvodněna jako náboženská cesta za svatými ostatky spojená s diplomatickou návštěvou papeže Symmachu.

²¹⁴ GREGORIUS TURONENSIS, *Libri historiarum* X, 2, 28.

²¹⁵ DRŠKA, Václav, *Dějiny Burgundska*, s. 32.

²¹⁶ WOOD, Ian, *The Merovingian Kingdoms 450–751*, s. 42.

celou Itálii²¹⁷, byla již francko-gótská aliance proti Burgundům bezpředmětná. Proto oba králové, jak Theodorich, tak i Chlodvík, urychleně usilovali o zlepšení vztahů s Burgundy, čehož dosáhli právě skrze uzavření sňatků Chlodvíka a Chlotildou a Ostrogothy se Sigismundem. Došlo k propojení tří germánských královských rodů, Franků, Gótů a Burgundů. Při vzájemných vztazích mezi dvěma kmeny nemůžeme proto opomíjet vliv toho třetího.

5.3 Sňatek Amalafridy a Thrasamunda

Dalším sňatkem, který posílil Theodorichovu pozici mezi ostatními vladaři, bylo manželství mezi jeho sestrou Amalafridou a vandalským králem Thrasamundem, o kterém se zmiňují Jordanes a *Anonymus Valesianus*, ale více informací nám o něm dává až Prokopius²¹⁸. Zajímavé je, že Amalafrida v té době již měla dvě děti a to syna Theodahada a dceru Amalabergu a byla vdovou. Celou situaci nám komplikuje to, že nevíme vůbec nic o otce Theodahada a Amalabergy a neznáme ani jeho jméno či pozici. To zároveň dokazuje, že v germánském světě je původ po matce stavěn na stejnou úroveň jako původ po otci, neboť Theodahadovi, příštímu králi Ostrogótů, stačila jenom příslušnost do rodu jeho matky Amalafridy a žádný z historiků, ani Jordanes či Prokopios, se nezabýval Theodahadovým otcem. Sňatek je současnými historiky datován do roku 500²¹⁹, tedy čtyři roky poté, co se Thrasamund chopil trůnu²²⁰. Nejprve se musíme podívat na události předcházejících let, které vytvořily pozadí ostrogótsko-vandalských vztahů. Jedním z hlavních sporů mezi italskými vládci, ať již jimi byli římscí císaři či germánský král Odovaker, a Vandaly byl ostrov Sicílie, který v průběhu 50. a 60. let 5. století několikrát změnil majitele. Tento problém se pokusil vyřešit vandalský král Geiserich na sklonku své vlády dohodou s Odovakerem, kdy mu Geiserich přenechal Sicílii za podmínky, že mu bude italský vládce odvádět každý rok tribut za Sicílii²²¹. To situaci uklidnilo hlavně za vlády vandalského krále Hunericha, který rezignoval na velkou zahraniční politiku svého otce. Když však propukly boje o Itálii mezi Odovakerem a Theodorichem, v té době vládnoucí vandalský král Gunthamund, podobně jako burgundský

---

²¹⁷ *Fasti Vindobonenses priores*, 493.

²¹⁸ *Anonymus Valesianus*, 12, 68. JORDANES, *Getica*, LVIII. a PROKOPIOS, *Bella*, III, 8.

²¹⁹ WOLFRAM, Herwig, *Geschichte der Goten*, s. 232.

²²⁰ MERRILLS, Andrew, MILES, Richard, *The Vandals*, s. 57–59. Thrasamund, vládnoucí v letech 496 až 523, byl vnukem proslulého vandalského krále Geisericha, který přivedl Vandaly do Afriky, a bratrem předchozího krále Gunthamunda.

²²¹ VICTOR VITENSIS, *Historia persecutionis Africanae provinciae*, I. 14. „*Quarum unam illarum, id est Siciliam, Oduero Italiae regi postmodum tributario iure concessit: ex qua eis Oduacer singulis quibusque temporibus ut dominis tributa dependit, aliquam tamen sibi reservantibus partem.*“

král Gundobad, se pokusil využít situace v Itálii a pravděpodobně (kvůli torzovitosti pramenů to nemůžeme tvrdit s jistotou) v roce 490 zahájil tažení, jehož cílem bylo pro Vandaly znovu získat Sicílii, nebo alespoň znovuobnovil nájezdy na tento ostrov²²². Tyto informace máme jednak od Cassiodora, který ve své kronice k roku 491 uvádí, že Vandalové požádali o mír a přestali útočit na Sicílii²²³. Dále máme k dispozici zajímavý pramen, a to vandalského dvorského básníka Dracontia, který v době svého krátkého exilu na konci Gunthamundovi vlády napsal báseň *Satisfactio*, kde kromě jiného zmiňuje Gunthamundovy triumfy na zemi a na moři²²⁴, což mají dosvědčit mrtví Maurové a jakýsi Ansila, který dle některých výkladů básně je považován za ostrogótského válečníka, kterého Theodorich poslal na jih zabezpečit Sicílii, ale byl poražen Vandaly²²⁵, stejně tak to však může být i Odovakerův sicilský správce. Oboje závisí na tom, jak rychle dokázal Theodorich po zahájení obléhání Ravenny obsadit zbytek Apeninského poloostrova. Nezávisle na tom, jestli byl Ansila vojevůdce patřící do vojska Odovakera nebo Theodoricha, nám prameny sdělují, že se začátkem války o Itálii Vandalové obnovili svoje válečné aktivity na Sicílii, dokud z ní nebyly v roce 491 vytlačeni ostrogótskými silami. Dle Cassiodorovy zprávy pak byl mezi Góty a Vandaly uzavřen mír a o dalších vztazích mezi Vandaly a Ostrogóty po roce 491 nemáme žádné informace. Přichází k nám až pak sňatek krále Thrasamunda a Amalafridy datovaný do roku 500. Nevíme, zda cílem sňatku bylo vytvořit spojení proti případným aktivitám východořímské říše či alespoň snaha zabránit možným dalším vandalským nájezdům na Sicílii a jižní Itálii. Prokopios uzavření sňatku popisuje tak, že Thrasamund poté, co mu zemřela jeho první žena, aniž by spolu zplodili potomstvo, požádal skrze vyslance krále Theodoricha o ruku jeho ovdovělé sestry. Theodorich mu vyhověl a spolu se svou sestrou poslal do Afriky i 1 000 nejlepších gótských válečníků a s nimi dalších 5 000 mužů jako doprovod. Jako věno dostala Amalafrida od svého bratra jeden z mysů Sicílie, a to západní mys okolo města Lilybaion²²⁶. Sám Prokopios Amalafridin doprovod popisuje jako „Γότθων δοκίμων χιλίους“ a „ὄμιλος πέντε μόλιςτα

---

²²² MERRILLS, Andrew, MILES, Richard, *The Vandals*, s. 132.

²²³ CASSIODORUS, *Chronica*, 491. „Tunc etiam Vandali pace suppliciter postulata a Siciliae solita depredatione cessarunt.“

²²⁴ DRACONTIUS, *Satisfactio*, 209–214.

„rex, qui dat veniam subiecto et temperat iras,
plus quam turba facit, qui sua corda domat.
Te deus aspiciens effundere nolle cruorem,
ut sine peccato, non sine laude daret,
contulit absenti terrae pelagique triumphos:
Ansila testatur, Maurus ubique iacet.“

²²⁵ MERRILLS, Andrew, MILES, Richard, *The Vandals*, s. 132. a *PLRE II*, „Ansila 2“, s. 93.

²²⁶ PROKOPIOS, *Bella*, III, 8.

χιλιάδας ἀνδρῶν μαχίμων“ tedy „1 000 urozených Gótů a družinu nanejvýš 5 000 válečníků“ a darování věna je popsáno jako „ἐδωρήσατο δὲ τὴν ἀδελφὴν Θεωδέρηχος καὶ τῶν Σικελίας ἀκρωτηρίων τριῶν ὄντων ἐνί, ὃ δὴ καλοῦσι Λιλύβαιον, ...“ (daroval Theodorich své sestře i jeden ze tří výběžků Sicílie, a to ten, který nazývají Lilybaion, ...). To, že Lilybaion daroval své sestře, je chápáno jako Amalafridino věno²²⁷, což by v germánské společnosti mělo představovat svatební úkon *faderfio*, tedy dar od nevěstiny rodiny, pokud si chceme sňatek Thrasamunda a Amalafridy uvést v kontextu germánského práva. V tomto ohledu by však Thrasamund měl správně požádat Theodahada, Amalafridina syna, o ruku jeho matky, neboť správně by v germánském světě měl *mund* nad ženou po smrti jejího manžela převzít jejich syn, ale Theodorich z pozice krále vystupuje i jako hlava rodiny Amalů. Ohledně vyslání šestitisícového gótského vojska do Afriky panují nejasnosti ohledně důvodu, proč Theodorich tyto muže k Vandalům poslal. Peter Heather tvrdí, že šlo o projev gótské hegemonie nad královstvím Vandalů a spojení mezi Theodorichem a Thrasamundem bylo nerovné a stavělo Thrasamunda do podřízeného postavení vůči Theodorichovi²²⁸, zatímco Merrills a Miles přicházejí s názorem, že nešlo o žádnou ostrogótskou hegemonii a vztah mezi Theodorichem a Thrasamundem bylo spojení mezi dvěma rovnými. A přítomnost 6 000 Gótů v Africe vysvětlují ne jako okupační sílu nebo donucovací prostředek uvnitř vandalského království, ale jako pomocné oddíly, které Theodorich poslal svému švagrovi na pomoc v boji s maurskými kmeny, které v té době značně ohrožovaly vandalské postavení v Africe²²⁹. Jako argumenty pro rovnocenné spojení a nezávislé postavení Vandalů vůči Theodorichovi Merrills a Miles používají tvrzení, že když se v roce 508 objevila východořímská flotila u břehu Itálie, Ostrogótům nepřišla žádná pomoc od silné vandalské flotily a v roce 510 Thrasamund poskytl útočiště vizigótskému králi Gesalichovi, jenž byl ze svého trůnu vyhnán Theodorichem²³⁰. Aby situace byla ještě více nejasná, Thrasamund sice poskytl azyl Gesalichovi na svém území, ale na Theodorichovu žádost ho musel Thrasamund ze svého území vypovědět²³¹, což vedlo k tomu, že byl Gesalich v jižní Galii zajat Góty a popraven. Toto zároveň slouží Peteru Heatherovi jako důkaz toho, že vandalská politika byla podřízena vůli

²²⁷ WOLFRAM, Herwig, *Geschichte der Goten*, s. 232.

²²⁸ HEATHER, Peter, *Gótové*, s. 236–237.

²²⁹ MERRILLS, Andrew, MILES, Richard, *The Vandals*, s. 133.

Obě dvě publikace vyšly v rámci edice *The Peoples of Europe*. Heatherova práce *The Goths* v roce 1996 a kniha *The Vandals* v roce 2010. Ačkoliv Merrills a Miles neuvádějí tuto Heatherovu práci v seznamu dostupné literatury, dle použitého jazyka je však vidět, že tuto práci znali a snažili se s ní polemizovat. Vzhledem k následnému vývoji událostí a pak k naprostému obrácení vztahů mezi Góty a Vandaly po Thrasamundově smrti se dá přiklonit k Merrillsovým a Milesovým názorům na povahu gótsko-vandalských vztahů.

²³⁰ Tamtéž.

²³¹ CASSIODORUS, *Variae*, V, 43–44.

krále Theodoricha²³². Do komplikovaných vztahů mezi Vandaly a Ostrogóty se musí zapojit i vztah k východořímské říši, neboť vztahy mezi Konstantinopolí a Theodorichem byly vždy napjaté a často se měnily od spojenectví až do válečného stavu, zatímco Vandalové již od konce vlády Geisericha usilovali o zlepšení svých vztahů s Byzancí, což by vysvětlovalo neutralitu Vandalů při konfliktu mezi Theodorichem a Anastasiem v roce 508. Toto dosvědčuje právě Prokopios, který své vyprávění o sňatku Thrasamunda a Amalafridy zakončuje tím, že tento sňatek učinil Thrasamunda nejsilnějším a nejmocnějším ze všech vandalských králů a rovněž se mu podařilo navázat spojenectví s císařem Anastasiem²³³.

5.4 Události vedoucí k bitvě u Vouillé

Současně se sňatkem Thrasamunda a Amalafridy probíhala v roce 500 válka mezi Franky a Burgundy, tedy konkrétně mezi dvěma burgundskými králi, již zmíněnými bratry Gundobadem a Godegislem. Boj popisuje Řehoř z Tours tak, že Godegisel požádal frankého krále Chlodvíka o pomoc v boji proti svému bratru Gundobadovi, společné Godegiselovo a Chlodvíkovo vojsko porazilo Gundobada u pevnosti Divio (dnešní Dijon). Ten se následně stáhnul do města Avignon, podařilo se mu vyjednat placení tributu frankému králi Chlodvíkovi, který se pak z území Burgundů stáhl. Godegisel nyní bez franké pomoci byl svým bratrem přepaden ve městě Vienne a zabit²³⁴, čímž Gundobad sjednotil pod svou vládou království Burgundů. Zkrácená verze tohoto příběhu datovaného právě do roku 500, bez přítomnosti krále Chlodvíka a zmiňující se pouze o Francích spolčených s Godegislem, je v kronice biskupa Maria z Avenches²³⁵. Takovýto výklad nám podává Řehoř z Tours, ale skutečnost mohla být i jiná²³⁶. Každopádně žádný z pramenů neuvádí žádnou diplomatickou ani jinou aktivitu krále Theodoricha. A vzhledem k tomu, že byl díky sňatkům svázán jak s Chlodvíkem, tak i Gundobadem, nemohl zůstat neaktivním, ovšem jakékoliv naše spekulace by byly fabulacemi. Současně také probíhaly boje mezi Vizigóty a Chlodvíkovými Franky v oblasti na jih od Loiry v provincii *Aquitania II*, které došly tak daleko, že se v roce 498 Frankové zmocnili Burdigaly (dnešní Bordeaux). Pravděpodobně šlo o jen nájezdy na vizigótské území zakončené mírem²³⁷, který osobně uzavřeli Chlodvík a Alarich II.

²³² HEATHER, Peter, *Gótové*, s. 237.

²³³ PROKOPIOS, *Bella*, III, 8 : „...καὶ ἀπ αὐτοῦ ἔδοξεν ὁ Τρασαμοῦνδος πάντων δὴ τῶν ἐν Βανδίλοις ἡγησαμένων κρείσσων τε εἶναι καὶ δυνατώτατος . ἐγένετο δὲ φίλος καὶ Αναστασίῳ βασιλεῖ ἐς τὰ μάλιστα.“

²³⁴ GREGORIUS TURONENSIS, *Libri historiarum* X, 2, 32–33.

²³⁵ MARIUS AVENTICENSIS, *Chronica*, 500.

²³⁶ Více o burgundsko-franké válce z roku 500 DRŠKA, Václav, *Dějiny Burgundska*, s. 30–36.

²³⁷ Těmito boji se blíže zabývá MATHISEN, Ralph, *The First Franco-Visigothic War and the Prelude to Battle of Vouillé*, in: *The Battle of Vouillé, 507 CE. Where France Began*, (ed.) R. MATHISEN, D. SHANZER, s. 3–9. Pramenem

na ostrůvku Ambiacum (dnešní Amboise) na Loire někdy po roce 500, což Herwig Wolfram datuje konkrétněji do roku 502²³⁸. Pronikání Franků směrem na jih mohlo být způsobeno odklonem vizigótských zájmů jinam, protože v té době probíhal vizigótský zábor Hispánie.

Herwig Wolfram tvrdí, že francko-ostrogótské vztahy se začaly zhoršovat v roce 506²³⁹ při příležitosti Chlodvíkova boje proti Alemanům. Tažení proti Alemanům z roku 506 není zachyceno u Řehoře z Tours, ale na rozdíl od bitvy u Tolbiacu z roku 496²⁴⁰ nyní šlo o franckou expanzi na alemanské území. To dokazuje dopis poslaný Cassiodorem Senátorem, *questorem* krále Theodoricha, jenž gratuluje Chlodvíkovi k jeho vítězství nad Alemany. Zároveň ho však varuje, aby nepostupoval dále²⁴¹, neboť části poražených Alemanů uprchli na Theodorichovo území. Tyto muže Theodorich plánoval použít na obranu Alp, pravděpodobně proti Frankům²⁴², kteří se nově dostali do sousedství s Theodorichovou říší. Rozsah franckého průniku na alemanské území se dá archeologicky dokázat i tím, že v této době bylo opuštěno alemanské sídliště na Runderbergu²⁴³ u Bad Urachu, což bylo patrně jedno z hlavních alemanských hradišť. Frankové se tím přiblížili k ostrogótské provincii *Raetia*. I když se Theodorich patrně obával francké expanze, které se blížila už k italským hranicím, nedošlo zatím v této době k žádnému nesmiřitelnému nepřátelství. Protože ještě na začátku příštího roku, když se již blížilo k propuknutí války mezi Vizigóty a Franky, Theodorich se stále pokoušel řešit situaci diplomaticky. Poslal dopisy vybízející k míru králům Alarichovi, Gundobadovi a Chlodvíkovi²⁴⁴. Obsah dopisů s největší pravděpodobností neodpovídá realitě, protože je ovlivněn zdvořilostními tendencemi. Přesto však dopisy naznačují, že původcem konfliktu byly francké provokace vůči vizigótskému království. Zároveň s dopisů lze vyčíst, že Theodorich považoval všechny zmíněné krále za své příbuzné, kteří by měli jednat pod společným zájmem, a jakýkoliv konflikt by znamenal narušení dosavadního stavu. Theodorichovy dopisy přinášeli zmíněným králům dva vyslanci v dopisech označovaní pouze

---

pro tyto boje je *Continuatio Hauniensis Prosperi* a Řehoř z Tours. I když se Frankům podařilo proniknout až k Bordeaux, po uzavření míru tyto oblasti vyklidili a hranice byla stanovena na Loire.

²³⁸ WOLFRAM, Herwig, *Geschichte der Goten*, s. 150.

²³⁹ WOLFRAM, Herwig, *Das Reich und die Germanen*, s. 310.

²⁴⁰ GREGORIUS TURONENSIS, *Libri historiarum* X, 2, 30. V této bitvě, kde Chlodvík porazil alemanské vojsko a Řehoř z Toursu ji spojuje s Chlodvíkovou konverzí ke křesťanství, patrně nešlo o expanzi, protože lokace bitvy je umístěna k dnešnímu Zülpichu, což se v té době nacházelo na území Ripuárských Franků, spojenců Chlodvíka. Z toho se dá soudit, že Frankové zde akorát zastavili alemanský vpád.

²⁴¹ CASSIODORUS, *Variae*, II, 61.

²⁴² JAMES, Edward, *Frankové*, s. 85–86. James zde zároveň tvrdí, že právě tyto části Alemanů, kteří uprchli na území ostrogótské *Raetie*, vytvořily základ pozdějšího kmene Bavorů. Ohledně vzniku kmene Bavorů však panují různé další teorie, spojující jejich původ buď se severnějšími Duryňky, nebo se svěbskými kmeny z území Čech.

²⁴³ DRINKWATER, John, *The Alamanni and Rome 213–496*, s. 346.

²⁴⁴ CASSIODORUS, *Variae*, III, 1–2 a 4.

jako *ille et ille*, z čehož není patrné, zda šlo o několik na sobě nezávislých diplomatických misí, či dva stejní vyslanci navštívili všechny germánské krále. Situace ohledně použití zájmen *ille* místo vlastních jmen vyslanců se dá vysvětlit i tím, že Cassiodorus své dopisy zveřejnil a patrně i výrazně upravil zhruba o 20 let později. Přesto z dopisů vyplývá, že tito vyslanci měli králům tlumočit Theodorichovo smýšlení, které není v dopisech obsaženo, tedy pravděpodobně plán společného postupu v případě vypuknutí války proti Frankům. Zároveň také Theodorich poslal dopis nejmenovaným králům kmenů Duryнкů, Herulů a Warnů²⁴⁵, ve kterém žádá dotyčné krále o vojenskou intervenci proti Frankům²⁴⁶ v případě, že by vypukla válka. To by naznačovalo, že Theodorichova moc měla svůj vliv i mezi Germány na Labi. Veškerá diplomatická aktivita však selhala. Došlo k válce mezi Vizigóty a Franky. Frankové krále Chlodvíka a Alarichovi Vizigóti se střetli v roce 507 v bitvě u Campus Vogladensis (Vouillé)²⁴⁷, přičemž Alarich v bitvě padl a Frankové se pak pustili do obsazování vizigótské Akvitánie²⁴⁸. Theodorich, který sice ve svých dopisech sliboval pomoc Alarichovi, do boje nemohl zasáhnout kvůli východořímské flotile u jihoitalských břehů. Když zasáhl do bojů následující roku v jižní Galii, ke svému zděšení zjistil, že Burgundi, s nimiž počítal jakožto spojenci proti Frankům, stojí na straně krále Chlodvíka. Navíc ani nevíme, jestli králové Herulů, Warnů a Duryнкů v roce 507/508 na Theodorichovu výzvy nějak zareagovali. Jak již bylo zmíněno výše, Theodorich vyslal v roce 508 do Galie armádu pod velením *comita* Ibby. Ten zde bojoval proti Frankům a Burgundům a podařilo se mu zajistit oblast dnešní Provence. Boje mezi Góty, Franky a Burgundy pak ještě nějakou dobu probíhaly.

Předtím než se budeme zabývat poslední součástí Theodorichovy sňatkové politiky, což je sňatek jeho neteře Amalabergy a Herminifreda, krále Duryнкů, podíváme se, kam Theodorichova sňatková politika nesměřovala. Z germánských království Theodorichova

²⁴⁵ Kmenům Duryнкů a Herulů bude věnováno místo níže. Warnové byli kmen, o kterém se zmiňovali Tacitus, Plinius starší a Claudius Ptolemaios. Dle těchto autorů jsou umístováni do severního Německa do oblasti dnešního Meklenburska. Nijak se neúčastnili na nám známých událostech starověkého světa a o jejich politických dějinách nevíme vůbec nic. V 6. století o kmeni Warnů v podobě Οὔαρνοι hovoří Prokopios. Ten je umísťuje mezi kmeny Slovanů a Dánů (PROKOPIOS, *Bella*, VI, 15.) a v jiné pasáži je umísťuje na sever ke břehům Okeánu, přičemž od kmene Franků je odděluje řeka Rýn (PROKOPIOS, *Bella*, VIII, 20.) a zároveň tvrdí, že Warnové byli v jeho době ve válce proti kmenům z ostrova Brittia a to proti kmenům Ἀγγίλοι (Angilové), Φρίσσονες (Frissonové) a Βρίττωνες (Brittonové). Pokud vezmeme informace od Prokopia, mohli bychom se odvážit ztotožnit Cassiodorovy a Prokopiovy Warny s kmenem Sasů, přičemž název Warnové, tedy název kmene, na který Římané narazili v 1. a 2. století n. l., by byl oslavný, intelektuální či antikizující název podobně jako, když biskup Remigius oslovoval franckého krále Chlodvíka Sikambrem (GREGORIUS TURONENSIS, *Libri historiarum* X, 2, 31.).

²⁴⁶ CASSIODORUS, *Variae*, III, 3.

²⁴⁷ GREGORIUS TURONENSIS, *Libri historiarum* X, 2, 37. a *Chronica Caesaraugustana*, 507.

²⁴⁸ Více o bitvě o Vouillé a celém průběhu tohoto tažení viz. BACHRACH, Bernard, *Vouillé and the Decisive Battle Phenomenon in Late Antique Gaul*, in: *The Battle of Vouillé, 507 CE. Where France Began*, (ed.) R. MATHISEN, D. SHANZER, s. 11–41.

říše na východě sousedila s Gepidy. S nimi Theodorich po většinu své vlády udržoval spíše nepřátelské vztahy a minimálně dvakrát s nimi vedl válku. S Vandaly na jihu se mu podařilo vyřešit počáteční nepřátelství a připojil je mezi své spojence. Do království svých západních sousedů Vizigótů a Burgundů provdal své dvě starší dcery. Nadto ještě Vizigóti zaujíмали vždy mezi jeho spojenci přední místo. Za severozápadní hranicí jeho říše žily kmene Alemanů, které i přes některé teorie²⁴⁹ v té době patrně nebyly unifikované a pod jednotnou vládou. Tudíž jen část z nich bylo možné zařadit mezi spojence, ale zapojit je do sňatkové politiky možné nebylo, protože zde chyběla osoba jednoho vládce, na kterého by se Theodorich obrátil. Navíc se tato oblast po roce 506 dostala do sféry vlivu franckého krále Chlodvíka, který již byl skrze svou sestru spřízněn s Theodorichem. To znamená, že nám zbývá se zabývat pouze severní hranice Theodorichovy říše. Tam se rozkládalo království germánského kmene Herulů²⁵⁰. Jádrem jejich království bylo území dnešního Weinviertelu, Moravy a západního Slovenska²⁵¹, ale patrně jejich moc zasahovala i do okolních oblastí. Zprávy v pramenech o nich jsou útržkovité a nekompletní. V době před bitvou u Vouillé byl jejich králem Rodulf, o kterém hovoří převážně Prokopios²⁵². Ten si podmanil okolní germánské kmeny včetně Langobardů a donutil je odvádět poplatek²⁵³. O jistém králi Roduulfovi se zmiňuje i Jordanes²⁵⁴, u něj

²⁴⁹ DRINKWATER, John, *The Alamanni and Rome 213–496*, s. 335–337.

²⁵⁰ Herulové byli východogermánský kmen, který se poprvé Římanům ukázal v 2. polovině 3. století, kdy současně členové tohoto kmene napadali římská území za Rýnem a na Balkáně. V roce 267 dokonce Herulové vyplnili Athény. Pak z pramenů mizí, ale stali se součástí Attilovy hunské říše a dle Jordana se zúčastnili bitvy na řece Nedao. Pak se patrně Herulové rozprostřeli po střední Evropě. Jedna část z nich vytvořila vlastní království na středním toku Dunaje a druhá část patrně tvořila hlavní část armády germánského krále Odovakera. Po roce 512 se Herulové usadili na území východořímské říše a již netvořili samostatnou politickou entitu, ale bojovali jako žoldáci v armádě císaře Justiniana. GOFFART, Walter, *Barbarian Tides*, s. 205–210.

²⁵¹ STEINACHER, Roland, *The Herules: Fragments of a History*, in: *Neglected Barbarians*, (ed.) F. CURTA, s. 340. Obecně se uznává, že sídla Herulů ležela v oblasti Moravy a západní Slovenska, tedy na barbarské straně Dunaje. Ale objevila se i teorie, že Herulové drželi pod svou kontrolou i bývalé římské provincie *Pannonia I* a *Pannonia Valeria*, tedy území, které v roce 474 opustili Ostrogótové. Tato myšlenka je zobrazena na mapě germánských kmenů od H. Wiemera (WIEMER, Hans-Ulrich, *Theoderich der Grosse: König der Goten – Herrscher der Römer*, s. 347.) a zároveň to tvrdil i český historik Dušan Třeštík, který jim kromě provincií *Pannonia I* a *Pannonia Valeria* přiřkl i provincii *Noricum Ripense* (TŘEŠTÍK, Dušan, *Příchod prvních Slovanů do českých zemí 510–535*, ČČH 94, s. 261.), zároveň tvrdí, že Langobardi hned po porážce Herulů v roce 508 obsadili Pannonii, což však není obecně přijímaná myšlenka.

²⁵² PROKOPIOS, *Bella*, VI, 14.

²⁵³ tamtéž, „Προϊόντος δὲ χρόνου δυνάμει τε καὶ πολυανθρωπία τῶν περιοίκων βαρβάρων ἀπάντων καθυπέρτεροι γεγεννημένοι, ἐπιόντες τε, ὡς τὸ εἶκος, ἐκάστους ἐνίκων καὶ βιαζόμενοι ἐληίζοντο. καὶ τελευτῶντες Λαγγοβάρδας τε Χριστιανούς ὄντας καὶ ἄλλα ἄττα ἔθνη ὑπήκοα σφίσιν ἐς ἀπαγωγὴν φόρου πεποίηνται, ...“ (Postupem času se stali silnějšími a početnějšími než všechny ostatní barbarské národy, které žily v okolí, a jak je to obvyklé, zaútočili na ně, porazili je a plněním získávali kořist. A nakonec učinili i Langobardy, kteří byli křesťané, stejně jako ostatní kmeny, sobě poslušné a odvádějící jim tribut, ...)

²⁵⁴ JORDANES, *Getica*, III. „*quamvis et Dani, ex ipsorum stirpe progressi, Herulos propriis sedibus expulerunt, qui inter omnes Scandiae nationes nomen sibi ob nimia proceritate affectant praecipuum. Sunt quamquam et horum positura Grannii, Augandzi, Eunixi, Taetel, Rugi, Arochi, Ranii, quibus non ante multos annos Roduulf rex fuit, qui contempto proprio regno ad Theodorici Gothorum regis gremio convolvit et, ut desiderabat, invenit.*“ Jedná se

se však jedná o krále jinak neznámého kmene Raniů, který byl ze svého království vyhnán a uprchl na dvůr krále Theodoricha, kde od něj získal podporu. Současně adresátem dvou Cassiodorových dopisů je i nejmenovaný herulský král. Jedná se o již zmíněný dopis adresovaný králům Durynků, Herulů a Warnů pro případ vypuknutí války mezi Vizigóty a Franky a dále o dopis adresovaný pouze herulskému králi. Z tohoto dopisu se dovídáme, že král Herulů byl Theodorichem adoptován za syna skrze germánský obřad *adoptio per arma* a bylo vytvořeno daleko pevnější spojení²⁵⁵ s konkrétnějšími rysy než v předchozím dopisu. Zároveň jsou zde uvedeny i náznaky plánování společné válečné akce, neboť dopis končí tím, že Theodorichovi vyslanci mají herulskému králi předat další informace, které nejsou v dopisu. Za předpokladu, že Prokopiův herulský král Rodulf, Jordanův Roduulf a anonymní adresát Cassiodorových dopisů jsou jedna a ta samá osoba, rýsuje se nám velmi blízký Theodorichův spojenec. Za předpokladu, že je první dopis datován do roku 506, tedy před bitvou u Vouillé, druhý dopis může být datován do let 507–508²⁵⁶, tedy do stejné doby, kdy nastala porážka Vizigótů u Vouillé či útok římského loďstva na Itálii. Proč však Herulové, pokud tedy byli tak spojenci Theodoricha, nic neudělali. Stalo se to, že roku 508²⁵⁷ byli Herulové poraženi v boji, král Rodulf padl a jeho království bylo zničeno. Herulové totiž napadli své sousedy Langobardy, ale byli poraženi a jejich moc zničena a zbytky jejich kmene uprchly na území východořímské říše žádat císaře Anastasia o azyl²⁵⁸. Prokopius uvádí, že Langobardé platili Herulům tribut a tudíž Rodulf neměl žádný důvod proti nim táhnout, ale učinil tak na naléhání svých mužů²⁵⁹. Rozdílné pozadí boje mezi Langobardy a Heruly uvádí

---

o výčet germánských kmenů kmenů na ostrově Scandza (Skandinávský poloostrov) a občas se debatuje, jestli v textu má král Roduulf vládnout kmenům v téže větě, nebo Herulům zmíněným v předchozí větě.

²⁵⁵ CASSIODORUS, *Variae*, IV, 2. „*Sume itaque arma mihi tibi que profutura. ille a te devotionem petit, qui te magis defensare disponit: proba tuum animum et opus non habebis obsequium. adoptat te talis, de cuius gente tu potius formideris. nota sunt enim Erulis Gothorum deo iuvante solacia. nos arma tibi dedimus: gentes autem sibi olim virtutum pignora praestiterunt.*“

²⁵⁶ WIEMER, Hans-Ulrich, *Theoderich der Grosse: König der Goten – Herrscher der Römer*, s. 355.

²⁵⁷ GOFFART, Walter, *Barbarian Tides*, s. 208.

²⁵⁸ MARCELLINUS COMES, *Chronicon*, 512.

²⁵⁹ PROKOPIOS, *Bella*, VI, 14. „*καὶ αὐτοὶ ἐς ἄγαν ἀχθόμενοι Ροδοῦλφον ἀνέδην σφῶν τὸν ἡγεμόνα ἐκάκιζον, φοιτῶντές τε αἰεὶ παρ’ αὐτὸν μαλθακὸν τε καὶ γυναικῶδη ἐκάλουν, ἄλλοις τέ τισιν αὐτὸν ἐρεσχελοῦντες ὀνόμασι κόσμῳ οὐδενὶ ἐλοιδοροῦντο. Ροδοῦλφος τε τὴν ὕβριν ὡς ἥκιστα φέρων ἐπὶ Λαγγοβάρδας οὐδὲν ἀδικοῦντας ἐστράτευσεν, οὔτε τινὰ σφίσιν ἀμαρτάδα ἐπενεγκὼν οὔτε λύσιν τινὰ τῶν συγκειμένων σκηψάμενος, ἀλλὰ πόλεμον ἐπιφέρειν αἰτίαν οὐκ ἔχοντα.*“

(Avšak oni se stali velmi nepokojnými a začali bez zábran kritizovat svého vládce Rodulfa, chodili pořád za ním a nazývali ho zbabělým a zženštilým, posmívali se mu a dávali mu i jiná další jména, která rozhodně nebyla pochvalou. Rodulf, který nesnesl tu pohanu, vytáhl s vojskem proti Langobardům, kteří neudělali nic špatného, ani jim neučinili žádnou křivdu a ani neporušili žádnou dohodu, prostě začal válku bez žádného důvodu.)

Pavel Diákon²⁶⁰. Podle něj šel Rodulf pomstít smrt svého bratra zavražděného Rumetrudou, sestrou langobardského krále Tatona. Herwig Wolfram tvrdí, že docházelo ke sblížení Franků a Langobardů, dvou expanzivních kmenů, čemuž se Theodorich snažil zabránit právě spojenectvím s Heruly. Možná dokonce i Theodorich očekával herulskou vojenskou pomoc při výpravě do Galie²⁶¹. Ať tak či onak, v roce 508 Theodorich bojoval proti Frankům v jižní Gálii a Rodulf se zase střetl v téže době s Langobardy na území Čech. Možností ovšem je i to, že Rodulf opravdu plánoval táhnout do Galie proti Frankům, aby dostal spojenectví s Theodorichem. Avšak jeho muži odmítající táhnout až do Galie ho přinutili napadnout sousední Langobardy, ačkoliv tento akt nebyl Rodulfovým záměrem. Podobná událost se přihodila i franckému králi Theuderichovi v roce 534. Když jeho bratři táhli proti Burgundům, on sám plánoval výpravu do jižní Galie a dostal se do sporů se svým vojskem, které chtělo nastoupit do boje proti Burgundům²⁶². Theuderich sice své muže přemluvil k výpravě proti městu Arvernus (Clermont-Ferrand), ale dokazuje to, že cíl výpravy musel být konsensem mezi králem a jeho válečníky.

5.5 Amalaberga a Amalasuintha

Posledním případem Theodorichovy zahraniční sňatkové politiky je tedy sňatek jeho neteře Amalabergy a durynského krále Herminifreda²⁶³. Jordanes se k tomuto manželství nijak konkrétněji nevyjadřuje²⁶⁴, pouze uvádí, že Amalaberga byla dcerou Theodorichovy sestry Amalafridy. Nejasná je také datace tohoto sňatku. Je obvykle datován zhruba do roku 510²⁶⁵, tedy až po bitvě u Vouillé a ostrogótské intervenci v Gálii. Ke sňatku se blíže vyjadřuje *Anonymus Valesianus*, který sice označuje Amalabergu za Theodorichovu sestru *germana*, ale uvádí, že ke sňatku došlo šest měsíců po popravě *comity* Odoina²⁶⁶. Ta se datuje do roku 500

---

²⁶⁰ PAULUS DIACONUS, *Historia Langobardorum*, I, 20. Jeho text v tomto případě je jen rozšířením staršího díla *Origo gentis Langobardorum*, proto část o vraždě Rodulfova bratra bude jen pozdějším literárním doplňkem.

²⁶¹ WOLFRAM, Herwig, *Das Reich und die Germanen*, s. 311.

²⁶² GREGORIUS TURONENSIS, *Libri historiarum X*, 3, 11.

²⁶³ Durynkové byli germánský kmen sídlící ve středním Německu mezi řekami Labem a Vezrou. V předchozí době byli patrně pod nadvládou hunského krále Attily, ale v době kolem roku 510 jim vládli 3 králové – bratři Herminifrid, Baderich a Berthachar. Na jihu jejich vliv zasahoval možná až na území Čech (JIŘÍK, Jan, *Bohemian Barbarians*, in: *Neglected Barbarians*, (ed.) F. CURTA, s. 301.). Durynkové se několikrát dostali do konfliktu se svými západními sousedy Franky, ale zároveň matka krále Chlodvíka Basina měla být údajně durynského původu (GREGORIUS TURONENSIS, *Libri historiarum X*, 2, 12.).

²⁶⁴ JORDANES, *Getica*, LVIII.

²⁶⁵ WOLFRAM, Herwig, *Geschichte der Goten*, s. 241. a WIEMER, Hans-Ulrich, *Theoderich der Grosse: König der Goten – Herrscher der Römer*, s. 273.

²⁶⁶ *Anonymus Valesianus*, 69–70. „Odoiu comes eius insidiabatur ei. Dum haec cognovisset, in palatio quod appellatur Sessorium caput eius amputari praecepit. Verba enim promissionis eius, quae populo fuerat allocutus, rogante populo in tabula aenea iussit scribi et in publico poni. Deinde sexto mense revertens Ravennam, aliam

nebo 504. Rok 500 uvádí kronika biskupa Maria z Avenches²⁶⁷ a naznačuje to i *Anonymus Valesianus*, který klade Odoinovu popravu po slavnostech Theodorichových *tricennalií* (oslava 30 let vlády²⁶⁸) v Římě. Pro rok 504 zase hovoří anonymní pokračovatel kroniky Prospera Tira²⁶⁹. Kupodivu jak *Anonymus Valesianus* tak i pokračovatel Prospera Tira se shodují v tom, že byl Odoin popraven v Římě. Vzhledem k tomu, že neznáme datum Amalabergina narození, nemůže ani soudit, kdy mohla dosáhnout věku potřebného pro uzavření sňatku. Nejmenovanému durynskému králi je určen Cassiodorův dopis z let 506/507²⁷⁰ vyzývající k nepřátelství vůči Chlodvíkovi, pokud zaútočí na Vizigóty. V tomto dopisu však nejsou žádné konkrétní údaje o durynském králi, či že již došlo k jeho propojení s rodem Amalů. Dále existuje pozdější Cassiodorův dopis adresovaný již králi Herminifredovi²⁷¹. Ten je datován do let 507 až 511²⁷². Tento dopis blahopřeje králi Herminifredovi k uzavření manželství a zároveň Amalabergu chválí jako vzdělanou a důstojnou ženu, která se stane ozdobou durynského krále. A také uvádí, že Amalaberga se má svému manželovi stát důvěrníci a rádkyní: „*Mittimus ad vos... , solacia fidelis consilii,...*“. To naznačuje, že nová manželka přinesla durynskému králi nové politické vlivy. Tvzení, že Amalaberga na Herminifredově dvoře byla vlivným politickým činitelem, dosvědčuje i Řehoř z Tours. Dle něj Amalaberga přiměla svého muže, aby napadl svého bratra a spolukrále Badericha²⁷³, načež si Herminifred sjednal pomoc od franckého krále Theudericha. Politické pozadí za sňatkem je vcelku jasné. Theodorich přišel o své spojence proti Frankům. Alarich a Rodulf padli v boji a Gundobad přešel na stranu nepřítele. Proto potřeboval Theodorich nové spojence do své protifrancké koalice, kvůli čemuž se obrátil na Durynky. Wolfram je považuje v době Chlodvíkovi smrti dokonce za nejmocnější ostrogótské spojence²⁷⁴, protože vizigótská moc byla rozložena a značně oslabena (navíc zde probíhal boj o moc mezi Alarichovým nemanželským synem Gesalichem a samotným Theodorichem), Herulové byli rozdrzeni a uprchli na území východořímské říše a Alemani, kteří byli poddáni Theodorichovi, nepředstavovali reálnou sílu.

---

germanam suam Amalabirgam tradens in matrimonio Herminifredo regi Turingorum et sic sibi per circuitum placavit omnes gentes.“

²⁶⁷ MARIUS AVENTICENSIS, *Chronica*, 500.

²⁶⁸ Oslava Theodorichových *tricennalií* se datuje právě do roku 500 viz. CASSIODORUS, *Chronica*, 500.

²⁶⁹ *Continuatio Hauniensis Prosperi*, 504. „*His consulibus Theudoricus rex Romam ingressus occidit Odum comitem IIII non. Mai.*“

²⁷⁰ CASSIODORUS, *Variae*, III, 3.

²⁷¹ Tamtéž, IV, 1.

²⁷² *PLRE II*, „Herminifridus“, s. 549.

²⁷³ GREGORIUS TURONENSIS, *Libri historiarum X*, 3, 4. „*Hermenefrede vero uxor iniqua atque crudelis Amalaberga nomen inter hos fratres bellum civile dissimenat.*“

²⁷⁴ WOLFRAM, Herwig, *Geschichte der Goten*, s. 241.

Toho, že cílem sňatku Herminifreda a Amalabergy bylo spojení proti Frankům, si všímá i Prokopios²⁷⁵. Ačkoliv jeho další tvrzení o situaci v západní Evropě na začátku 6. století jsou značně chybná. Prokopios totiž tvrdí, že nejprve došlo ke sňatkům vizigótského krále Alaricha a durynského krále Herminifreda s Thiudigothou a Amalabergou, což způsobilo, že Vizigóti a Durynkové byli chráněni před franckými útoky. Načež Frankové zaútočili na Burgundy²⁷⁶, kteří nebyli pod ostrogótskou ochranou, tedy nebyli dle Prokopia zahrnuti do Theodorichovy sítě sňatkových aliancí. Není od věci uvést, že v druhém Cassiodorově dopisu durynskému králi stojí, že Herminifred, poté co obdržel Amalabergu za svou manželku, poslal k Theodorichovi vyslance s darem²⁷⁷. Darem, který Theodorich obdržel za svou neteř, bylo stádo grošovaných koní, které si Theodorich v dopisu velmi chválí. V ohledu ke germánským zákoníkům se jedná o platbu *meta* či *wittimon*, tedy o platbu, kterou ženich dává rodině nevěsty. Je tedy zajímavé, že Amalabergina matka dostala od Theodoricha jako *faderfio* přístav Lilybaion na Sicílii a za její dceru bylo zapláceno jako zasnubní cena stádo koní. Ovšem musí být uvedeno, že koně chované kmenem Durynků byli v té době velmi ceněni²⁷⁸.

Sňatkem Amalabergy s Herminifredem bylo dokončeno to, co bychom mohli nazvat systémem spojení mezi Theodorichem a ostatními germánskými králi skrze sňatky. Zbývala už jenom Theodoricha dcera z manželství s Audofledou Amalasuintha. Tu Theodorich, protože neměl syna, chtěl použít k vytvoření nové dynastie. V roce 515 se Amalasuintha oženila za významného Góta z Hispánie Eutharicha²⁷⁹. Eutharich byl patrně pro manželství s Amalasuinthou pečlivě vybrán. Jordanes dokonce tvrdí, že pocházel z vedlejší linie rodu Amalů. Dle Jordana byl synem Vetericha, vnukem Berimunda a pravnukem Thorismunda²⁸⁰. To by z Eutharicha dělalo potomka významného greutungského krále Ermanericha²⁸¹ z konce 4. století, kterého sám Jordanes ve svém díle řadí do rodu Amalů. Peter

²⁷⁵ PROKOPIOS, *Bella*, V, 12. „... Θόριγγοί τε καὶ Οὐσίγοτθοι τὴν Γερμανῶν δύναμιν ἤδη αὐξομένην δειμαίνοντες... Γότῳ δὴ καὶ Θεουδερίχῳ τὴν συμμαχίαν προσποιήσασθαι ἐν σπουδῇ εἶχον. οὓς δὴ ἐταιρίσασθαι Θεουδέριχος ἐθέλων ἐς κῆδος αὐτοῖς ἐπιμίγνυσθαι οὐκ ἀπηξίου.“

(...Thoringové a Vizigóti se báli tehdy rostoucí síly Germánů... toužili vytvořit spojení s Góty a s Theodorichem. Theodorich, který toužil je připojit k sobě, neodmítl, aby se s nimi spojil skrze manželství.).

²⁷⁶ Pravděpodobně je myšlen Chlodvíkův zásah do války mezi burgundskými králi Godegiselem a Gundobadem v roce 500.

²⁷⁷ CASSIODORUS, *Variae*, IV, 1. „*Quapropter salutantes gratia competenti indicamus nos venientibus legatis vestris inpretiabilis quidem rei, sed more gentium suscepisse pretia destinata, equos argenteo colore vestitos, quales decuit esse nuptiales.*“

²⁷⁸ GOFFART, Walter, *Barbarian Tides*, s. 216.

²⁷⁹ CASSIODORUS, *Chronica*, 515. „*His cons. dn. rex Theodericus filiam suam domnam Amalasuintam gloriosi viri dn. Eutharici matrimonio deo auspice copulavit.*“

²⁸⁰ JORDANES, *Getica*, XIV a LVIII.

²⁸¹ Ermanerich byl králem gótského kmene Greutungů na území Skythie (dnešní Ukrajina). Podmanil si údajně okolní kmeny, ale byl v roce 376 poražen Huny, kvůli čemuž pak spáchal sebevraždu (AMMIANUS MARCELLINUS,

Heather tento rodokmen pokládá za fiktivní a za dílo Theodorichovy propagandy²⁸². Theodorich chtěl dle něj Eutharichovým rodokmenem zdůraznit jeho právo vládnout Ostrogótům. Eutharich by tak byl Theodorichovým nástupcem nejen jako jeho zeť, ale i jako právoplatný člen dynastie. Heather stejně tak zpochybňuje přičlenění greutungského krále Ermanericha do rodu Amalů. Theodorich se celkově, jak již bylo zmíněno výše, snažil, aby bylo uznáno Eutharichovo nástupnictví. Svědčí o tom Eutharichův konzulát v roce 519, kdy mu kolegou v konzulátu byl samotný císař Justinus. O tom, že byl Eutharich uznán východořímskou říší jako následník trůnu v ostrogótském království, svědčí i to, že byl stejně jako Theodorich od císaře Zenóna přijat císařem Justinem jako syn ve zbrani skrze germánský zvyk *adoptio per arma*²⁸³. Zároveň Eutharich byl pro Theodoricha významný díky svému postavení v království Vizigótů. Právě díky tomu s ním Theodorich mohl počítat jako s případným králem obou gótských království²⁸⁴. V manželství Eutharicha a Amalasuinthy se v roce 516 narodil jejich syn Athalarich a o něco později dcera Matasuintha. Tím bylo teoreticky zajištěno pokračování dynastie. Theodorichovy plány narazily na Eutharichovu smrt v letech 522 nebo 523²⁸⁵. Zároveň smrtí Eutharicha končí tato kapitola sňatkové politiky a Theodorich se poté snažil zajistit nástupnictví pro svého vnuka Athalaricha.

Při rozebírání Theodorichovy sňatkové politiky bychom se měli rovněž pokusit vyhledat, odkud vychází iniciativa. Částečně toto téma zde bylo již rozebráno. S naprostou jistotou můžeme navrhovatele sňatku dohledat pouze v případě Amalafridy a její dcery Amalabergy. V případě sňatku Amalafridy a vandalského krále Thrasamunda o Amalafridinu ruku požádal sám Thrasamund skrze vyslance jejího bratra Theodoricha²⁸⁶. Došlo k tomu v roce 500, když již byl Theodorich pevně uchycen v Itálii. Hovoří o tom Prokopios a rovněž zmiňuje, že Thrasamund tak učinil jako vdovec. Opačná situace je u Amalabergy. V případě jejího sňatku stojí na začátku Cassiodorova dopisu²⁸⁷ adresovanému jejímu manželovi, že Theodorich jej toužil přidat mezi své příbuzné. Není to tak průkazné tvrzení, jako v případě Amalafridy, ale informuje nás, že iniciativa sňatku přišla od Theodoricha. Ten očividně tento sňatek navrhl durynskému králi Herminifredovi, aby tak získal spojence proti Frankům.

Res gestae, XXXI, 3, 2.). O Ermanerikovi hovoří i Jordanes, jenž z něj dělá člena rodu Amalů a dokonce jej přirovnává k Alexandru Velikému. Podle Jordana si Ermanerich před svou smrtí podrobil Heruly a Venethy a celou řadu dalších jinak neznámých kmenů (JORDANES, *Getica*, XXIII.)

²⁸² HEATHER, Peter, *Gótové*, s. 63.

²⁸³ CASSIODORUS, *Variae*, VIII, 1, 3.

²⁸⁴ HEATHER, Peter, *Gótové*, s. 239. a WIEMER, Hans-Ulrich, *Theoderich der Grosse: König der Goten – Herrscher der Römer*, s. 540.

²⁸⁵ HEATHER, Peter, *Gótové*, s. 257.

²⁸⁶ PROKOPIOS, *Bella*, III, 8.

²⁸⁷ CASSIODORUS, *Variae*, IV, 1. „*Desiderantes vos nostris aggregare parentibus...*“

Nejasná situace je u Theodorichovy vlastní manželky Audofledy. V Jordanově *Getice* stojí, že o její ruku požádal Theodorich jejího bratra (u Jordana otce) Chlodvíka²⁸⁸. Následná Jordanova tvrzení však důvěryhodnost této informace zpochybňují. Jordanes zde totiž hovoří o neexistujících Chlodvíkových synech Celdebertovi, Heldebertovi a Thiudibertovi. Sňatek Theodoricha a Audofledy se odehrál v roce 493, kdy byl Theodorich na západoevropské politické scéně stále ještě novým hráčem. Proto se jeví pravděpodobnější, že by opravdu žádost vedoucí k tomuto sňatku přišla ze strany Theodoricha. U sňatků Theodorichových nemanželských dcer Thiudigotho a Ostrogotho však nemáme již žádné takovéto informace v pramenech doloženy. U burgundského sňatku Ostrogotho se Sigismundem si můžeme vytvořit souvislost tohoto sňatku s diplomatickou misí biskupa Epiphania k burgundskému králi Gundobadovi. Bohužel však už dále nemůžeme dojít k jakýmkoliv návrhům, zda tento sňatek navrhl Gundobad Epiphaniovi, nebo zda Epiphanius měl již od Theodoricha nějaké instrukce vedoucí k tomuto sňatku.

---

²⁸⁸ JORDANES, *Getica*, LVII.

6 Presentace moci krále Theodoricha

6.1 Theodorichova královská titulatura

Nyní po probrání Theodorichovy sňatkové politiky se náš zájem přesune k jejím důsledkům a ke vztahům Theodoricha k ostatním germánským vládcům té doby. Otázka prezentace Theodorichovy královské moci bude řešena v prostředí germánských králů a jejich vzájemných vztahů. V dopisech sestavovaných Cassiodorem Senátorem je Theodorich vždy označován jako *Theodoricus rex*. Avšak v Cassiodorově kronice, která vznikla za doby Theodorichovy vlády, je Theodorich naproti tomu nazýván vždy *domnus Theodoricus rex*. V římské praxi bylo běžné nazývat vlivné a urozené osoby přídomkem *Flavius*, což odkazovalo na římskou tradici a fiktivní spřízněnost s římskou císařskou dynastií Flaviovců²⁸⁹. I Theodorich disponoval takovýmto titulem. V jednom dochovaném dopisu, jehož autorem je Theodorichovým *questor*, který byl patrně předchůdcem Cassiodora v tomto úřadě, je nadepsán titulem *Flavius Theodoricus rex*²⁹⁰, což je obecně považováno za Theodorichův oficiální královský titul. V latinských narativních pramenech jsou však germánští králové nazýváni jako *rex gentium*, tedy králové kmene. To ovšem neznamená pouze, komu zmínění králové vládnou, ale i s kým vládnou. Uvádění jednoho konkrétního kmene u královského titulu znamená, kdo tvoří onen politický národ, kterému daný král vládne, který kmen je nositelem jeho legitimacy²⁹¹. To je podstatné, neboť víme, že germánští králové té doby nevládli jenom svému mateřskému kmeni, ale i usedlému římskému obyvatelstvu a jejich vojska byly značně polyetnická, složená z různých menších kmenů. V narativních pramenech je Theodorich označován jako *rex Gothorum*²⁹², avšak u *Anonyma Valesianus* je označován jako vládce dvou národů Gótů a Římanů²⁹³. Zajímavostí v tomto ohledu je i počátek Theodorichovy vlády. Nemůžeme sice hovořit o žádném obřadu královské korunovace, protože tento akt v pramenech chybí. Avšak v Jordanově *Getice* je Theodorich dvakrát prohlášen králem. Poprvé v roce 475 po smrti svého otce²⁹⁴ a po druhé v roce 493 po porážce Odovakera a obsazení celé Itálie²⁹⁵.

---

²⁸⁹ WOLFRAM, Herwig, *Intitulatio I*, s. 56–76.

²⁹⁰ *Epistulae Theodoricianae variae*, 9.

²⁹¹ WOLFRAM, Herwig, *Intitulatio I*, s. 77. Wolfram místo termínu politický národ používá termín *Staatsvolk*. Vychází zde z teorií o germánských kmelech od Reinharda Wenskuse. Zároveň pojmenování krále skrze kmen určuje tradici dané královské moci a její původ.

²⁹² Například: MARCELLINUS COMES, *Chronicon*, 487.

²⁹³ *Anonymus Valesianus*, 12. „*Sic gubernavit duas gentes in uno, Romanorum et Gothorum...*“

²⁹⁴ JORDANES, *Getica*, LVI. „*Nec diu post haec et rex Thiudimer in civitate Cerras fatale egritudine occupatus vocatis Gothis Theodoricum filium regni sui designat heredem et ipse mox rebus humanis excessit.*“

²⁹⁵ Tamtéž, LVII. „*Cui et primum concedens Theodoricus postmodum ab hac luce privavit tertioque, ut diximus, anno ingressus sui in Italia Zenonemque imp. consultu privatum abutum suaeque gentis vestitum seponens insigne regio amictu, quasi iam Gothorum Romanorumque regnator,...*“

Ovšem někteří soudobí historici předpokládají, že Theodorich byl prohlášen za krále Gótů již dříve, a to někdy kolem roku 471, tedy v době, když se vrátil z Konstantinopole a jeho strýc Valamir padl v boji. Tato teorie²⁹⁶ předpokládá, že Thiudimir prohlásil svého syna za třetího gótského krále jako vládce zbytku těch mužů, kteří předtím podléhali jeho bratru Valamirovi. Tuto teorii podporuje Jordanes, který nám sděluje, že po svém návratu z Konstantinopole dostal Theodorich od svého otce družinu 6 000 válečníků²⁹⁷. Tudíž Theodorich byl kolem roku 471 jmenován svým otcem jakožto král té části Ostrogótů, kterým předtím vládnul jeho strýc Valamir. V roce 475 po otcově smrti byl prohlášen králem všech Gótů na Balkáně podléhajících dynastii Amalů. A nakonec se sám znovu prohlásil králem v roce 493 po porážce Odovakera. Avšak u posledního případů není jasné, zda pro Theodoricha bylo klíčové přibrání římských obyvatel Itálie nebo Odovakerova germánského vojsko. Dnes víme, že to, co dnes nazýváme kmenem Ostrogótů, byla směsice gótských skupin, které podléhali dynastii Amalů, ke kterým Theodorich v roce 482 připojil druhou, přibližně stejně velkou, skupinu Gótů, které předtím vládl Theodorich Strabon. Zároveň Theodorichově vládě podléhala i nezanedbatelná skupina kmene Rugů. Po Odovakerově porážce podrobil Theodorich své vládě vojsko svého nepřítele, v němž největší část zastupovali členové kmene Herulů. Dále se pod jeho moc dostala i část kmene Alemanů. Z Cassiodorových dopisů rovněž víme, že pod Theodorichovým velením byl i oddíl Gepidů²⁹⁸, který nechal Theodorich umístit do Galie. Ovšem nevíme, jak se tito Gepidové pod Theodorichovu vládu dostali.

6.2 Theodorichova galská politika po roce 508

V předchozí kapitole byl Theodorichův galský problém zakončen rokem 508, tedy rok po smrti vizigótského krále Alaricha a v době ostrogótské výpravy *comity* Ibbase do Galie proti Frankům. Vizigótským králem se stal Alarichův nemanželský syn Gesalich, který se usadil v Narbo (dnešní Narbonne), dokud na město nezaútočili Burgundové vedení králem Gundobadem. Poté se Gesalich stáhl do hispánského města Barcinna (dnešní Barcelona)²⁹⁹, zatímco ostrogótské vojsko v té době obsazovalo jižní část provincií *Narbonensis II* a *Viennensis*. I Prokopios se zmiňuje o tom, že ostrogótské vojsko proniklo až k řece Rhône a před Franky zachránilo město Carcasio (dnešní Carcassonne). Odtud nechal Theodorich odvést vizigótský královský poklad do Ravenny³⁰⁰. Tím si pomalu zajišťoval vliv mezi

---

²⁹⁶ HEATHER, Peter, Gótové, s. 171.

²⁹⁷ JORDANES, *Getica*, LV.

²⁹⁸ CASSIODORUS, *Variae*, V, 11.

²⁹⁹ ISIDORUS, *Historia Gothorum, Wandalorum, Sueborum*, 37.

³⁰⁰ PROKOPIOS, *Bella*, V, 12.

Vizigóty. Zároveň probíhal boj i proti Burgundům. Burgundský král Gundobad na rozdíl od Chlodvíka či Theodoricha neměl z těchto bojů žádné zisky. Především proto, že oblast na jih od Burgundů, kam patrně směřovaly burgundské útoky, byla obsazena Ostrogóty. Burgundské království se tak dostalo do plného obklíčení mocnějších sousedů, kdy na západě a na severu se rozkládalo nově rozšířené království Franků a z jihu a východu ohrožovali Burgundy Theodorichovi Góti. Gundobad se tedy snažil urychleně dosáhnout příměří s Theodorichem, což ho, jak soudí Peter Heather, dostalo do jisté míry závislosti na Ostrogótech³⁰¹. Ovšem urovnání vztahů mezi Burgundy a Góty tak rychlé patrně nebylo, neboť roku 509 byly části Galie vyplněny gótským velitelem Mammou³⁰². Mariova kronika, která se o tomto zmiňuje, sice neuvádí, které části Galie byly Góty napadeny, ale vzhledem k tomu, že se Marius zaměřuje především na oblast v té době ovládanou Burgundy, můžeme soudit, že Mammo vyplnil části burgundského království. To by znamenalo, že Theodorich musel po roce 508 podniknout ještě další vojenské kroky, aby dosáhl míru s Burgundy. Ve stejné době se v Hispánii vládnoucímu Gesalichovi zhoršovala situace. Za jeho vlády byli popraveni dva významní vizigótské předáci a to Goerich a *comes* Veila³⁰³, což znamenalo, že jeho moc byla značně oslabena a zpochybňována. Mohly za to především vojenské neúspěchy vedoucí ke ztrátě Akvitánie a pak následně k vyplnění města Narbo, ale i to, že byl ztracen vizigótský královský poklad, kterého se zmocnil Theodorich. Prokopios zmiňuje, že šlo o poklad založený králem Alarichem poté, co v roce 410 vyplnil Řím. To zároveň znamenalo i jeho nesmírně velkou symbolickou hodnotu pro Vizigóty. S takovýmto oslabením Gesalichovy moci bylo pro Theodoricha snadné vyslat do Hispánie armádu pod velením Ibby³⁰⁴, která Gesalicha svrhla a ovládla vizigótské království. Gesalich musel uprchnout do Afriky ke králi Thrasamundovi. Odtud však kvůli ohledům na gótsko-vandalské spojení musel odejít zpět do Galie. Zde shromáždil vojsko svých vizigótských stoupenců a vydal se do Hispánie směrem k Barcinně, aby zpět ovládl svoje království. Byl však poražen Theodorichovým *comitem* Ibbou před Barcinnou. Opět vyhnáný Gesalich uprchl na území Burgundů, kde byl u řeky *Druentia* (dnešní řeka Durance v jihovýchodní Francii) zajat Ibbou a popraven³⁰⁵. Tím bylo zajištěno, že Theodorichův vnuk

---

³⁰¹ HEATHER, Peter, *Góty*, s. 238.

³⁰² MARIUS AVENTICENSIS, *Chronica*, 500. „*Hoc consule Mammo dux Gothorum partem Galliae deprædavit.*“

³⁰³ *Chronica Caesaraugustana*, 510 a 511.

³⁰⁴ ISIDORUS, *Historia Gothorum, Wandalorum, Sueborum*, 38.

³⁰⁵ Wolfram i Wiemer oba datují Gesalichovo vyhnání z Hispánie do roku 510 a jeho smrt u řeky Durance do roku 511 (WOLFRAM, Herwig, *Geschichte der Goten*, s. 190. a WIEMER, Hans-Ulrich, *Theoderich der Grosse: König der Goten – Herrscher der Römer*, s. 360.). Vycházejí totiž hlavně z Isidora, který datuje Gesalichovu smrt do roku 511 (ISIDORUS, *Historia Gothorum, Wandalorum, Sueborum*, 39.). Naproti tomu anonymní *Chronica Caesaraugustana* datuje sice Gesalichovo vyhnání rovněž do roku 510, ale jeho smrt až do roku 513 (*Chronica Caesaraugustana*, 513). Závisí to však na tom, jak dlouhou dobu Gesalich strávil v exilu v Africe u Vandalů.

Amalarich se stal jediným dědicem svého otce Alaricha. Amalarich však kvůli svému nízkému věku nemohl samostatně vládnout, a proto vládu na vizigótském království vykonával za něj jeho děd Theodorich. O tom, jaká byla oficiální povaha vlády Theodoricha nad Hispánií, můžeme spekulovat. Zda šlo o jakousi formu regentství, kdy mladý chlapec byl umístěn do legálního poručnictví svého děda. Zaragozská kronika však nabízí trochu jiný pohled na věc. Stojí v ní, že Theodorich se sám stal králem Vizigótů³⁰⁶ a jeho vnuk byl k němu umístěn do opatrovnictví, latinsky *tutela*. Nemůžeme s jistotou tvrdit, že termín *tutela* tu hraje stejnou roli jako v germánských zákonících³⁰⁷. Po praktické stránce věci by to však odpovídalo. Co se týče reálné situace na politické scéně v Hispanii, Amalarich kvůli svému nízkému věku vládnout ani nemohl. Theodorich se zdržoval v Itálii, a navíc Cassiodorem zaznamenaná korespondence naznačuje, že Theodorich se hlavně zaměřoval na oblast jižní Galie a ne na Hispanii. Vláda v Hispanii byla předána významnému ostrogótskému velmoži jménem Theudis, jenž se honosil hodností *armigera*. Toho Theodorich poslal do Hispanii, aby zde vykonával vládu a stál se ochráncem či vychovatelem Amalaricha³⁰⁸. Theudova mocenská pozice v Hispanii byla velmi pevná a mohl vést samostatnou politiku³⁰⁹ nezávisle na Theodorichově vůli. Theudis disponoval vlastními vojenskými silami, jeho rodina byla patrně mezi Ostrogóty vysoce vážena, jeho synovec Ildibad se v roce 540 stal ostrogótským králem, a na rozdíl od Amalaricha dokázal aktivně vystupovat proti Frankům. To mu umožnilo, aby se po smrti Amalaricha v roce 531 sám stal králem Vizigótů. Přesto je zajímavé, že ani Jordanes či *Anonymus Valesianus* nezmiňují, že by se Theodorich stal i králem Vizigótů. Prokopius uvádí v pasáži týkající se Vizigótů poněkud chaotickou situaci, nominálním králem po Gesalichově smrti byl Amalarich, a Theodorich byl jeho poručníkem a v Hispanii vládl Theudis jako samovládce *tyrannos*, ačkoliv dále tvrdí, že Gótové (Ostrogóti) a Vizigóti byli sjednoceni pod vládou jediného muže, a tím je myšlen Theodorich³¹⁰. Aby, alespoň formálně

³⁰⁶ *Chronica CaesarAugustana*, 513 „Post Alaricum Theodoricus Italiae rex Gotthos regit in Hispania an. XV, Amalarici parvuli tutelam gerens.“

³⁰⁷ Například LC, LXXXV, 1. a podobně i LC, LIX.

³⁰⁸ JORDANES, *Getica*, LVIII. „Nam et Thiudem suum armigerum post mortem Alarici generi tutorem in Spaniae regno Amalarici nepotis constituit.“

³⁰⁹ PROKOPIOS, *Bella*, V, 12.

³¹⁰ Tamtéž. „Γισελίχου τε έκποδών γενομένου ές τόν θυγατριδοῦν Ἀμαλάριχον τήν Οὐισιγότθων ἀρχήν ἦνεγκεν, οὗ δὴ αὐτὸς έπετρόπευε παιδός έτι ὄντος.

καὶ ἀπ' αὐτοῦ Γότθοι τε καὶ Οὐισίγοτθοι προϊόντος τοῦ χρόνου ἄτε ἀρχόμενοι τε πρὸς ἀνδρὸς ἐνὸς καὶ χώραν τήν αὐτὴν ἔχοντες παῖδας τοὺς σφετέρους ἀλλήλοις ἐγγυῶντες ἐς συγγένειαν ἐπεμίγνυντο.“

(Poté, když byl Gesalich vyhnán pryč, usnesl, aby jeho vnuk Amalarich vládl Vizigótům, avšak protože byl ještě dítě, sám byl jeho regentem.

A kvůli tomu Gótové a Vizigótové, jak čas pokračoval, byli ovládáni jediným mužem a držíc stejnou půdu, když navzájem provdávali své děti, splynuli do jednoho příbuzenského společenství.).

byla zdůrazněna podřízenost Theuda a Hispánie Theodorichovi, Theudis každoročně posílal do Ravenny tribut a zároveň Theodorich rovněž každoročně posílal do Hispánie dar vizigótskému vojsku.

Vztah Theodoricha a Burgundů po roce 507 byl ještě problematičtější. Na Burgundy se soustředily ostrogótské útoky vedené Ibbou a Mammou, což donutilo Gundobada uzavřít patrně pro něj nevýhodný mír s Theodorichem. Tomu by svědčil i osud vizigótského krále Gesalicha, který po svém druhém vyhnání z Hispánie uprchl na území Burgundů. A zatímco na vypuzení z jeho vandalského exilu musel Theodorich použít diplomacii, tak na burgundské území pronásledovalo Gesalicha ostrogótské vojsko, dostihlo ho u řeky Durance a popravilo ho³¹¹. Pro argument, že burgundská území byla v těsné blízkosti Theodorichovy říše a království Vandalů naproti tomu leželo za mořem, si musíme uvědomit, že i v Africe operovalo šestitisícové ostrogótské vojsko. Na přítomnost ostrogótských válečníků na burgundském území v roce 513 prameny nezaznamenávají žádnou burgundskou reakci. Burgundi tedy patrně museli takovýto ostrogótský zásah jednoduše respektovat. V roce 516 po smrti svého otce nastoupil na burgundský trůn Sigismund, tentokrát však nedošlo k žádnému dělení říše, i když si Sigismundův bratr Godomor udržoval určitý vliv. Sigismund se rovněž honosil i římskými tituly *patricius* a *magister militum per Gallias* a zastával i prořímskou politiku, kdy se minimálně v Galii snažil vystupovat jako spojenec císaře Anastasia³¹² hájící římské zájmy. Byl manželem Theodorichovy dcery Ostrogothy a spolu měli syna Sigericha a patrně jednu či více dcer. Ovšem Ostrogotho někdy v rozmezí let 510–520 zemřela a Sigismund se oženil po druhé a z druhého manželství měl dva syny jménem Gundobad a Gisclahad³¹³. Do rodinných vazeb mezi germánskými králi však musíme ještě započítat syny franckého krále Chlodvika. Jeho nejstarší syn Theuderich byl manželem Sigismundovy dcery³¹⁴ Suevogothy, jež patrně byla Sigerichovou rodnou sestrou. Manželkou Theuderichova nevlastního bratra byla Guntheuka, která mohla být spřízněna s burgundskou královskou rodinou³¹⁵, přičemž mohla být další Sigismundovou dcerou či sestrou. Dle vyprávění Řehoře

---

³¹¹ ISIDORUS, *Historia Gothorum, Wandalorum, Sueborum*, 39.

³¹² DRŠKA, Václav, *Dějiny Burgundska*, s. 39.

³¹³ *Passio S. Sigismundi*, 9.

³¹⁴ GREGORIUS TURONENSIS, *Libri historiarum* X, 3, 5. Řehoř z Tours zde však neuvádí žádné jméno Theuderichovy manželky. Její jméno uvádí až pozdně-karolinský kronikář Flodoard jako královnu působící v té době v Remeši, což by z ní dělalo Theuderichovu manželku (FLODOARD, *Historia Ecclesiae Remensis*, II, 1.).

³¹⁵ DRŠKA, Václav, *Dějiny Burgundska*, s. 41.

z Tours kvůli své nové manželce Sigismund nechal zavraždit svého syna Sigericha³¹⁶, načež se prý odebral k pokání do kláštera sv. Mauricia v Agaunu. Nehledě na důvody, které vedly Sigismunda k vraždě vlastního syna, se tak znovu výrazně zhoršily ostrogótsko-burgundské vztahy. Theodorichovi po smrti jeho dcery a nyní po zavraždění jeho vnuka zmizely naděje na získání vlivu mezi Burgundy mírovou cestou. Došlo opět k válce v Galii mezi kmeny Franků, Burgundů a Gótů. V roce 523 došlo k vpádu franckých vojsk králů Chlodomera, Childericha a Chlothara do Burgundska, podařilo se jim porazit Sigismunda, který byl zrazen svými burgundskými válečníky a vydán Frankům³¹⁷. Francký král Chlodomer pak nechal příštího roku Sigismunda i jeho dva malé syny a manželku popravit před svou druhou výpravou proti Burgundům. Úspěch franckých králů v Burgundsku nebyl úplný³¹⁸, neboť po bratrově zajetí se stal králem Burgundů mladší Gundobadův syn Godomor, který se dle Řehoře z Tours po odchodu franckých vojsk opět zmocnil království, pročez byl král Chlodomer nucen uspořádat novou výpravu proti Burgundům, která pro něj v roce 524 v bitvě u Viseroncia (dnešní Vézeronce) skončila katastroficky jeho vlastní smrtí. Co se však týče Theodorichovy účasti na tažení, o té se zmiňují Prokopios a Cassiodorus, oba velmi podobně. Cassiodorus se o této válce zmiňuje v dopisu jménem krále Athalaricha senátu ohledně jmenování významného Góta Tuluina do hodnosti *patricia*. Cassiodorus v něm popisuje celou Tuluinovu kariéru ve službách krále Theodoricha, konkrétně jeho vojenské zásluhy. Dle dopisu Tuluin v době bojů mezi Burgundy a Franky opět vyrazil do Galie za účelem její obrany. A zatímco na severu probíhaly boje mezi Franky a Sigismundem, Tuluin obsadil jih burgundského území, a to, aniž by došlo k nějakým střetům s Burgundy³¹⁹. Cassiodorus sám charakterizuje Tuluinovo tažení jako triumf bez boje, slávu bez námahy a vítězství bez mrtvých. Prokopios o událostech

---

³¹⁶ GREGORIUS TURONENSIS, *Libri historiarum* X, 3, 5. Marius z Avenches datuje zavraždění Sigericha do roku 522 (MARIUS AVENTICENSIS, *Chronica*, 522.).

³¹⁷ *Passio S. Sigismundi*, 8–9.

³¹⁸ O výpravě Chlodvíkových synů proti Burgundům se zmiňuje především Řehoř z Tours. Ten jako důvod k výpravě uvádí, že Chlodvíkova manželka přiměla své syny, aby odešli do Burgundska pomstít smrt jejich děda, burgundského krále Chilpericha II., jehož nechal zavraždit Sigismundův otec Gundobad (GREGORIUS TURONENSIS, *Libri historiarum* X, 3, 5.) O výpravě se dále zmiňuje *Passio Sancti Sigismundi* a Marius z Avenches, a to pouze tak, že burgundský král Sigismund byl poražen a zajat Franky. Řehoř, Marius a ani *Passio S. Sigismundi* se nijak nezmiňují o účasti Ostrogótů či nějaké roli Theodoricha.

³¹⁹ CASSIODORUS, *Variae*, VIII, 10. „*Mittitur igitur, Franco et Burgundio decertantibus, rursus ad Gallias tuendas, ne quid adversa manus praesumeret, quod noster exercitus impensis laboribus vindicasset. adquisivit rei publicae Romanae aliis contententibus absque ulla fatigatione provinciam et factum est quietum commodum nostrum, ubi non habuimus bellica contentione periculum: triumphus sine pugna, sine labore palma, sine caede victoria. tantum ergo eius gloriae debemus, quantum utilitatis accepimus: quem et ille arbiter rerum largitione redditum iudicavit esse prosequendum, ut ibi fieret dominus possessionum, ubi utilitati publicae procuravit augmentum.*“

roku 523 hovoří obsírněji než Cassiodorus, ale prakticky totožně. Dle Prokopiova vyprávění³²⁰ byla mezi Theodorichem a Franky uzavřena spojenecká smlouva proti Burgundům. Smlouva obě strany zavazovala současně zaútočit na Burgundy, zároveň již dělila burgundské území a strana, která by dostatečně nepřispěla na společné válečné úsilí, měla druhému spojenci poskytnout finanční kompenzaci. Frankové pak podle smlouvy zaútočili na Burgundy, ale Theodorichova armáda úmyslně táhla pomalu a zdržovala se. Frankové pak v bitvě porazili Burgundy, ale v době, kdy jejich postup byl zastaven burgundskými pevnostmi, ostrogótské vojsko obsazovala burgundská území od jihu. A stejně jako Cassiodorus Prokopios zdůrazňuje, že Theodorich dosáhl velkého úspěchu bez ztráty jediného vojáka, avšak musel Frankům zaplatit náhrady za to, že se jeho vojsko nedostavilo po jejich boku do bitvy. Území obsazená *patriciem* Tuluinem sahala patrně od řeky Durance směrem na sever až k řece Drôme či dokonce až k řece Isère³²¹, což by znamenalo, že se Ostrogótové zmocnili i významného burgundského města Valentia (dnešní Valence). To, že se ostrogótské vojsko nezúčastnilo boje po boku Franků, ale pouze využilo situace a obsadilo část burgundského království, by mohlo být důvodem, proč se o účasti Ostrogótů na tomto tažení nezmiňuje Řehoř z Tours, Marius z Avenches či *Passio S. Sigismundi*. Pro Řehoře by však stejně tak dobrým důvodem mohlo být to, že Řehoř nechtěl zmínit to, že jeho pravověrní frančtí králové uzavřeli spojení s ariánskými Góty.

Dále bychom se měli zaměřit pokračování vztahů mezi Franky a Theodorichem. Když v roce 511 zemřel Chlodvík, zároveň s tím se dostal Theodorich na vrchol své moci³²², ovládl království Vizigótů a dosáhl opět urovnání vztahů s Burgundy, a navíc jeho nejnebezpečnější protivník byl mrtev. Po Chlodvíkově smrti si jeho říši rozdělili jeho čtyři synové, nemanželský Theuderich a bratři Chlodomer, Chilperich a Chlothar. Chlodomer, Chilperich a Chlothar v té době byli ještě mladí a patrně stále pod výrazným vlivem své matky, která si udržovala určitou moc. Za to nejstarší Chlodvíkův syn Theuderich se již mohl odebrat do svých částí království a vykonávat samostatnou politiku. Theuderich se v té době navíc musel věnovat vpádu Dánů vedených králem Chlochilaichem³²³, což je jediná událost, která je Řehořem kladena do první dekády po Chlodvíkově smrti. Jinak Řehoř o prvních letech vlády

---

³²⁰ PROKOPIOS, *Bella*, V, 12. „ὕστερον δὲ Φράγγοις τε καὶ Γότθοις συμμαχίαι τε καὶ ξυνθήκαι ἐπὶ κακῶ τῶ Βουργουζιῶνων ἐγένοντο, ἐφ' ᾧ ἑκάτεροι μὲν στρατιὰν ἐπ' αὐτοὺς πέμψωσιν:...”
(Poté se však Frankové a Gótové dohodli a utvořili spojení proti Burgundům, že oba národy by měly vyslat vojsko proti nim;...).

³²¹ WOLFRAM, Herwig, *Das Römerreich und seine Germanen*, s. 364.

³²² WIEMER, Hans-Ulrich, *Theoderich der Grosse: König der Goten – Herrscher der Römer*, s. 362–366.

³²³ GREGORIUS TURONENSIS, *Libri historiarum* X, 3, 3.

Chlodvíkových synů mlčí, pravděpodobně se jen snažili o upevnění své moci a po nějaký čas se nemohli věnovat zahraniční politice. Ian Wood dokonce tvrdí, že po Chlodvíkově smrti se stal předním germánským králem na území Galie burgundský král Gundobad³²⁴. Ten by v té době zastínil svou mocí i mladé francké krále, ale opět musíme počítat s rozhodujícím vlivem ostrogótského krále Theodericha. Přesto muselo v té době docházet k postupnému zlepšování vztahů mezi Franky a Ostrogóty, které vyvrcholilo uzavřením spojení v roce 523, jak nás o tom spravuje Prokopios³²⁵. Důvodem k útoku na Burgundy byla pro obě strany pomsta za zavražděné příbuzné. Frančtí králové se do Burgundska vypravili dle Řehoře z Tours³²⁶, aby pomstili smrt rodičů své matky královny Chlotildy. V Cassiodorově dopisu senátu sice stojí, že hlavním důvodem gótské intervence do tohoto konfliktu byla snaha bránit Galii „*ad Gallias tuendas*“³²⁷. Přesto nepochybně Theodorich svým gótským válečníkům výpravu prezentoval jako pomstu za zavražděného Sigericha. Skutečné politické důvody mohly být jiné, ale germánské kmenové právo, především povinnost pomstít zavražděné příbuzné, bylo pro krále důležitým faktorem, jak politické události prezentovat svým bojovníkům.

6.3 Povaha gótsko-vandalských vztahů

Naposledy je ještě třeba rozebrat pokračování vztahů mezi Góty a Vandaly. Nezávisle na přítomnosti 6 000 gótských válečníků v Africe sem totiž v roce 510 uprchl vyhnaný vizigótský král Gesalich. Kdyby vandalské království bylo pod ostrogótskou kontrolou, patrně by tam Gesalich azyl nehledal. Navíc víme, že Gesalich kromě bezpečného azylu získal od vandalského krále Thrasamunda i finanční podporu na znovuzískání svého trůnu. Kvůli Gesalichovu odchodu z Afriky spustil Theodorich rozsáhlou diplomatickou kampaň, o čemž svědčí dva dochované Cassiodorovy dopisy adresované králi Thrasamundovi. Patrně až po sérii jednání a velkém ostrogótském nátlaku vyhnal Thrasamund Gesalicha z Afriky, i když ho očividně nenechal odejít s prázdnou³²⁸. I když Thrasamund nechal Gesalicha vyhnat, jeho předchozí přítomnost v Africe vedla k výraznému zhoršení vztahů mezi Vandaly a Góty. O tom svědčí právě druhý Cassiodorův dopis. V něm stojí, že Thrasamund poslal

---

³²⁴ WOOD, Ian, *The Merovingian Kingdoms 450–751*, s. 51.

³²⁵ PROKOPIOS, *Bella*, V, 12.

³²⁶ GREGORIUS TURONENSIS, *Libri historiarum* X, 3, 5.

³²⁷ CASSIODORUS, *Variae*, VIII, 10.

³²⁸ CASSIODORUS, *Variae*, V, 43. „*Sed stupeo vos his beneficiis obligatos Gesalecum, qui nostris inimicis, dum a nobis foveretur, adiunctus est, in vestram defensionem sic fuisse susceptum, ut qui ad vos viribus destitutus privatusque fortunis venerat, subita pecuniae ubertate completus ad gentes externas probetur esse transmissus: qui quamvis deo iuvante laedere nihil possit, tamen animum vestrae cogitationis aperuit.*“

Theodorichovi do Itálie rozsáhlé dary, které však Theodorich odmítl a poslal zpět³²⁹. Tato výměna darů svědčí o tom, že oba králové se pak snažili pokroucené vztahy mezi sebou urovnat. Thrasamund posláním darů a Theodorich jejich korektním odmítnutím. Přesto v druhém dopisu vystupuje Theodorich jako dotčená a uražená strana, které se stala křivda Gesalichovou přítomností v Africe. Ještě za Thrasamundovy vlády se vztahy mezi Góty a Vandaly zlepšily. Dosvědčuje to, že Vandalové poslali v roce 519 četné dary³³⁰ na oslavu konzulátu Theodorichova zetě Eutharicha. Výrazná změna ve vztazích mezi Góty a Vandaly nastala v roce 523 po smrti krále Thrasamunda³³¹. Jeho nástupcem se stal Hilderich, syn krále Hunericha a Eudocie, dcery západořímského císaře Valentiniána III. Hilderich výrazně přeměnil zahraniční politiku svého předchůdce. Zatímco Thrasamund preferoval vandalskou neutralitu a udržování dobrých vztahů jak s Ostrogóty, tak i s východořímskou říší, Hilderich se orientoval výhradně na spojení s Konstantinopolí. Jedním z prvních kroků Hilderichovy vlády bylo zatčení Thrasamundovy vdovy Amalafridy a povraždění jejích Gótů nacházejících se v Africe³³². To samo prakticky znamenalo vyhlášení války Gótům a Theodorichovi. Theodorich však v té době nemohl proti Vandalům nijak zasáhnout. Hilderichovy politické názory byly patrně mezi vandalskými politickými špičkami všem jasné ještě před jeho nástupem na trůn. Svědčí o i to, že hned po manželově smrti Amalafrida uprchla z Kartága a patrně směřovala k nezávislým maurským kmenům v pohoří Atlas, kde plánovala hledat azyl. Byla však zajata Hilderichovými muži poblíž měst Capsa³³³ a uvězněna. Britský historik Thomas Hodgkin ve své knize *Italy and her Invaders* z roku 1885 tvrdí, že dokonce došlo k válce uvnitř vandalského království mezi stoupenci Hildericha na jedné straně a stoupenci Amalafridy a Maury na straně druhé. Jde však jen o jeho teorii. Dokonce ono zajetí Amalafridy u Capsy Hodgkin chápe jako závěrečnou bitvu³³⁴ vandalské občanské války, kde Amalafridina strana byla zničena a ona sama zajata. To, že by došlo k otevřenému konfliktu, příliš neodpovídá pramenům, protože i Prokopios tvrdí, že Amalafrida byla uvězněna za podezření ze zrady³³⁵. Tato změna ve vandalské politice se připisuje vlivu Eudocie na Hilderichovu výchovu. Zároveň o tom svědčí, že ze všech vandalských králů měl Hilderich nejpriznivější

---

³²⁹ Tamtéž, V, 44.

³³⁰ CASSIODORUS, *Chronica*, 519. „*Cuius spectaculis voluptates etiam exquisitas Africa sub devotione transmisit.*“

³³¹ MERRILLS, Andrew, MILES, Richard, *The Vandals*, s. 133.

³³² PROKOPIOS, *Bella*, III, 9.

³³³ VICTOR TONNENNENSIS, *Chronica*, 523. „*Trasamundus Wandalorum rex Carthagine moritur. Cuius uxor Amalafrida fugiens ad barbaros congressione facta Capsae iuxta heremum capitur et custodia privata moritur.*“

³³⁴ HODGKIN, Thomas, *Italy and her Invaders: 476 – 535*, Vol. III, s. 590.

³³⁵ PROKOPIOS, *Bella*, III, 9.

vztah ke katolíkům³³⁶. V roce 523 Theodorich neměl žádné prostředky, jak reagovat na události ve vandalském království. To však hodlal napravit vybudováním vlastní námořní flotily. Theodorich v roce 525 či 526 pověřil *praefecta praetorio* Abudantia, aby vybudoval ostrogótskou flotilu³³⁷ o síle 1 000 válečných lodí typu dromon³³⁸. Budování flotily³³⁹ byl poslední velký čin Theodorichovy vlády. Z dalšího dopisu adresovanému *praefectu* Abudantiovy víme, že se flotilu podařilo vybudovat, a to poměrně rychle. Zároveň z dopisu víme, že oficiálním důvodem pro vybudování flotily byla obrana³⁴⁰ před útoky Řeků (východořímské říše) a urážkami Afričanů (Vandalů). Ze závěru dopisu přichází důležitá informace, že Abudantius dostal od Theodoricha úkol, aby na červnové Idy (15. červen 526) shromáždil celou flotilu u Ravenny. To může znamenat jedině, že gótská invaze do Afriky byla nachystána na léto roku 526 a její přípravy byly v plném proudu. Z invaze nakonec sešlo, neboť 30. června Theodorich v Ravenně zemřel. Jeho vnuk a nástupce Athalarich od plánů na výpravu do Afriky ustoupil a vrátil se k diplomatickému jednání s Vandaly. Předpokládáme, že krátce po Theodorichově smrti nechal Hilderich uvězněnou Amalafridu zavraždit. Dokladem toho je, že jeden z Cassiodorových dopisů³⁴¹ jménem krále Athalaricha, datovaný do začátku jeho vlády, obviňuje Hildericha z Amalafridiny vraždy. Nepřímo o tom hovoří i africký biskup

³³⁶ MERRILLS, Andrew, MILES, Richard, *The Vandals*, s. 134.

³³⁷ CASSIODORUS, *Variae*, V, 16. „... deo nobis inspirante decrevimus mille interim dromones fabricandos assumere...”

³³⁸ Dromon byla pozdně antická válečná loď, která se vyvinula z lodí typu liburna, což byly malé válečné lodě používané v římském námořnictvu. Dromony měly 2 řady vesel na každé straně, dosahovaly délky 30 metrů a byly vybaveny trojúhelníkovitými latinskými plachtami. Dromony tvořily páteř pozdně antického římského loďstva a byzantského loďstva. Byly menší a lépe manévrovatelné než *quadrirémy* a *quinquerémy*, které byly nejčastěji používanými válečnými loďmi v období římské republiky. Od 8. století stavěli Byzantinci dromony větší a vybavené kapatuly či vrhači řeckého ohně. Éra dromonů skončila v 11. století, kdy se dominantními válečnými loďmi ve Středomoří staly lodě italských městských států. (PRYOR, John, *Byzantium and the Sea*, in: *War at Sea in the Middle Ages and Renaissance*, (ed.) J. HATTENDORF, R. UNGER, s. 83–104).

³³⁹ Problému budování ostrogótské flotily se věnuje i Hans Wiemer (WIEMER, Hans-Ulrich, *Theoderich der Grosse: König der Goten – Herrscher der Römer*, s. 567–571.) a především Lellia Rugini (RUGINI, Lellia, *Economia e società nell'«Italia annonaria»*, s. 548–552.). Problémy budování této flotily byly značné, hlavně z logistického hlediska. Do roku 526 Ostrogótové disponovali pouze symbolickou flotilou na řece Pád. Je otázka, jestli na budování tak veliké flotily byla Theodorichova říše připravena. Bylo potřeba získat zásobu dřeva na stavbu lodí a financování bylo zajištěno vypsáním speciálních daní. Dle odhadů na svou flotilu Theodorich rovněž potřeboval 20 000 až 30 000 mužů jako lodní posádky. Vědom si tohoto problému povolil Abudantiovy na získání námořníků vykupovat i otroky (CASSIODORUS, *Variae*, V, 16.). O potřebě vybudování tak rozsáhlé flotily svědčí i to, že římská výprava proti Vandalům do Afriky z roku 466 podle moderních odhadů disponovala počtem 1 100 lodí (BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila, *Stěhování národů*, s. 148.). Tak obřímú římskému vojsku se však stejně Afriku z rukou Vandalů nepodařilo zpět dobýt, i když porážka v námořní bitvě u mysu Bon byla způsobena hlavně nejednotností a zkorumpovaností římského velení.

³⁴⁰ CASSIODORUS, *Variae*, V, 17. „Non habet quod nobis Graecus imputet aut Afer insultet.”

³⁴¹ Tamtéž, IX, 1. „Quis enim nesciat divae recordationis Amalafridam, generis nostri decus egregium, violentum apud vos reperisse lucis occasum, et quam pridem habuistis dominam, passi non estis vivere nec privatam?... Parricidii genus est, ut quam vobis fecerat affinem coniunctio regis...”

Victor z Tunnuny ve své kronice³⁴². Dle něj Amalafrida zemřela během svého věznění. Mladý gótský král nehodlal či ani nemohl tuto situaci řešit vojensky, jak plánoval jeho děd. Proto, jak stojí v Cassiodorově dopisu, vyslal do Afriky dva vyslance, kteří měli požadovat Hilderichovo vysvětlení ohledně Amalafridiny smrti. Nejspíše však pravým cílem gótských vyslanců bylo situaci s Vandaly urovnat bez potřeb válečného řešení, i když tím utrpěla čest ostrogótského královského rodu.

Důsledkem Theodorichovy sňatkové politiky, který měl velký význam i po Theodorichově smrti, byl spor o vlastnictví sicilského přístavu Lilybaion. Jak bylo uvedeno výše, přístav Lilybaion se skrze sňatek Thrasamunda a Amalafridy dostal do vandalských rukou jako věno od Theodoricha. Přístav pak hrál velkou úlohu při propuknutí Justiniánovy války s Góty. Lilybaion se po Thrasamundově smrti nacházelo stále ve vandalských rukou. Ovšem během války mezi Justiniánem a Vandaly, když se východořímskému vojevůdci Belisariovi podařilo zničit v Africe vojska vandalské krále Gelimera, došlo k obsazení Lilybaionu Góty. Někdy v letech 533 či 534 Gótové využili porážky vandalského království a znovu získali přístav pod svou moc. Tím se ovšem dostali do významných sporů s Konstantinopolí. Belisarius poté, co dokončil obsazování vandalského území v Africe, vyslal část svých vojenských oddílů na Sicílii, aby přístav Lilybaion zajistili. Belisariovi muži ovšem našli Lilybaion již v gótských rukou³⁴³. To vedlo ke vzniku sporů mezi Ravennou a Konstantinopolí, které proběhly skrze napjatou korespondenci mezi gótskou královnou Amalasuinthou a Belisariem. Belisarios si pro východořímskou říši nárokoval právo držet přístav Lilybaion jakožto vítěz nad Vandaly a také proto, že východořímská říše se stala nástupnickým státem po vandalském královské a jako takové jí mají připadnout všechna bývalá vandalská území. Amalasuintha dopisem Belisariovi odpověděla, že celá Sicílie včetně Lilybaia je legálně drženým ostrogótským územím. Ohledně vandalských nároků na Sicílii v Amalasuinthině dopisu, jak ho zaznamenal Prokopios³⁴⁴, stojí, že Theodorich pouze povolil přístup vandalských obchodníků do sicilských měst. V předvečer války s Góty ještě za života Theodorichova vnuka Athalaricha Prokopios v dopisu, který poslal Justinián královně Amalasuinthě, zaznamenává příčiny římsko-gótských sporů. Jde o tři události, které se staly za Amalasuinthiní vlády, kterými patrně Justinián chtěl ospravedlnit svůj vpád do Itálie. Patří sem poskytnutí azylu v Neapoli pro hunské dezertéry z římské armády, napadení římského města Gratiana (poblíž dnešní vesnice Dobra na srbsko-rumunské hranici na Dunaji) a především gótské obsazení

---

³⁴² VICTOR TONNENNENSIS, *Chronica*, 523.

³⁴³ PROKOPIOS, *Bella*, IV, 5.

³⁴⁴ Tamtéž.

sicilského přístavu Lilybaion³⁴⁵. Patrně pokud by Amalasuintha nebyla zavražděna Theudatem, posloužily by tyto tři události Justiniánovi jako *casus belli* pro vpád do Itálie. Samozřejmě je nutné pokládat tyto informace minimálně za římský úhel pohledu či přímo za Prokopiův vlastní výtvor. Zvláště zajímavé je, že z pohledu Ostrogótů a Amalasuinthy je Lilybaion stále součástí ostrogótského království. Může samozřejmě jít o politikaření a hledání výmluv pro obsazení Lilybaia po pádu vandalského království při jednání s Belisariem a Justiniánem. Pokud si ovšem vzpomeneme na majetek vdov a úlohu věna *faderfio* v barbarských zákonících, držba města Lilybaion se nám může jevit poněkud jinak. Ve vizigótském Eurichově zákoníku stojí, že manželé po sobě navzájem dědí až jako poslední dědická skupina, pokud chybí veškerí ostatní příbuzní³⁴⁶. Zde si musíme uvědomit, že z manželství Thrasamunda a Amalafridy nevzešlo žádné potomstvo, Thrasamund zemřel patrně o několik let dříve než Amalafrida a Amalafrida v době své smrti měla dospělého syna a její prasynovec byl ostrogótským králem. Navíc z langobardského Rothariho ediktu víme, že v případě smrti manžela náleží *faderfio* (věno od rodiny manželky) a *morgingab* (dar manžela manželce) vdově, a nikoliv rodině zesnulého manžela³⁴⁷. Ještě lépe dané situaci odpovídá jiný langobardský zákon z Rothariho ediktu. A to, že v případě, pokud je žena zavražděna svým manželem v případě a nemají děti, se majetek *faderfio* a *morgingab* vrací zpět do rodu manželky³⁴⁸. To znamená, že alespoň v právní rovině se měl v roce 523 po Thrasamundově smrti vrátit přístav Lilybaion do ostrogótských rukou. Samozřejmě realita byla jiná, v Lilybaionu s největší pravděpodobností byla vandalská vojenská posádka a nový král Hilderich nehodlal tak významné město Ostrogótům vracet. Theodorich v té době navíc byl v konfliktu s Burgundy a k reakci proti Vandalům se rozhodl až těsně před svou smrtí. Přesto z pohledu Ostrogótů jejich nárok na Lilybaion nikdy nezanikl. Alespoň na těchto právních nárocích mohla Amalasuintha ospravedlňovat svoje obsazení Lilybaionu v roce 533/534 a při jednáních s Justiniánem a Belisariem pak považovat držbu Lilybaia za zcela legální.

---

³⁴⁵ Tamtéž, V, 3. „Τὸ ἐν Λιλυβαίῳ φρούριον, ἡμέτερον ὄν, βίᾳ λαβοῦσα ἔχεις, καὶ βαρβάρους δραπέτας ἐμοὺς γεγεννημένους δεξαμένη ἀποδοῦναι οὕτω καὶ νῦν ἔγνωκας, ἀλλὰ καὶ Γρατιανὴν τὴν ἐμὴν τὰ ἀνήκεστα, οὐδὲν σοι προσήκον, εἰργάσω. ὅθεν ὥρα σοι ἐκλογίζεσθαι ποία ποτὲ τοῦτοις τελευτῇ γένοιτο.“

(Pevnost v Lilybaui, patřící nám, jsi násilím zabrala a teď ji držíš a od nás uprchlým barbarům se u vás dostalo přijetí, a ještě do teď ses nerozmyslela nám je vrátit, a dokonce k mému městu Gratiana, které ti vůbec nepatří, ses zachovala odporně. Tudíž nastal pro tebe čas přemýšlet o tom, jak toto jednoho dne zkončí.).

³⁴⁶ CEur, CCCXXXVIII.

³⁴⁷ Ro, 182.

³⁴⁸ Ro, 200.

6.4 Theodorichovo vystupování v Cassiodorových *Variae*

Další aspekt, jak se Theodorich prezentoval před ostatními germánskými králi, lze vyčíst z některých Cassiodorových dopisů datovaných do roku 506. Jde o dopisy králům Gundobadovi a Chlodvíkovi. Z dopisu králi Gundobadovi se dovídáme, že Theodorich poslal burgundskému králi jako dar dva kusy hodin římské výroby³⁴⁹. Druhý dopis je již dříve zmiňovaný dopis králi Chlodvíkovi, který mu blahopřál k vítězství nad Alemany. V tomto dopisu však stojí i to, že Theodorich vyslal ke Chlodvíkovi i hráče na kitharu³⁵⁰, aby byl součástí jeho dvora. Z dopisů jednomu z předních senátorů *patriciu* Boëthiovi se dovídáme, že Chlodvík i Gundobad o poslání těchto darů sami požádali a Theodorich pověřil Boëthia³⁵¹, jakožto uznávaného intelektuála, aby se o žádosti burgundského a franckého krále postaral. Tedy, aby Boëthius vybral hráče na citharu a připravil dvoje hodiny k odeslání pro burgundského krále. Význam těchto dopisů pro Theodorichovu politiku zdůrazňuje především Peter Heather³⁵². Tyto dopisy totiž definují jednu úroveň Theodorichovy diplomacie či alespoň prezentace jeho postavení. Citharoides vyslaný Theodorichem k Frankům měl svým zpěvem podmanit divoká srdce Franků³⁵³. Stejně tak v dopisu králi Gundobadovi Theodorich píše, že by se Burgundové měli odpoutat od kmenového způsobu života a skrze jeho dary obdivovat římskou civilizaci³⁵⁴. Z informací, které máme o králi Gundobadovi, víme, že byl seznámen s římskou kulturou a společností. Dokonce byl schopen diskutovat se svými biskupy o otázkách teologie³⁵⁵. Tyto čtyři dopisy charakterizují Theodoricha jako šířitele kultury, který se minimálně v oblasti kultury a umění staví výše než ostatní germánští králové. Jedná se o prezentaci již jednou zmíněné Theodorichovy *romanitas* a *civilitas*. Oba tyto pojmy v tomto kontextu značí Theodorichovu příslušnost k římskému kulturnímu prostředí. Zároveň se tím Theodorich snaží zdůraznit, že právě on je dědicem západořímské říše a právě jeho úkolem je dodávat germánským králům výtěžky římského světa. V obou dopisech Boëthiovi stojí, že Chlodvík a Gundobad Theodoricha o tyto dary sami požádali. Tím se patrně Cassiodorus snaží dokázat, že kulturní nadřazenost krále Theodoricha a jeho ravennského dvora byla mezi germánskými

---

³⁴⁹ CASSIODORUS, *Variae*, I, 46.

³⁵⁰ Tamtéž, II, 41.

³⁵¹ Tamtéž I, 45 a II, 40.

³⁵² HEATHER, Peter, *Gótové*, s. 234–235.

³⁵³ CASSIODORUS, *Variae*, II, 40. „... citharoedum, quem a nobis diximus postulatum, sapientia vestra eligat praesenti tempore meliorem, facturus aliquid Orphei, cum dulci sono gentilium fera corda domuerit.“

³⁵⁴ Tamtéž, I, 46. „Habetote in vestra patria, quod aliquando vidistis in civitate Romana.... discat sub vobis Burgundia res subtilissimas inspicere et antiquorum inventa laudare: per vos propositum gentile deponit et dum prudentiam regis sui respicit, iure facta sapientium concupiscit. distinguat spatia diei actibus suis, horarum aptissime momenta constituat.“

³⁵⁵ GREGORIUS TURONENSIS, *Libri historiarum* X, 2, 33.

králi uznávána. Z dopisů je však naprosto jasná Theodorichova sebe prezentace jakožto ukazatele trendů, kulturního dědice Říma a vyspělejšího vladaře než ostatní germánští králové.

Druhým rysem z Cassiodorových dopisů je snaha popisovat germánské krále jako rodinu. Všichni germánští králové jsou Theodorichovi příbuzní skrze sňatky s jeho ženskými příbuznými. V dopisech je tento fakt neustále zdůrazňován. To se týká především dopisů, řešících krizi vpředvečer bitvy u Vouillé v roce 507. Je to vidět hlavně na králích Alarichovi a Gundobadovi, kdy Alarich je v dopisech adresovaných třetí osobě označován jako *filius noster*³⁵⁶ a burgundský král Gundobad v dopisech, které nejsou adresovány jemu, je označován zase jako *frater noster*³⁵⁷. Zároveň v dopisech samotných samotným panovníkům je zdůrazňován příbuzenský vztah především slovem *affinitas*³⁵⁸ označujícím příbuzenství skrze sňatek, tedy vztah mezi dvěma švagry. Zdůrazňování příbuzenství nalezneme pouze v případě králů, kteří skutečně byli ožeheni s Theodorichovými ženskými příbuznými či jinak s Theodorichem s příznem. Týká se to králů Chlodvíka, Alaricha, Gundobada, vandalského krále Thrasamunda a durynského krále Herminifreda. Naopak chybí v dopisech králům Varnů a Herulů a v dopisu z roku 507 adresovaném králům Durynkům, Herulům a Varnům. Proto nemůžeme tvrdit, že Theodorich považoval všechny germánské krále za své příbuzné, kteří by tvořili jakousi rodinu králů. Je důležité rovněž podotknout, že pro Theodoricha je podstatné, že králové jsou spojeni právě s rodem Amalů. To dokazuje i dopis durynskému králi Herminifredovi³⁵⁹, ve kterém stojí, že právě spojení s rodem Amalů dodá Herminifredovi ještě více slávy *claritas*. Urozenost a výjimečnost rodu Amalů zdůrazňuje ve svém díle Jordanes, který, když mluví o rodu Amalů, používá přídomek *praeclaris, nobilis a nobilissimus*³⁶⁰. Jde o podobnou situaci jako u franckého královského rodu Merovejců, u kterých je rovněž zmiňována jejich výlučnost a nepostradatelnost pro fungování království.

---

³⁵⁶ CASSIODORUS, *Variae*, III, 2 a 4.

³⁵⁷ Tamtéž, III, 1 a 4.

³⁵⁸ CASSIODORUS, *Variae*, I, 46. „*Dignum est, ut bonis nostris vestra gratia perfruatur, quae nobis etiam affinitate coniungitur.*“

II, 41 „*Gloriosa quidem vestrae virtutis affinitate gratulamur,...*“

III, 2. „*..., si nobis patientibus affinium clade dimicetur.*“

³⁵⁹ Tamtéž, IV, 1. „*..., nunc etiam longius claritate Hamali sanguinis fulgeatis.*“

³⁶⁰ JORDANES, *Getica*, V; XXIII; LX. Jordanes zároveň uvádí, že rod Amalů, je ze všech germánských královských rodů ten nejurozenější a v urozenosti za ním je na druhém místě vizigótský královský rod Balthů (JORDANES, *Getica*, XXIX.).

6.5 Jednání s Warny a Hesty

Theodorichovu zahraniční politiku vůči ostatním germánským kmenům dokládají ještě dva dopisy adresované předákům jiných germánských kmenů. Jsou to dopisy datované do období po roce 520, tedy v závěru Theodorichovy vlády. V této době Cassiodorus zastával post *magister officiorum* a náplní jeho práce bylo i jednání s cizími vyslanci³⁶¹. Tomu odpovídá i forma dopisů, které jsou oba koncipované jako odpověď zahraničním vyslancům, kteří přišli k Theodorichovu dvoru. Zmíněnými dopisy jsou dopis králi Warnů a dopis kmeni Hestů. V dopisu králi Warnů stojí, že warnští vyslanci přinesli Theodorichovi spoustu darů, z nichž vynikalo několik zdobně vyrobených mečů. Pochvalný popis mečů tvoří sice většinu dopisu, ale dopis končí tím, že Theodorich pošle králi Warnů na oplátku odpovídající dary. Zároveň je dopis zakončen slovy, že Theodorich doufá v pokračování spolupráce a vytvoření pevného spojení³⁶². O povaze kmene Warnů byla učiněna poznámka již výše. Prokopios je umísťuje na pobřeží Okeánu (Severní moře) a zároveň je umísťuje na východ od Rýna a dělá z nich sousedy Franků³⁶³. Přičemž ovšem nejsou totožní s kmenem Frísů, kteří jsou dle Prokopia nepřáteli kmene Warnů. S nepříliš velkou jistotou by se dali Warnové ztotožnit s kmenem Sasů. Problémem je, že situace v této době na severovýchodní francké hranici byla značně nejistá a dynamická. Někdy po roce 520 vpadl do této oblasti dánský král Chlochilaich, který však byl poražen Theudebertem, synem franckého krále Theudericha³⁶⁴. Dánský král Chlochilaich známý od Řehoře z Tours je ztotožňován s Hygelakem, králem kmene Geátů, známým z anglosaské epické poezie³⁶⁵. Právě jeho boj proti Theudebertovi mohl vyprovokovat Franky k větší aktivitě na východ od Rýna, zvláště když víme, že v roce 555 povstali proti francké nadvládě Sasové³⁶⁶. Sasové byli vzápětí poraženi franckým králem Chlotharem, ale zmínka u Řehoře z Tours o tom, že povstali proti Frankům, znamená, že již předtím museli být

³⁶¹ BARNISH, J. Sam, *Cassiodorus: Variae*, s. 83.

³⁶² CASSIODORUS, *Variae*, V, 1.

³⁶³ PROKOPIOS, *Bella*, VIII, 20

³⁶⁴ GREGORIUS TURONENSIS, *Libri historiarum X*, 3, 3.

³⁶⁵ STORMS, Godfrid, *The Significance of Hygelac's Raid*, in: Nottingham Mediaeval Studies XIV, s. 3–26.

V eposu *Beowulf* stojí, že geátský král Hygelak napadl zemi Frísů, kde pak padl v boji proti Frankům. To by odpovídalo popisu od Řehoře z Tours. Storms datuje Hygalakův vpád do roku 523, kdy by se časově kryl s výpravou franckých králů proti burgundskému králi Sigismundovi. To by dle Stormse vysvětlovalo, že odražením nájezdníků byl pověřen Theudebert, zatímco jeho otec bojoval proti Burgundům. Storms místo nájezdu lokalizuje do ústí Rýna v dnešním Nizozemí. Zajímavé v rámci ostrogótské zahraniční politiky je, že Storms přichází s teorií, že se nemuselo jednat o obvyklý kořistnický nájezd barbarů ze severu. Naopak tvrdí, že Hygelakův vpád na území Frísů byl cílený a promyšlený útok s cílem oslabit franckou moc v oblasti a nepochybně geátský král Hygelak udržoval diplomatické styky s ostrogótským králem Theodorichem, zvláště když víme, že Cassiodorovy dopisy byly směřovány právě i severním kmenům jako byli Warnové a Aestiové.

³⁶⁶ GREGORIUS TURONENSIS, *Libri historiarum X*, 4, 10. „*Eo anno rebellantibus Saxonibus, Chlothacharius rex, commoto contra eos exercito, maximam eorum partem delevit, pervagans totam Thoringiam ac devastans, pro eo quod Saxonibus solatium praebuissent.*“

podrobení Frankům. Podrobení Sasů Franky by se tedy mohlo datovat do 20. let do období vlády Theudericha. V již zmíněném Cassiodorově dopisu králi Warnů stojí, že Theodorich dostal darem zdobené meče a vzápětí poslal nazpět odpovídající dary. Tato výměna zbraní by mohla představovat germánský obřad *adoptio per arma*, ovšem provedený na dálku. Theodorich tímto obřadem potvrzoval spojení s jinými germánskými králi, jak již byl zmíněn případ herulského krále Rodulfa. Cassiodorův dopis končí přáním vytvoření spojení mezi oběma králi³⁶⁷, avšak nevíme, jak tato diplomatická aktivita dopadla. Spojení mezi Ostrogóty a Warny by bylo namířeno především proti Frankům, podobně jako spojení mezi Ostrogóty a Duryňky z roku 510. Zároveň však víme, že k roku 523 se výrazně zlepšily vztahy mezi Theodorichem a Chlodvíkovými syny. Theodorich tedy v té době již neměl mnoho důvodu hledat nové spojence na boj proti Frankům, kteří představovali dominantní sílu v Galii.

Druhým dopisem je Cassiodorův dopis kmeni Hestů. Tento dopis³⁶⁸ reaguje na příchod vyslanců kmene Hestů, kteří se dostavili k Theodorichově dvoru s dary a nabídkou obchodní smlouvy. Zmíněnými dary a předmětem obchodu je jantar. Cassiodorovi Hestové jsou totožní s kmenem Aestiů³⁶⁹, o kterých hovoří Tacitus ve své *Germanii*. Aestiové žili na pobřeží Okeánu na severovýchodě tehdejšího známého světa. Dle Tacita je umísťujeme do oblasti Pobaltí, kde jsou naleziště jantaru. Šlo spíš o baltské než germánské kmeny. I Cassiodorus uvádí, že Hestové sídlí u samého břehu Okeánu a od Ostrogótů jsou odděleni četnými národy a nesnadnou cestou, ale přesto se k nim dostaly zprávy o slávě a moci krále Theodoricha. Obchod mezi Itálií a Pobaltím probíhal i v době panování Theodoricha. To dosvědčují nálezy zlatých *solidů* z doby císaře Anastasia a ostrogótského importu na území dnešního Lotyšska a Estonska³⁷⁰. Tento dopis sice nic neříká o povaze Theodorichovy moci vůči Aestiům, či o tom že s nimi uzavřel nějaké spojení. Přesto nás informuje o rozsahu Theodorichovy diplomacie, která udržovala kontakty i s kmeny na pobřeží Baltského moře. Zároveň

---

³⁶⁷ CASSIODORUS, *Variae*, V, 1. „*Praestent divina concordiam, ut haec inter nos grata mente facientes gentium nostrarum velle iungamus et invicem solliciti mutuis possimus utilitatibus obligari.*“

³⁶⁸ CASSIODORUS, *Variae*, V, 2.

³⁶⁹ TACITUS, *Germania*, 45.

Aestiové jsou podobně jako Warnové dalším kmenem, který nehrál žádnou úlohu v nám známých starověkých dějinách. Jedinou úlohu, kterou měli u Tacita, bylo to, že byli sběrači jantaru.

³⁷⁰ GIMBUTAS, Marija, *The Balts*, s. 144.

Marija Gimbutas předpokládá, že prastará obchodní jantarová stezka, která byla velmi čilá za období římského principátu, se ve 4. století během stěhování národů uzavřela. Právě nastolení klidu za vlády ostrogótského krále Theodoricha vedlo k jejímu znovuotevření, i když jen na krátko. Neboť příchod slovanských kmenů do střední Evropy znamenal její dočasné utlumení.

nás to informuje o tom, že i v oblasti obchodní politiky Theodorich navázal na praktiky římských císařů z doby principátu.

7 Závěr

Vláda ostrogótského krále Theodoricha v Itálii trvala plných 33 let od roku 493 do roku 526, což byla i větší část panování Gótů na Apeninském poloostrově. Význam Theodorichovy vlády v Itálii na začátku 6. století byl klíčový pro celou Evropu. Theodorich, který přišel do Itálie z balkánských oblastí východořímské říše nominálně jako vyslanec císaře Zenona, znovu zavířil s politickou situací v západní Evropě v období po pádu západořímské říše. Nehledě na jeho reálnou moc právě on určoval vztahy mezi jednotlivými germánskými králi v západní Evropě a zbylí barbarští vládci na něj museli brát výrazné ohledy. Vítězstvím nad Theodorichem Strabonem a Odovakerem se podařilo ostrogótskému králi výrazně zvětšit svoji moc a rozšířit řady svého vojska přijetím bojovníků poražených králů. Právě s Theodorichovým příchodem do Itálie v roce 489 začalo jeho působení v západní Evropě na území bývalé západořímské říše. Odkaz římské říše byl v západní Evropě velmi silný a prakticky ani nezanikla. Jak Odovaker, tak i Theodorich se kromě titulu nijak nelišili od posledních západořímských císařů. Kontinuita římské správy a úředníků byla zachována a Theodorich dokonce obnovoval římské úřední zřízení na území, kde již zaniklo³⁷¹. Během formování barbarských nástupnických států po západořímské říši se Theodorich střetával s franckým králem Chlodvíkem, burgundským králem Gundobadem, vizigótským králem Alarichem a králem Vandalů Thrasamundem, nad nimiž si po dobu své vlády zajišťoval určitou převahu, minimálně alespoň formální, která vzbuzovala strach u okolních germánských vládců. Z našich dnešních pozic víme, že z germánských království se pevně uchytilo pouze království Franků v Galii a Theodorichovu italskému království bylo po roce 553 souzeno zaniknout. Přesto během Theodorichovy vlády mělo království Ostrogótů nejlepší vyhlídky na úspěch. Byla provedena úspěšná expanze směrem na severozápad do Galie a rovněž se Theodorichovi během jeho vlády dařilo udržovat dominanci³⁷² nad východořímskou říší, Gepidy a zbytky hunských kmenů na středním toku Dunaje v prostoru provincie *Pannonia II*. Udržování si vojenské dominance nad svými sousedy bylo jedním z prvků Theodorichovy zahraniční politiky. Díky velké vojenské moci ostrogótského kmene si Theodorich udržoval přední postavení mezi germánskými králi, v čemž mu mohl konkurovat pouze král Sálských

---

³⁷¹ Theodorich obnovil gallskou praetoriánskou preafekturu v roce 508, poté co obsadil území jižní Galie. Významný římský senátor Petrus Marcellinus Liberius byl Theodorichem jmenován jako *praefectus praetorio* pro Galii.

³⁷² S největší pravděpodobností během Theodorichovy vlády probíhaly boje proti kmeni Gepidům na Dunaji, z nichž byla gótská výprava z roku 504 zachycena v pramenech. Následně se roku 505 podařilo Ostrogótům s pomocí jejich hunských spojenců porazit východořímskou armádu konzula Sabiniana v bitvě u Horreum Margi.

Franků Chlodvík. Zároveň však neznáme žádné přesné či přibližné údaje o počtu válečníků, kterými Theodorich a Chlodvík disponovali.

Dalšími součástmi Theodorichovy zahraniční politiky byly diplomacie a sňatkové aliance, stvrzené skrze manželství mezi ženskými členy rodiny Amalů a germánskými králi. Tato část Theodorichovy vlády představovala náš primární zájem. Díky informacím z narativních pramenů a Cassiodorových dopisů adresovaných germánským králům si můžeme vytvořit poměrně přesný obrázek o Theodorichově diplomacii a sňatkové politice. Víme, že jeho dvě starší nemanželské dcery Thiudigotho a Ostrogotho se provdaly za vizigótského krále Alaricha II. a za burgundského krále Sigismunda. Sám Theodorich si vzal za manželku sestru franckého krále Chlodvíka Audofledu. Jejich dcera Amalasuintha se v roce 515 provdala za významného vizigótského velmože Eutharicha, který proto, že Theodorich neměl žádného syna, byl vybrán za nástupce Theodoricha v pozici ostrogótského krále. Dále se Theodorichova sestra Amalafrida provdala za vandalského krále Thrasamunda a její dcera, Theodorichova neteř Amalaberga, za durynského krále Herminifrida. Z počátečního úhlu pohledu, který byl podložen pouze četbou Jordana³⁷³, který o jednotlivých sňatcích nepodává žádné konkrétní informace ani politický kontext, bychom mohli dosáhnout poněkud mylného závěru. Tímto mylným závěrem by bylo nazírání na Theodorichovu sňatkovou politiku jako na ucelený a promyšlený systém. Bylo by nesmírně lákavé dospět k závěru, že se Theodorich pokusil nahradit zaniklou západořímskou říši novým systémem spojení a příbuzenských vazeb mezi jednotlivými germánskými králi. Mohlo by tím totiž dojít k přílišné generalizaci Theodorichovy sňatkové politiky. Kupříkladu Ian Wood k takovýmto závěrům dochází. Považuje celou soustavu Theodorichových sňatkových aliancí za organickou síť³⁷⁴, jejichž cílem byla koordinace jednání jednotlivých západoevropských germánských království. Do protikladu k tomuto jednání staví činy franckého krále Chlodvíka, který dle něj jednal proti tomuto Theodorichovu systému. Za přehnaná se dají označit i tvrzení Petera Heathera, jenž sám považuje Theodoricha za jakéhosi hegemonu mezi germánskými králi a mluví o jeho svrchovanosti nad Burgundy a Vandaly³⁷⁵. Přičemž tyto tvrzení nemají žádnou pevnou oporu v pramenech. Víme, že království Vandalů v Africe působilo během vlády svého krále Thrasamunda zcela nezávisle na Theodorichově vůli. Vzájemný vztah mezi Vandaly a Ostrogóty by bylo možné za Theodorichovy a Thrasamundovy vlády označit za spíše neutrální než spojenecký. K tomu nás přivádí především to, že patrně primárním cílem

---

³⁷³ JORDANES, *Getica*, LVIII.

³⁷⁴ WOOD, Ian, *The Merovingian Kingdoms 450–751*, s. 42.

³⁷⁵ HEATHER, Peter, *Gótové*, s. 238.

vandalských králů od smrti Geisericha bylo udržovat kladné vztahy především s Konstantinopolí, a ne s germánskými vládci západu. Vývoj vztahů mezi Burgundy a Ostrogóty byl značně dynamický. Od počátečního spojení na samém začátku 6. století došlo ke dvěma zaznamenaným válkám mezi oběma kmeny, a to v letech 507/8 a 523. Z období mezi tím máme pouze zprávu z roku 509, že gótský válečník Mammo plenil území Galie, přičemž není jisté, zda napadl právě území Burgundů. Vzhledem k tomu, že po roce 508 věnoval Theodorich většinu svého času ovládnutí Vizigótů v Hispánii, je nepravděpodobné, že by zároveň prováděl i nějaké pokusy o podmanění Burgundů. Z toho se dá soudit, že konec vlády burgundské krále Gundobada byl osvobozen od všelijakých ostrogótských zásahů.

Stejně tak chybné je označovat Theodorichovy sňatkové aliance za protifrancký obranný systém, jehož cílem bylo zamezit expanzi franckého krále Chlodvíka. Na první pohled se totiž situace jeví tak, že Theodorich by mohl být tvůrcem nového evropského systému – systému spojeneckých svazků mezi jednotlivými germánskými králi, kteří se stali nástupci západořímské říše. A francký král Chlodvík, který po celou dobu svojí vlády prováděl územní expanzi, se naopak jeví jako nepřítel a narušitel tohoto systému. Tento dojem totiž vyvolává situace z roku 507, zachycená v Cassiodorově diplomatické korespondenci a v narativních pramenech popisujících válku mezi Franky a Góty. Frankové byli totiž zapojeni do Theodorichových sňatkových aliancí již od samého počátku. Především zhruba v roce 493 se sám Theodorich oženil s Chlodvíkovou sestrou Audofledou, a ještě v roce 506 mu blahopřál k válečným úspěchům proti Alemanům. Teprve když v roce 507 vypukla válka mezi Chlodvíkem a Vizigóty, opravdu se objevilo významné nepřátelství mezi Chlodvíkem a Theodorichem a následovaly pak boje mezi oběma kmeny v oblasti jižní Galie. Co se týče budování protifranckých spojení, můžeme do něj s jistotou započít pouze spojení mezi Góty a Duryňky potvrzený skrze sňatek duryňského krále Herminifreda a Amalabergy. Protifrancký prvek tohoto sňatku, datovaného do roku 510, však dlouho nevydržel, protože již v roce 511 francký král Chlodvík zemřel. Tím se patrně situace mezi Góty a Franky uklidnila. Noví franctí králové, ještě mladí Chlodvíkovi synové, se snažili o uklidnění napětí a již nemáme žádné konkrétní zprávy o tom, že by po roce 511 probíhaly ještě nějaké boje mezi Franky a Góty. Dokonce v roce 523 Frankové a Gótové vystupují jako spojenci proti Burgundům. I zmíněný Herminifred, který měl být Theodorichovým spojencem v boji proti Frankům, se po Chlodvíkově smrti stal spojencem franckého krále Theudericha³⁷⁶, i když po něm žádal jenom pomoc v boji proti svému bratru.

---

³⁷⁶ GREGORIUS TURONENSIS, *Libri historiarum* X, 3, 4.

Od Jordana víme, že nejdříve proběhly sňatky Theodoricha s Audofledou, Alaricha s Thiudigothou a Sigismunda s Ostrogothou. Jordanes je klade do doby, kdy se Theodorich zmocnil Itálie, tedy do blízkosti roku 493. Sňatek Theodoricha s Audofledou se proto datuje do zmíněného roku 493 a jeho důvodem se stala nutnost Theodoricha zabezpečit svoji severní hranici proti nájezdem Burgundů, kteří v době, když Theodorich obléhal Odovakera v Ravenně, plenili severní Itálii. Současní historici³⁷⁷ datují sňatek Theodorichovy dcery Thiudigothy s vizigótským králem Alarichem II. do roku 494. Což však nemusí být nutně pravda. První zaznamenaný kontakt mezi Vizigóty a Theodorichem nastal již v roce 490, kdy vojsko Vizigótů přišlo Theodorichovi na pomoc do Itálie a úspěšně zasáhlo do bitvy na řece Addua. To, že vizigótské vojsko dorazilo až do Itálie, dokazuje, že nešlo jen o jakési formální spojenectví, ale o spojenectví velkého významu, které mělo i své důsledky. Proto je nepravděpodobné, že by na potvrzení tohoto spojenectví čekal vizigótský král čtyři roky. Zvláště, když Theodorichovo vítězství ve válce proti Odovakerovi bylo od konce roku 490, kdy začalo obléhání Ravenny, jen otázkou času. Z tohoto důvodu můžeme posunout datum uzavření sňatku Alaricha a Thiudigothy již do roku 490. Sňatek burgundského prince Sigismunda a Ostrogothy se nepochybně odehrál až po roce 493. V roce 493 dle životopisu svatého Epiphania figuruje burgundský král Gundobad ještě jako Theodorichův nepřítel. Celá situace s Burgundy se mění spolu s diplomatickou misí již zmíněného biskupa Epiphania. Ten někdy mezi lety 494 až 496 navštívil dvůr burgundského krále Gundobada a jednal s ním primárně o uzavření míru mezi Burgundy a Ostrogóty. Právě nejspíše během těchto jednání došlo i k dohodnutí sňatku mezi Gundobadovým synem Sigismundem a Theodorichovou dcerou Ostrogothou. Ke sňatku došlo tedy mezi 494 a 496 a ukončilo se tak burgundsko-ostrogótské nepřátelství. Ve stejné době se franký král Chlodvík oženil s Gundobadovou neterí Chlotildou, přičemž tento sňatek Řehoř z Toursu odůvodňuje tím, že Chlodvík tak chtěl zasahovat do událostí uvnitř burgundského království. To však v kontextu všech těchto sňatků nepůsobí příliš věrohodně. Patrně oběma sňatky, Chlodvíka s Chlotildou a Sigismunda s Ostrogothou, původní ostrogótsko-franká aliance přibrala do svých řad i Burgundy. Je očividné, že jak Theodorich, tak i Chlodvík si nově vytvořené spojenectví s Burgundy chtěli pojistit právě uzavřením těchto sňatků. Každopádně se Theodorichovi krátce po dobytí Itálie podařilo navázat spojenectví se svými novými sousedy, Vizigóty, Burgundy a Franky.

Díky východořímskému historikovi Prokopiovi a několika dopisům Cassiodora Senatora máme nejvíce informací ze všech Theodorichových sňatkových aliancí o manželství

---

³⁷⁷ WOLFRAM, Herwig, *Geschichte der Goten*, s. 235. a WIEMER, Hans-Ulrich, *Theoderich der Grosse: König der Goten – Herrscher der Römer*, s. 338.

jeho sestry Amalafridy a vandalského krále Thrasamunda. Důležité je si uvědomit, že Thrasamund byl Amalafridiným druhým manželem a ona sama z prvního manželství s nám neznámým mužem měla syna Theodahada, jenž se později stal ostrogótským králem, a dceru Amalabergu. Prokopios nám podává zprávy o vyjednání sňatku i o jeho podmínkách. O Amalafridinu ruku požádal jejího bratra sám Thrasamund, který tím výrazně zvýšil svoji prestiž ve středomořském světě. Theodorich své sestře dal věnem sicilský přístav Lilybaion, který ještě později při vypuknutí Justiniánovy války s Góty hrál významnou roli. Rovněž poslal do Afriky na 6 000 ostrogótských válečníků, o jejichž účelu v Africe se vedou spory. Proto existují různé teorie od názoru, že šlo okupační sílu, která měla provádět dohled nad vandalským králem³⁷⁸, až po to, že šlo o bratrskou pomoc³⁷⁹ mezi germánskými králi a tento oddíl byl určen pro boj proti maurským kmenům v hraničních oblastech vandalského království. O tom, že vandalské království nebylo Ostrogótům podřízeno, svědčí především fakt, že vyhnaný vizigótský král Gesalich si vybral Afriku jako místo svého exilu a musel odtud odejít teprve po výrazném ostrogótském nátlaku na vandalského krále Thrasamunda.

Dalším tématem této práce bylo propojení germánského kmenového práva a historických událostí. Narativní prameny se o barbarských zákonících, zákonech či soudech prakticky nezmiňují. Využití kmenového práva pro tuto práci spočívá jednak v podstatě samotného manželství v germánském světě a pak pro politický význam již zmíněných sňatkových aliancí. Germánské právo, především krevní msta, hrálo velkou roli i ve velké politice barbarských králů. Stejně jako moderní státy potřebují k válečným konfliktům ospravedlnění a legitimní důvod a staří Římané vyznávali koncept *bellum iustum*, spravedlivé války, kdy válka mohla by být zahájena jen na základě spravedlivé důvodu, tak i germánští králové doby stěhování národů potřebovali pro své války ospravedlnění a legitimní důvody pro jejich zahájení. Samozřejmě reálná politika a skutečné důvody politických činů byly jiné než to, co nám popisují narativní prameny. Přesto i germánští králové potřebovali nějaký legitimní *casus belli* pro svá válečná tažení. Z těchto důvodů v narativních pramenech se nejčastěji objevuje pomsta za zavražděné příbuzné. Dcery králů provdané za sousední vladaře hájily zájmy svého rodu a snažily se patrně směřovat politiku svých manželů určitým směrem, který by vyhovoval oběma rodům. O tom hovoří Cassiodorus ve svém dopisu³⁸⁰ durynskému králi Herminifridovi, kde uvádí, že jeho nová manželka Amalaberga mu bude rádkyní a důvěrníci. Samozřejmě v případě, kdy královské manželce se něco stalo, šlo o skvělou

---

³⁷⁸ HEATHER, Peter, *Gótové*, s. 236–237.

³⁷⁹ MERRILLS, Andrew, MILES, Richard, *The Vandals*, s. 133.

³⁸⁰ CASSIODORUS, *Variae*, IV, 1.

příležitost k vojenské intervenci v rámci práva na pomstu za příbuzného. V germánském světě, kde příbuzenské vazby hrály významnou roli, nemuseli být mstiteli žen jen jejich otcové a bratři, ale i vzdálenější příbuzní. Dokonce i Řehoř z Tours hovoří o tom, že franští králové Childebert, Chlothar a Theudebert ospravedlňovali své vpády do Itálie jako pomstu za smrt gótské královny Amalasuinthy³⁸¹, která byla Childebertovou a Chlotharovou sestřenicí. Na tomto případě je i vidět, že důvod k válce jako krevní msta bylo jen ospravedlnění války před očima veřejnosti, i když pravé důvody války mohly a nejspíše i byly jiné. Dokonce i Ennodiův panegyrik na krále Theodoricha tvrdí, že důvodem jeho tažení do Itálie byla pomsta za zavražděné příbuzné³⁸², i když neříká jaké. Ostatní prameny však uvádějí, že ostrogótské tažení do Itálie proběhlo na žádost císaře Zenona. Reálným důvodem však patrně bylo silné napětí a nepřátelství v balkánském prostoru mezi Theodorichem a Zenonem. Minimálně však vidíme, že Theodorich pro svoje dobytí Itálie měl jeden důvod pro své germánské bojovníky a druhý důvod pro římský svět. Stejně tak gótské tažení proti Burgundům z roku 523 bylo senátu prezentováno jako obrana Galie před barbary a germánským bojovníkům, i když to není nikde zaznamenáno, jako pomsta za smrt Theodorichova vnuka Sigericha.

Z barbarských zákoníků víme, že v germánském světě doprovázely svatbu, tedy předání nevěsty z rukou jejího rodu do rukou ženicha, tři platební úkony. Byly to již zmíněné *meta* či *wittimon*, ženichovo odkoupení ženina *mundu* od jejího rodu, *faderfio*, otcovský dar nevěstě do jejího manželství, a *morgingab*, jitřní dar, který dal manžel své ženě den po svatbě. Prameny narativní povahy se o těchto věcech prakticky nezmiňují. V Cassiodorově dopisu králi Herminifredovi stojí „*sed more gentium suscepisse pretia destinata...*“³⁸³. Tedy, že tyto svatební úkoly jsou vyžadovány kmenovými zvyky a musí být provedeny i u královských sňatků. Je zajímavé, že v době, kdy již prvotní barbarské zákoníky byly sepsány, používá Cassiodorus slovo *mores* namísto *lex*, zvyky namísto zákona. Tón dopisu a chybějící zmínky v narativních pramenech naznačují, že zvykové platby u královských sňatků představovaly pouhou formalitu. Z těchto plateb můžeme doložit snad jediné to, že Herminifred za svou manželku daroval Theodorichovi stádo excelentních durynských koní jako platbu *meta* a Theodorich daroval své sestře jako *faderfio* sicilský přístav Lilybaion.

---

³⁸¹ GREGORIUS TURONENSIS, *Libri historiarum* X, 3, 31.

³⁸² ENNIDIUS, *Panegyricus*, 6, 25.

³⁸³ CASSIODORUS, *Variae*, IV, 1.

Seznam použitých pramenů a literatury:

Prameny:

- AMMIANUS MARCELLINUS, *Rerum gestarum libri qui supersunt*, (ed.) W. SEYFARTH, Stuttgart-Leipzig 1999.
- Anonymus Valesianus *Pars Posterior*, in: *Chronica minora (I)*, MGH, Auctores antiquissimi IX, (ed.) T. MOMMSEN, Berlin 1892.
- AVITUS, *Epistulae*, in: *Alcimi Ecdicii Aviti Viennensis episcopi Opera quae supersunt*, MGH, Auctores antiquissimi VI/2, (ed.) R. PEIPER, Berlin 1883.
- BOËTHIUS, *Philosophiae consolatio*, in: CCL 44, (ed.) L. BIELER, Turnhout 1957.
- CAESAR, Gaius Iulius, *De bello Gallico*, in: *Bibliotheca Graecorum et Romanorum Teubneriana*, (ed.) O. SEEL, Leipzig 1968.
- CASSIODORUS SENATOR, *Chronica*, in: *Chronica minora (II)*, MGH, Auctores antiquissimi XI, (ed.) T. MOMMSEN, Berlin 1894.
- CASSIODORUS SENATOR, *Variae*, in: MGH, Auctores antiquissimi XII, (ed.) T. MOMMSEN, Berlin 1894.
- Chronica Caesaraugustana*, in: *Chronica minora (II)*, MGH, Auctores antiquissimi XI, (ed.) T. MOMMSEN, Berlin 1894.
- Codex Euricianus*, in: *Leges Visigothorum*, MGH, Leges nationum Germanicum I, (ed.) K. Zeumer, Hannover-Leipzig 1902.
- Continuatio Hauniensis Prosperi*, in: *Chronica minora (I)*, MGH, Auctores antiquissimi IX, (ed.) T. MOMMSEN, Berlin 1892.
- DRACONTIUS, *Satisfactio*, in: *Fl. Merobaudis reliquiae. Blossii Aemilii Dracontii Carmina. Eugenii Toletani episcopi Carmina et epistulae*, MGH, Auctores antiquissimi XIV, (ed.) F. VOLLMER, Berlin 1905.
- Edictus Rothari*, in: *Leges Langobardorum*, MGH, Leges (in folio) IV, (ed.) G. R. PERTZ, Hannover 1868.
- ENNODIUS, *Opera*, in: MGH, Auctores antiquissimi VII, (ed.) F. VOGEL, Berlin 1885.
- Epistulae Theodoricianae variae*, in: *Cassiodori Senatoris Variae*, MGH, Auctores antiquissimi XII, (ed.) T. MOMMSEN, Berlin 1894.
- EUGIPPIUS, *Vita sancti Severini*, in: MGH, Auctores antiquissimi I/2, (ed.) H. SAUPPE, Berlin 1877.

- Fasti Vindobonenses priores*, in: *Chronica minora (I)*, MGH, Auctores antiquissimi IX, (ed.) T. MOMMSEN, Berlin 1892.
- FLODOARD, *Historia Ecclesiae Remensis*, in: MGH, Scriptores (in folio) XXXVI, (ed.) M. STRATMANN, Hannover 1990.
- GREGORIUS TURONENSIS, *Libri historiarum X*, in: *Gregorii Turonensis Opera*, MGH, Scriptores rerum Merovingicarum I/1, (ed.) B. KRUSCH, Hannover 1951.
- ISIDORUS HISPALENSIS, *Historia Gothorum, Wandalorum, Sueborum*, in: *Chronica minora (II)*, MGH, Auctores antiquissimi XI, (ed.) T. MOMMSEN, Berlin 1894.
- JORDANES, *De origine actibusque Getarum*, in: *Iordanis Romana et Getica*, MGH, Auctores antiquissimi V/1, (ed.) T. MOMMSEN, Berlin 1882.
- JORDANES, *Romana* in: *Iordanis Romana et Getica*, MGH, Auctores antiquissimi V/1, (ed.) T. MOMMSEN, Berlin 1882.
- Leges Saxonum*, in: *Leges Saxonum, Lex Thuringorum*, MGH, Leges (in folio) V, (ed.) K. VON RICHTHOFEN, Hannover 1875–1889.
- Liber constitutionem*, in: *Leges Burgundionum*, MGH, Leges nationum Germanicum II/1, (ed.) L. R. VON SALIS, Hannover 1892.
- MARCELLINUS COMES, *Chronicon*, in: *Chronica minora (II)*, MGH, Auctores antiquissimi XI, (ed.) T. MOMMSEN, Berlin 1894.
- MARIUS AVENTICENSIS, *Chronica*, in: *Chronica minora (II)*, MGH, Auctores antiquissimi XI, (ed.) T. MOMMSEN, Berlin 1894.
- Pactus Legis Salicae*, MGH, Leges nationum Germanicum IV/1, (ed.) K. A. ECKHARDT, Hannover 1962.
- Passio sancti Sigismundi*, in: *Fredegarii et aliorum Chronica. Vitae sanctorum*, MGH, Scriptores rerum Merovingicarum II, (ed.) B. KRUSCH, Hannover 1888.
- PAULUS DIACONUS, *Historia Langobardorum*, in: MGH, Scriptores rerum Langobardicarum et Italicarum saec. VI-IX, (ed.) L. BETHMANN – G. WAITZ, Hannover 1878.
- PROKOPIOS, *Bella*, in: *Opera omnia/Procopius*, Loeb Classical Library, (ed.) H. DEWING, London 1914–1940.
- RURICIUS, *Epistolae*, in: *Gai Solii Apollinaris Sidonii Epistulae et carmina, Fausti aliorumque epistulae ad Ruricium aliosque Ruricii epistulae*, MGH, Auctores antiquissimi VIII, (ed.) C. LUETJOHANN, Berlin 1887.
- TACITUS, *Germania*, in: *P. Cornelii Taciti Libri qui supersunt: Germania, Agricola, Dialogus de oratoribus*, (ed.) E. KOESTRMANN, Leipzig 1957.

VICTOR TONNENNENSIS, *Chronica* in: *Chronica minora (II)*, MGH, Auctores antiquissimi XI, (ed.) T. MOMMSEN, Berlin 1894.

VICTOR VITENSIS, *Historia persecutionis Africanae provinciae*, in: MGH, Auctores antiquissimi III/1, (ed.) K. HALM, Berlin 1878.

Literatura:

ARNOLD, Jonathan, *Theodoric, the Goths, and the Restoration of Roman Empire*, Michigan 2008.

BARNISH, J. Sam, *Cassiodorus: Variae*, Liverpool 1992.

BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila, *Stěhování národů*, Praha 2013.

CURTA, Florin (ed.), *Neglected Barbarians*, Turnhout 2010.

DREW, Katherine, *The Lombard Laws*, Philadelphia 1996.

DRINKWATER, John, *The Alamanni and Rome 213–496: Caracalla to Clovis*, Oxford 2007.

DRŠKA, Václav, *Dějiny Burgundska: Nomen Burgundiae ve středověku*, České Budějovice 2011.

DRŠKA, Václav – SUCHÁNEK, Drahomír, *Církevní dějiny: Antika a středověk*, Praha 2013.

GIMBUTAS, Marija, *The Balts*, London 1963.

GOFFART, Walter, *Barbarian Tides*, Philadelphia 2006.

HALSALL, Guy, *Barbarian Migrations and the Roman West, 376-568*, Cambridge 2007.

HATTENDORF, John – UNGER, Richard, *War at Sea in the Middle Ages and Renaissance*, Woodbridge 2003.

HEATHER, Peter, *Gótové*, Praha 2002.

HODGKIN, Thomas, *Italy and her Invaders: 476–535*, Vol. III, Oxford 1885.

JAMES, Edward, *Frankové*, Praha 1997.

JORDANES, *Gótské dějiny / Římské dějiny*, (ed.) S. DOLEŽEL, Praha 2012.

KISS, Attila, *Per arma adoptio: Eine gotische Sitte in den frühmittelalterlichen schriftlichen Quellen*, in: *Romano Gothica II*, (ed.) T. VIDA, Budapest 2015.

MARTINDALE, John Robert, *Prosopography of the Later Roman Empire: Volume 2*, Cambridge 1980.

MATHISEN, Ralph – SHANZER, Danuta (edd.), *Society and Culture in Late Antique Gaul: Revisiting the Sources*, New York 2017.

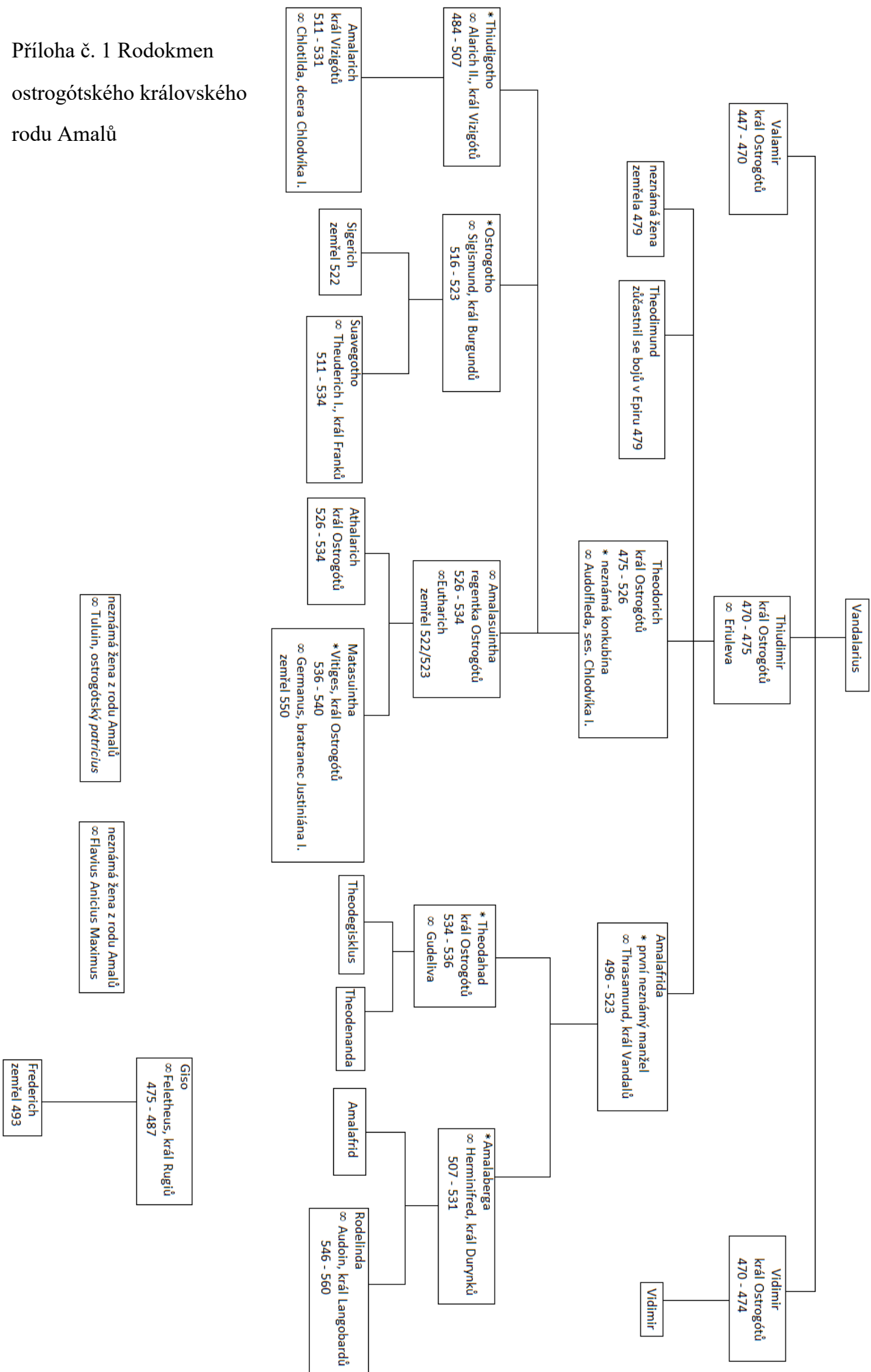
- MATHISEN, Ralph – SHANZER, Danuta (edd.), *The Battle of Vouillé, 507 CE. Where France Began*, Berlin 2012.
- MERRILLS, Andrew – MILES, Richard, *The Vandals*, Oxford 2010.
- MODZELEWSKI, Karol, *Barbarská Evropa*, Praha 2017.
- MURRAY, Alexander, *Germanic Kinship Structure*, Toronto 1983.
- RUGGINI, Lellia, *Economia e società nell'« Italia annonaria »*, Milano 1961.
- SHANZER, Danuta – WOOD, Ian (edd.), *Avitus of Vienne: Letters and Selected Prose*, Liverpool 2002.
- STORMS, Godfrid, *The Significance of Hygelac's Raid*, in: Nottingham Mediaeval Studies XIV, Nottingham 1970.
- THOMPSON, Edward, *A History of Attila and the Huns*, Oxford 1948.
- TŘEŠTÍK, Dušan, *Příchod prvních Slovanů do českých zemí 510–535*, in: ČČH 94, 1996.
- WIEMER, Hans-Ulrich, *Theoderich der Grosse: König der Goten – Herrscher der Römer*, München 2018.
- WOLFRAM, Herwig, *Intitulatio I*, Graz/Wien 1967.
- WOLFRAM, Herwig, *Geschichte der Goten: Von den Anfängen bis zur Mitte des sechsten Jahrhunderts*, München 1983.
- WOLFRAM, Herwig, *Das Reich und die Germanen: Zwischen Antike und Mittelalter*, Berlin 1990.
- WOLFRAM, Herwig, *Das Römerreich und seine Germanen: Eine Erzählung von Herkunft und Ankunft*, Köln 2018.
- WOOD, Ian, *The Merovingian Kingdoms 450–751*, London/New York 1994.

Přílohy k práci

Příloha č. 1: Rodokmen ostrogótského královského rodu Amalů

Příloha č. 2: Mapa Evropy kolem roku 500

Příloha č. 1 Rodokmen
ostrogótského královského
rodu Amalů

Příloha č. 2 Mapa Evropy kolem roku 500

